

Izhaja vsak petek. — Izdaja Casopisno založniško podjetje »Primorski tisk« Koper. — Naslov uredništva in uprave: Koper, Cankarjeva ulica 1, telefon 170 — Posamezni izvodja. — Bančni račun 602-70-1-181. — Rokopisov ne vračamo. Četrtletna 130 din. Za inozemstvo letno 1000 din ali 3,5 dolar 10 din. — Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din.

KRITIČNO POMANJKANJE VODE NA OBALNEM PODROČJU

Voda - problem številka 1

Položaj zahteva do učinkovite rešitve skrajno varčevanje z vodo na vsakem koraku

Statistika zadnjih let kaže skokovito naraščanje porabe pitne vode v našem obalnem pasu. Dnevni primanjkljaj vode, ki je že lani znašal okoli 500 m³, se bo

v nastopajoči sezoni povečal na 1000 m³ in več. Zelo zaskrbljujoče posledice omenjenega pomanjkanja pitne vode se kažejo že v teh precej deževnih dneh, ko bi se ne smelo biti tolikšnega primanjkljaja, da je v Kopru v višjih nadstropjih stanovanjskih zgradb že zmanjkalo vode zaradi tega, ker zaradi predčasno izpraznjenih rezervoarjev pitna voda ni imela dovolj pritiska.

Razen stalno naraščajočega števila vodovodnih priključkov, ki jih narekuje industrijski in kmetijski razvoj obalnega pasu, hkrati pa tudi precejšnja stanovanjska izgradnja, je med vzroki za omenjeno predčasno pomanjkanje pitne vode pri nas prav gotovo tudi brezvestno in neracionalno, prekomerno trošenje pitne vode.

V zvezi z verjetnostjo, da bo po deževnih dneh nastopilo vroče in suho poletje, se ob tolikšni prekomerni porabi pitne vode v obalnem pasu najresneje postavlja vprašanje, da lahko zelo kmalu nastopi izredno kritičen položaj za prebivalstvo in industrijo obalnega pasu. Nujno je treba zato storiti takšne ukrepe, s katerimi bi predvideni nevarni položaj (s posledicami morebitnih epidemij) kar se da omejili.

O teh ugotovitvah je zaradi resnosti položaja nedavno razpravljal celo sekretariat Okrajnega komiteja ZKS na svoji seji, na kateri je sprejel nujne sklepe za priporočilo okrajnemu in občinskim ljudskim odborom ter upravi Rižanskega vodovoda. Po teh priporočilih naj bi pristojni svet OLO takoj ukrenil vse potrebno za zaostritev štednje s pitno vodo (znižati industrijski, gostiščnem itd. normative porabe vode za 20%, za presežke normativov pa občutneje zvišati tarife). V ta namen naj občinski ljudski odbori takoj skličejo največje potrošnike vode s svojega področja ter jih obvežejo za vestno izvajanje dostavljenih jim navodil Rižanskega vodovoda v Kopru, ki podrobno navajajo potrebne ukrepe za uvedbo najstrožje štednje pri porabi pitne vode v občini Koper, Izola in Piran. Ta navodila objavljamo na drugem mestu.

Razen teh takojšnjih ukrepov pa je sekretariat OK ZKS v

Kopru priporočil pospešeno delo pri iskanju zadostnih izvirkov vode v Sečovljah, prav tako pa tudi pospešeno pripravo rekonstrukcije Rižanskega vodovoda, kar bi močno olajšalo položaj vsaj za nadaljnjih deset let, vtem ko gre zadnje priporočilo za tem, da je treba spričo tolikšnega razvoja industrije in kmetijstva ter stalnega naraščanja prebivalstva v obalnem pasu že sedaj pohiteti s pripravami za projekt velike hidroelektrarne na Ospu, s čimer bi bilo dokončno zadovoljivo rešeno vprašanje električne energije na našem področju, istočasno pa vprašanje zadostnih količin pitne vode za vse naše področje, včevši vode za namakanje 6000 ha kmetijskih površin.

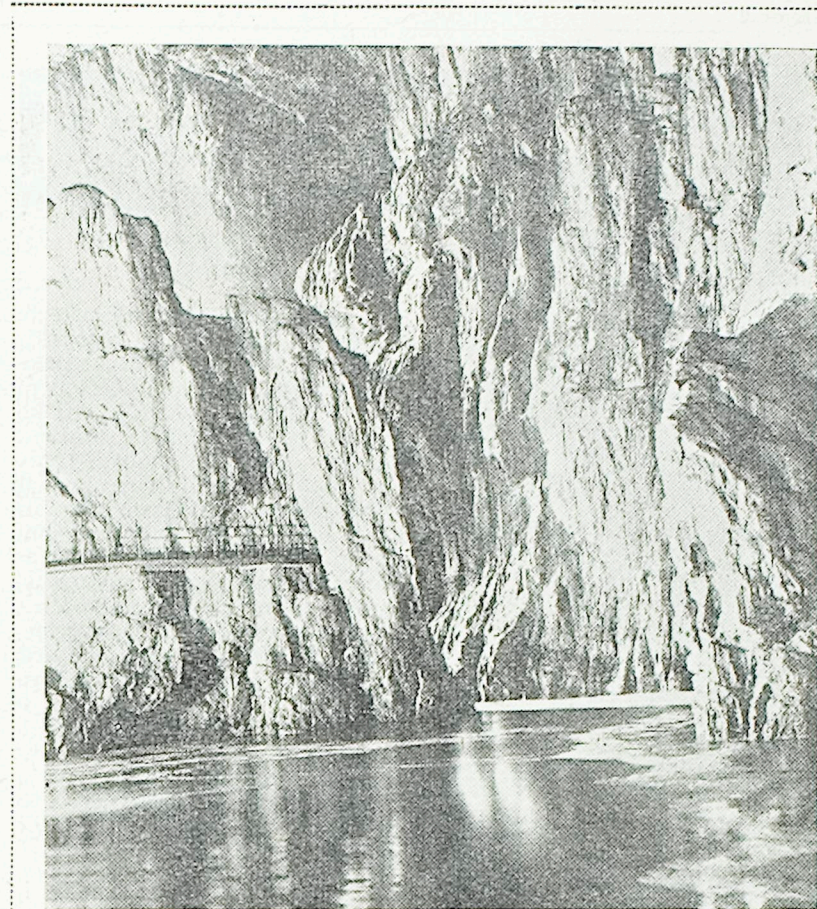
Nastajajo oblike novega Kopra

Na pobudo Občinskega ljudskega odbora Koper je bilo v ponedeljek popoldne v Kopru posvetovanje projektantov pristanišča, bodočega železniškega in cestnega omrežja ter melioracijskih del v Kopru. Posvetovanju so prisostvovali zastopniki direkcije Jugoslovanskih železnic Ljubljana, podjetja za projektiranje »Slovenija projekt« iz Ljubljane, Uprave za vodno gospodarstvo LRS, Pristanišča Koper, Vodne skupnosti Koper. Navzoči so bili tudi sekretar OK ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir, predsednik Ob LO Koper Miran Bertok in drugi predstavniki krajevnih oblasti in gospodarskih organizacij.

Razpravo o urbanistični in prometni mreži Kopra je vodil arh. Edo Mihevc, projektant urbanističnega načrta za Koper in okolico. Uvodoma je pojasnil, da gre za urbanistično ureditev Kopra, ki bo v bližnji bodočnosti imelo okrog 40.000 prebivalcev in bo pomembno gospodarsko in upravno-politično središče Slovenskega Primorja.

ŽELEZNIŠKA PROGA

Bile so predložene 4 variante za izgradnjo železnice od Podgorja do Kopra. Obveljala naj bi varianta, po kateri je izgradnja železnice najcenejša in tudi najbolj primerna. V Škocjanu pri

Za letošnji Dan borca so marljivi turistični delavci Divače in vse sezanske občine pripravili prijetno presenečenje: po vztrajnih in požrtvovalnih pripravah so končno s svojim trudom in pomočjo skupnosti uresničili dolgoletni sen domačinov — elektrificirali so Skocjanske jame. Zato bo v soboto velik praznik za vso okolico, za vso občino in okraj, poseben praznik za naš turizem. Več o tem preberite na 3. strani, na gornji sliki pa si oglejte značilen motiv iz prelepih Skocjanskih jam, ki bodo jutri in v nedeljo gostoljubno sprejele v novi obleki pod jarko električno svetlobo številne goste

Kopru bi železniška proga s podvozom prečkala glavno avtomobilsko cesto Ljubljana—Portorož in bi tekla ob sedanjih vzhodnih obali Skocjanske zaliva. V loku bi zavila v pristanišče in se zaključila ob Gramscijevem nabrežju, kjer bi bila čelna postaja. Na tem odseku bi razporedili postajne naprave za tovorno-lokalni ter za pristaniški in osebni promet. Tam bi tudi zgradili kurilnico. Dolžina postajnih tirov bi bila okrog 15 km. Na tem področju je tudi največ možnosti za zgraditev poslovnega središča mesta Kopra; to bo tako neposredno vezano na pristaniški, železniški in tudi na avtobusni promet, ki bo dosegel glede na razvoj Kopra kot pristaniškega in turističnega središča Slovenskega Primorja že v bližnji prihodnosti najmanj dva milijona ton letno.

Ta varianta predvideva, da bo žel. proga speljana po obronkih gričev nad Rižansko dolino z maksimalnim koristnim vzponom 22 promil, vodila bi preko Kubeča do Podgorja oziroma Kozine. Njena prednost je tudi v tem, da bi bili stroški izgradnje 2,5 milijarde dinarjev. Njena izpeljava je z ozirom na geološke razmere tega področja najugodnejša in je najkrajša. Če bi bila železniška proga speljana na primer po dolini Rižane, bi bila znatno daljša in

zaradi izpeljave po dokaj težko pristopnem terenu (dolina Rižane—Črni kal) tudi za 2,5 milijarde dinarjev dražja.

Pomemben urbanistični problem predstavlja regulacija Badaševice v Kopru. Osvojili so varianto, ki predvideva preložitve struge Badaševice preko Bonifike. Ta struga bi se zaključila pri sedanjih črpalnikih v morje. Zato bo potrebno zgraditi skoraj 2 km dolg kanal, ki bi bil širok približno 50 m in preko njega bo speljanih nekaj mostov. Kanal bo lahko služil vodnemu športu. Grajen bo v nasipu in zato se bodo morale bodoče gradnje na Bonifiki dvigniti nad višino maksimalne plime morja.

UREDITEV CEST

Glavna cesta Ljubljana—Portorož naj bi bila na področju mesta Kopra priznana kot avtomobilska cesta, zato mora biti izolirana od lokalnega prometa, tako da bo Koper povezan z njo le na dveh mestih po sistemu deteljice: v Škocjanu, iz smeri Ljubljana, in pri Slavniku, iz smeri Izole. Cesta med Koprom in Vanganelso dolino pa naj bi to avtomobilsko cesto prečkala z nadvozom.

Predvidena je tudi gradnja pristaniških naprav ob severni obali Kopra, da bo možno zgraditi obvoznico, ki naj zagotovi javnosti ogled pristaniškega življenja, ne da bi bilo delo v pristanišču zaradi tega ovirano.

Ta strokovna razprava o ureditvi prometne mreže v Kopru z ozirom na bodočo urbanistično ureditev mesta je brez dvoma temeljni kamen, na katerem bo možno izdelati podrobnejše načrte. Gre pač za dejstvo, da je gospodarska perspektiva Kopra izredno pomembna za našo domovino in da je zadnji čas za koordiniranje dela projektantov železnice, pristanišča, cestnega omrežja in Vodne skupnosti v želji po sodobni urbanistični ureditvi mesta in njegove okolice.

(Vse zvečer na prostem)
KOPER: 4. julija RTV Zagreb
GRUPA DALMATINACA.
IZOLA: 6. julija RTV Zagreb
GRUPA DALMATINACA.
PIRAN: 5. julija RTV Zagreb
GRUPA DALMATINACA.
ANKARAN: 7. julija RTV Zagreb
GRUPA DALMATINACA.

ČETRTI JULIJ 1959

Ob Dnevu borca v jubilejnim letu ZKJ

Spet se je leto prekobalilo čez polovico in pred nami je najimenitnejši praznik v tem času — vsakoletni skupni praznik vseh jugoslovanskih narodov — Dan borca. Četrty julij je postal s tem pojmom — pojem našega boja za lepše življenje, pojem junaštva in herojskega požrtvovanja, pojem revolucionarne tradicije jugoslovanskih ljudi, ki so postavili temelje novi Jugoslaviji.

Letos slavimo ta dan v posebnih okoliščinah — slavimo ga v jubilejnim letu naše Zveze komunistov Jugoslavije. Zato ima letošnje praznovanje toliko globlji pomen, saj je treba korenine tega praznika iskati štirideset let nazaj, ko je bila ustanovljena Komunistična partija Jugoslavije. Od tedaj so se njeni kadri nenehno utrjevali in pripravljali na boj za spremembo življenja, na boj za lepše življenje naših delovnih ljudi. Pogumno in nesebično so jugoslovanski komunisti izpovedovali svoje prepričanje in se žrtvovali za naš lepši jutrišnji dan. Zavestno so tvegali tudi svoja življenja najprej v pripravah in nato v velikem boju, ki nam je prinesel lepše življenje in spoštovanje vsega sveta.

S prenehanjem obožene boja pa niso prenehale tudi že vse obveznosti in naloge za borce NOB — boj se je le prenesel na drugo področje — na obnovo in izgradnjo porušene in opustošene domovine. Vse te naloge so bile častno izpolnjene. Mladina je posnemala svetle vzglede in se učila na borbenih tradicijah prekaljenih borcev. Povsod se je razlegalo: S Titom v vojni — s Titom v miru. Glasno horukanje je odmevalo od meja do meja naše domovine in svetu pripovedovalo veliko povest naše graditve in vstajanja iz temne preteklosti.

Premostili smo vse zapreke, prebredli vse težave. Ni bilo vedno lahko, toda nas ni mogoče zlomiti. Svojo moč črpamo iz nas samih, iz naše enotnosti, iz nezlomljivega bratstva vseh jugoslovanskih narodov, iz borbene tradicije borcev NOB in posebej jugoslovanskih komunistov — kar vse je posebej prav v velikem prazniku — v Dnevu borca.

Gradimo in razvijamo naprej. Prankar smo na IV. kongresu ZKS ugotovili velik napredek v tem razvoju, za katerega vlagamo vse naše sile, da bi dosegli postavljene cilje. Posebno si prizadevamo za dvig delovne storilnosti in za ureditev pravičnega nagrajevanja po učinku, kar naj našim delovnim ljudem pripomore k lepšemu in boljšemu življenju. Prizadevamo si za utrditev delavskega upravljanja in za čim širše sodelovanje vseh naših ljudi pri graditvi komunalnega življenja, v katerem daje posameznik posebej. Pri tem ne poznamo maldušja, ker je naš vzor človek-borec, ki ga vsako leto slavimo 4. julija.

Tovariš Edvard Kardelj v Kopru

Minuli teden se je mudil na obisku v Kopru podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. Že v petek se je v razgovoru z okrajnimi predstavniki razgovarjal o napredku in problemih Kopra, v soboto dopoldne pa je bil v spremstvu državnega podsekretarja za zun. zadeve Srdjana Price in sekretarja OK ZKS Koper Alberta Jakopiča-Kajtimira v tovarni motornih koles Tomos, kjer je direktor tovarne Franc Pečar gostom podrobno razkazal vse podjetje in proizvodni proces ter jim tolmačil delovne in proizvodne odnose, tehnična vprašanja, organizacijo dela, sistem nagrajevanja in kadrovanja, upravljanje itd. Tovariš Edvard Kardelj se je zelo zanimal za vse tovarniške probleme, zlasti pa je

pohvalil organizacijo dela in sistem nagrajevanja, obenem pa je zaželel delovnemu kolektivu raz-

meroma zelo mladih ljudi kar največ uspehov pri nadaljnjem delu in razvijanju tovarne.

ZA RAZVOJ TURIZMA V IZOLI

Čprav Izola ne velja za prometno križišče, je avtobusni promet skozi to naše obmorsko mesto iz leta v leto večji. Posebno avtobusi proti ali iz Kopra so vedno naravnost oblegani. Podjetje »Slavnik« je že lani odprlo v Izoli zasilno poslovalnico za prodajo kart, toda lokal je bil tesen in hudo od rok. Zdaj pa je podjetje »Slavnik« odprlo nov lokal v poslopju, pred katerim se ustavljajo vsi avtobusi v smeri Koper. Lokal je okusno in moderno urejen, pa tudi dovolj prostoren, da bo poslovalnica lahko v redu razvila vse turistične uslu-

ge. Poleg prodaje avtobusnih vozovnic lahko potnik dobi tu vse turistične informacije, rezervira ali kupi vse vrste avtobusnih, železniških, letalskih in ladijskih kart, si rezervira prenočišče v hotelih, kamor namerava potovati, nabavi ali podaljša potni list, potrebne vize ali obmejno propustnico in menja valuto. Ureditev moderne poslovalnice je za potujoče občinstvo Izole vsekakor koristna pridobitev, prav tako pa pomeni enega izmed osnovnih korakov pri razvoju turizma na področju Izole. J. L.

Sprejeto **POSVETU**

OBETI SE NISO IZPOLNILI

Predsednik francoske republike De Gaulle, ki je te dni ob stoletnici skupne vojne Francije in Italije proti avstro-ogrijski vojski v severni Italiji — takrat se je Italija otrsela nadvlade avstro-ogrske monarhije — obiskal Italijo, je izkoristil to priložnost za državniške razgovore s predsednikom italijanske republike Gronchijem. Po teh razgovorih je bilo sporočeno, da sta De Gaulle in Gronchi obravnavala stališče Italije in Francije glede mednarodnih problemov in medsebojnih odnosov. Ni pa niti z besedico omenjeno vprašanje ustanovitve sredozemske zveze, niti ne načinov rešitve alžirskega vprašanja, kar zelo zanima Italijane. Govorila sta o ženevski konferenci in se sporazumela, da bi bilo pred nadaljevanjem ženevskih pogajanj potrebno sklicati sestanek zunanjih ministrov ZDA, Velike Britanije, Francije in Italije.

To uradno sporočilo o razgovorih v Rimu so francoski vladni krogi sprejeli zelo hladno in z obžalovanjem ugotavljajo, da Italija ni brez pridržkov podprla stališče Pete republike o pravici Francije do navzočnosti v severni Afriki. Italijanski komentatorji pa so poskusili vse, da bi prikriji javnosti, da razgovori med De Gaullem in Gronchijem niso prinesli želenega uspeha.

HAILE SELASIEVO POTOVANJE

Etiopski cesar Haile Selasie bo to poletje obiskal več evropskih držav, med njimi tudi Jugoslavijo, v jeseni pa bo odpotoval na obisk v države zahodne Afrike. Prejšnji teden je bil na uradnem obisku v Združenih arabski republiki in v petdnevih razgovorih s predsednikom Naserjem sta oba državna poglavarja podrobno proučila svetovni položaj in sta posvetila posebno pozornost osvoboditvi in brezkompromisni neodvisnosti afriških držav. Sprejela sta nekatere ukrepe, katerih namen je, okrepijo sodelovanje med ZAR in Etiopijo, posebej še na področju ekonomskih in kulturnih stikov. V ponedeljek je cesar Haile Selasie odpotoval v Moskvo na državniški obisk. Na letališču ga je sprejel ministrski predsednik SZ Nikita Hruščev.

Piranska občina uspešno rešuje turistične probleme

Oddajanje

ZASEBNIH SOB

Akcija oddajanja zasebnih sob turistom je letos v piranski občini še uspešnejša kot lani. Na ObLO so že doslej izdali več odločb z dovoljenji za oddajanje kot lani, namreč za 306 sob s skupno 622 ležišči. Od tega je v Piranu 173 sob in v Portorožu 133. Večinoma so to sobe, ki po uredbi spadajo v drugo kategorijo, 69 sob s skupno 139 ležišči pa spada v prvo kategorijo. Če se upošteva, da je bila letošnja kategorizacija strožja od lanske, število sob v posameznih kategorijah pa se je nekoliko dvignilo, pomeni, da so se oddajalci sob potrudili in so v mravi sezoni poskrbeli, da so sobe urejene tako, da se bo gost počutil v njih kar se da udobno in prijetno; z drugimi besedami, prebivalstvo te naše turistične občine že kaže vpliv stalne turistične vzgoje, katere je deležni bodisi s pomočjo raznih predpisov in razprav na zborih volivcev in sestankih turističnih društev; bodisi na podlagi vzgleda svojih sosedov. 139 ležišč prve kategorije pomeni že lep hotel, za katerega zidavo bi bili potrebni težki milijoni. 622 ležišč pa pomeni tudi, da v prenapolnjenih hotelih ne bo treba odganjati turistov v druge kraje, temveč bodo v domači občini dali novih 40.000 nočitev. Jule

ZBOR PROIZVAJALCEV OBLO KOPER JE RAZPRAVLJAL O IZPOLNJEVANJU DRUŽBENEGA PLANA

Zadnji čas za dohitevanje zamujenega

Te dni je Zbor proizvajalcev Občinskega ljudskega odbora Koper v navzočnosti zastopnikov političnih, sindikalnih in gospodarskih organizacij podrobno razpravljal o izvajanju občinskega družbenega plana v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Osnova razpravi je bilo poročilo podpredsednika Občinskega ljudskega odbora Marka Rainerja, ki je temeljito na ugotovitvi, da se je proizvodnja v koprski občini nekoliko zmanjšala, saj so gospodarska podjetja iz objektivnih, često pa tudi zaradi subjektivnih vzrokov realizirala celotni dohodek v skupnem znesku le v vrednosti 5 milijard 361 milijonov dinarjev. (To je v višini 27,8 %, medtem ko je bilo predvideno, da bo realizacija dohodka v prvih štirih mesecih dosegla 33,3 % predvidenega plana). Družbeni bruto produkt je bil ostavljen v vrednosti 2.831.355.000 dinarjev, kar predstavlja 25,5 % realizacije plana, se pravi znatno pod predvidevanji, saj je bilo predvideno, da bodo gospodarske organizacije do 1. maja dosegle 33 % celotne, za letos planirane družbene bruto proizvodnje.

Največji izpad je bil zabeležen v kmetijstvu in industriji, nekoliko manjši v gostinstvu in prometu. V kmetijstvu je bil izpad predvsem zaradi njegovega sezonskega značaja (tudi vreme ni bilo letos naklonjeno kmetovalcem) in ker smo letos pričeli z odkupom kmetijskih pridelkov nekoliko kasno. Položaj v kmetijstvu pa se bo vsekakor izboljšal ob polletni bilanci, medtem ko bosta v ostinството in promet vidno pospešila izvajanje planskih nalog v naslednjih štirih mesecih, ko bo turistična sezona na višku.

Tovarna motornih koles TOMOS ni mogla izpolniti predvidenega četrtletnega plana, ker so se priprave na poskusno proizvodnjo nepredvideno povečale in ker kooperanti niso dosledno izpolnjevali svojih nalog. Elektro Koper se nima urejenega priznanja dohodka od prodaje električne energije s strani podjetja Eles, vendar je količinski plan dobave električne energije dosežen; tovarna plastičnih mas Iplas v Kopru pa je se v izgradnji in se bori z začetnimi težavami. Ulov rib je bil v prvih štirih mesecih letošnjega leta slab in dobava rib iz Turčije ni bila redna — zato tudi podjetje Delamaris, obrat Koper, ni doseglo pričakovane gospodarske uspeha. Težave so imela tudi druga gospodarska podjetja industrijske skupine, vendar pa številni objektivni razlogi ne morejo v popolni meri opravičiti izpadov v izpolnjevanju družbenega plana, saj je ugotovljeno, da je bilo še vse premalo storjenega za povečanje delovne storilnosti z uvajanjem nagrajevanja po učinku in še vse premalo so bile izkoriščene skrite rezerve, ki jih ima vsako podjetje v obilni meri.

V prvih mesecih letošnjega leta se je več manjših kmetijskih zadrug združilo v šest večjih in v teku je njihova organizacijska okrepitev. Predvideno je bilo, da bi letos v koprski občini obnovili 195 ha vinogradov in 127 ha sadovnjakov. Do 1. maja pa je bilo obnovljenih že 99 ha vinogradov in le 15 ha sadovnjakov. Vzoredno s tem delom posveča kmetijske zadruge veliko pozornost uvajanju pogodbenih odnosov s privatnimi kmetovalci in sklepanje pogodb za odkup kmetijskih pridelkov je doslej rodilo že znatno izboljšanje v razvijanju odnosov na vasi in pri povečanju kmetijske proizvodnje. Je pa še nekaj gospodarskih slabosti pri nekaterih kmetijskih združenjih in morda bi bilo koristno, če bi vsa tri kmetijska posestva združili v kmetijsko kombinat, ki bi z dobro organizacijo dela dosegal še boljše uspehe.

Gradbeno podjetje «1. maj» v Kopru je realiziralo družbeni bruto produkt za 42,4 % in ima 68,2 % delovnih mest normiranih, projektantsko podjetje «Projekt Koper» pa je doseglo 52 % realizacije pri 61,5 % normirane dela. Zato je «1. maj» presegal norme za deset, «Projekt» pa za 30 %, vendar pa je bilo v obeh podjetjih preveč nadur.

Trgovinska podjetja so v prvem četrtletju letošnjega leta v glavnem dobro poslovala, če je kje zaškripalo, je bila to posledica pomanjkljive organizacije poslovanja, ki jo bo potrebno, predvsem v trgovini na drobno, izboljšati takoj — še pred začetkom glavne poletne sezone. Manj razveseljujeva pa je ugotovitev, da obrtništvo ne dosega plana, saj je ta panogov gospodarstva tako vsestranska in pestra, da ne moremo govoriti o obsegu, predvsem v vseh dejavnostih. Časnih zastojih v vseh dejavnostih. Nekateri večji obrti imajo na primer v zimskih mesecih konjunkturo tako močno, da lahko krijejo nedoseganje zaradi znižanja prometa v tistih obrtnih delavnicah, ki imajo največ dela v poletnih mesecih in obratno. Realizacija plana v obrtni dejavnosti bi bila lahko znatno višja, če bi dosledno uvedli nagrajevanje po učinku, ker bi tako tudi zmanjšali izplačevanje nepotrebnih nadur.

Tako stanje izvajanja družbenega plana občine v prvih štirih mesecih letošnjega leta nujno narekuje temeljito odkrivanje vseh vzrokov, ki zavirajo izpolnjevanje obvezosti gospodarskih organizacij od skupnosti. Ti vzroki so v veliki meri v nezaključeni notranjih rezervah in v prepočasnem uvajanju nagrajevanja po učinku. Zato bi bilo tudi prav, če bi bili delovni kolektivi sprosti seznanjeni z izvajanjem družbenega plana podjetja, da bi tudi sami energično ukrepali proti povzročiteljem

nesolidnega poslovanja in neizpolnjevanja splošnih načel o dobrem gospodarjenju.

Med razpravo so predstavniki političnih in gospodarskih organizacij osvetlili nekaj vzrokov, ki so vplivali na to, da v prvem četrtletju gospodarska podjetja niso izpolnila pričakovanih in istočasno so tudi prikazali možnosti, da bi se stanje izboljšalo že v naslednjem četrtletju. Podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora inž. Peter Aljančič je predvsem opozoril na dosedanje analize novih tarifnih pravilnikov, ki kažejo, da je možno bolje izkoristiti zmogljivosti posameznih podjetij in povečati storilnost dela. Razveseljivo je tudi, da se je že v maju proizvodnja znatno povečala in, če bo šla s sedanjim tempom naprej, se ni bati, da ne bi izpolnili v koprski občini planskih nalog. Delavski sveti in njihovi upravni odbori morajo sproti proučevati izpolnjevanje plana in si prizadevati, da bi dinamika proizvodnje stalno rastle. Podjetja morajo tudi skrbeti, je dejal podpredsednik inž. Aljančič, za dosledno formiranje družbenih skladov, ker le tako bo ObLO lahko nemoteno izvrševal svoje naloge, medtem ko ima sedaj težave, saj nekateri gospodarske organizacije ne odvajajo sredstev, ki pripadajo občini in jih le-ta potrebuje za kritje stroškov proračunskih ustanov in za dotacije.

Ta razširjena seja občinskega zbora proizvajalcev je bila zelo koristna, saj je bilo temeljito obravnavano izvajanje družbenega plana in razložene so bile marsikateri nelastnosti Zaključni seje bodo vsekakor uspešni pokazatelj smeri nadaljnjih gospodarske politike občine in narekujejo še vrsto ukrepov, da bo ne samo dosežen, pač pa tudi presežen letošnji občinski družbeni plan.

Novice s TRŽAŠKEGA

V nedeljo bo zaključen XI. tržaški velesajem, ki je bil odprt 21. junija v navzočnosti podtajnika italijanskega ministrstva za kmetijstvo. Letošnjega velesajma je še udeležilo več razstavljalcev kot prejšnjega leta, saj jih je skupno 1076, od tega 611 tujih. Uradno je zastopali 11 držav, najboljše pa Jugoslavija, Avstrija in Zahodna Nemčija. Prvič razstavljaajo na tem velesajmu tudi ZDA.

Drugi dan po otvoritvi je bil posvečen Jugoslaviji. Med vidnimi jugoslovanskimi gosti je bil tudi jugoslovanski veleposlanik v Rimu Javorski. Tržaški gospodarstveniki so se ob tej priložnosti razgovarjali z jugoslovansko gospodarsko delegacijo o možnostih za odpravo zaprek v utrjevanju trgovinskega prometa med Italijo in Jugoslavijo, zvečer pa je bil v prostorih jugoslovanskega generalnega konzulata sprejem, ki so se ga udeležili številni predstavniki italijanskih oblasti, konzularni zbor v Trstu, zastopniki gospodarskih ustanov in zastopniki kulturnega življenja na Tržaškem.

Na velesajmu vlada veliko zanimanje za izdelke naše lesne industrije. Odbor za zaščito tržaškega gospodarstva, ki je bil ustanovljen na pobudo Federacije italijanske socialistične stranke, je te dni sklical tiskovno konferenco, na kateri je obravnil ukrepe, ki bi bili potrebni za preprečitev gospodarske krize. Odbor zahteva takojšnji ustanovitev proste cone, obnovitev poldržavnih podjetij ter uveljavitev ugodnosti za pristanišče.

Kakor po vsej Italiji tudi v Trstu stavkajo že tri tedne pomorščaki, ker njihovi delodajalci nečesto pristati na zvišanje plač in na izboljšanje delovnih pogojev. Sedaj stavkajo tudi bančni uradniki, medtem ko so kovinarski organizirali te dni 24-urno stavko. Pričakovati je, da bo v kratkem prišlo do splošne stavke v znak solidarnosti s stavkajočimi pomorščaki.

Na svoji zadnji seji je tržaški občinski svet odobril sklep o postavitvi spomenika odpornišnemu gibanju. Spomenik bo stal v središču mesta.

Te dni je praznoval 70-letnico življenja škedenjski rojak, slovenski skladatelj Ivan Grbec. Slovenska proletarska zveza je počastila slavljence s svečano prireditvijo.

Zasluzena kazen za fašistično izzivanje

Sergio Spagnoletto iz Milj pri Trstu, star 21 let, je 28. junija letos v družbi s prijateljem Silvijem — oboje sta iz Milj in zaposleno v tamkajšnji ladjedelnici — na avtobusni postaji v Kopru na ve glasno izzivalno prepeval fašistično pesem »Marceremo come il Duce vuole e come il Duce gli marciò«. Seveda je ta izpad takoj povzročil veliko ogorčenje vseh prisotnih. Izzivalec je bil odveden zato k sodniku za prekrške, ki je Spagnoletta kaznoval s 25 dnevi zapore in odvzemom prepustnice Videmskega sporazuma.

Razmeroma huda kazen za prenapetega fašističnega izzivalca naj pouči vse take in podobne — res da zelo redke — izjeme med koristniki propustnic Videmskega sporazuma, da nismo v imenu gostoljublja in prijateljskih odnosov pripravljeno trpeti nobenih izpadov, ki bi lahko žalili naš boj in vse tisto, za kar smo trpeli in za kar so naši najboljši ljudje dali svoja življenja. Prelili so svojo kri v boju proti tistemu fašizmu, ki je tudi Italiji nanesele toliko zla. Da se tisti časi ne bi nikoli več povrnil, naj bi vsako podobno izzivanje ostankov preteklosti prejel na mestu samem zaslužen kazen.

EISENHOWER ZA EVROPSKO TRŽIŠČE

Ameriški predsednik Eisenhower je te dni poslal Kongresu poročilo o programu trgovinskih sporazumov Združenih držav. V tem sporočilu je med drugim rečeno, da mora ameriška vlada iz političnih, gospodarskih in varnostnih razlogov podpreti skupno evropsko tržišče. Predsednik Eisenhower pozdravlja ustanovitev Evropske gospodarske skupnosti in ponovno uvedbo konvertibilnosti evropskih valut.

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Bradskaj. Tiska tiskarna CZP Primorska. Br.

OB 40. OBLETNICI ZKJ SE EN PRAZNIK V OREHKU

Spomenik padlim borcem za svobodo

bo vedno ohranjel živ spomin na svobodoljubne težnje in dolgoletno borbena tradicijo vaščanov in vse okolice, še zlasti pa spomin na veliki doprinos naši revoluciji in NOB

Z Golega vrha pri Orehku se razprostira prekrasen pogled na Pivško ravnino. Na severozahodni strani je ponosni Nanos, nasproti njega po mogočni Snežnik. Dobro uro od Orehka je Postojna, za njo zeleni Sovič. Na desni je Javornik. Po ravnini se vije Pivka, ki s svojimi pritoki namaka polja, ob nalivih pa jih poplavlja.

Nad vasjo je grad, ki spominja domačine na težko življenje njihovih prednikov. Danes je v njem sedež kmetijske delovne zadruge, ki se bo v kratkem priključila bodočemu živinorejskemu kombinatu postojnske občine.

Do pred kratkim je bila v Orehku osnovna šola. Leta 1870 so preuredili kmečko hišo v šolsko poslopje, ki pa je kmalu pogorelo. To šolo so Orehovčani obnovili, da ni bilo potrebno otrokom hoditi peš v Postojno. Zaradi reorganizacije našega šolstva je bila pred kratkim ukinjena osnovna šola v Orehku. Šoloobvezni otroci se sedaj vožijo z avtobusom v osnovno šolo v Prestranek ali v gimnazijo v Postojno. Vož-

nja je brezplačna in praksa je dokazala, da so šolski uspehi orehovske mladeži odlej boljši, kot so bili poprej, ko so hodili v enorazredno vaško šolo.

Orehovčani so bili med prvimi, ki so zgradili lasten združni dom z lepo dvorano. Leta 1949 so v vasi ustanovili kmetijsko delovno zadrugo in danes je v splošno KZ vključena večina kmetovalcev, ki so letos začeli s proizvodnim sodelovanjem z zadrugo in to predvsem glede pridelovanja krompirja in krme.

Orehok bo letos svečano praznoval Dan borca. V soboto — 4. julija — bodo odkrili spomenik padlim vaščanom.

Od 270 vaščanov jih je v narodnoosvobodilni borbi sodelovalo več kot 120. Izmed njih je dalo svoja življenja za svobodo 15 — med njimi 4, ki so jih Nemci obesili leta 1944 v ulici Ghega v Trstu.

Vas Orehek je mnogim borcem in aktivistom na Primorskem dobro znana, saj ni bilo hiše, ki ne bi z ljubeznijo sprejela pod svojo

streho in nudila hrane ter varnega zavetja marsikateremu partizanu.

Postavitve spomenika je bila tiha želja vseh domačinov. Letos, ko je krajevna organizacija Zveze borcev skupno z občinskimi odbori ZB Postojna sklenila, da bo postavila spomenik, so se dela lotili vsi vaščani. Opravili so več kot 4000 prostovoljnih delovnih ur in delali so podnevi in ponoči. Spomenik bo stal pred združnim domom in okrog njega bo park.

Odkritje spomenika je zvezano z osrednjo občinsko proslavo Dneva borca. Predvideno je, da bo v soboto v zgodnjih jutranjih urah sodelovalo 1500 borcev in pripadnikov predvojaške vzgoje v partizanskih patroljah, ki bodo obiskale bližnje partizanske kraje. Nato bo velika proslava, ki ji bodo prisostvovali predstavniki političnih in oblaštnih organizacij, prebivalci okoliških vasi in številni gosti, med njimi bivši partizani, ki so med NOB uživali gostoljubnost terencev, ko so se borili za osvoboditev Slovenskega Primorja.

Vneboj vesela

SINGAPUR — Singapur bo še nadalje ostal eno izmed najvažnejših britanskih vojaških oporišč na Daljnem vzhodu. Sile Britanske skupnosti pa bodo na osnovi britansko-malajskega sporazuma še v prihodnje ostale v Malaji.

ALŽIR — Alžirski krajevni muslimanski sodniki so protestirali proti načrtom francoske vlade, ki namerava zamenjati sedanja sodišča s sodišči, podobni francoskim.

AKRA — Voditelji treh neodvisnih zahodnoafriških držav — Gane, Gvineje in Liberije — bodo na bližnjem sestanku razpravljali o oblikah nove unije afriških držav.

HAVANA — Kubanski predsednik vlade Fidel Castro je te dni dejal, da bo vlada dala za nacionalizirano premoženje po načrtu o agrarni reformi državne obveznice za dobo 20 let.

BAGDAD — Ko bodo zaključili dela na razširitvi naftovoda, ki veže petrolejske vrelce Iraka s pristanišč ob Sredozemskem morju, bodo letno pretočili 27 milijonov ton nafte.

HAVANA — Kubanska vlada je sprejela zakon o uvedbi smrtne kazni zato, da bi preprečili teroristične napade, ki se v zadnjem času čisto ponavljajo.

DAMASK — Vladi Irana in Turčije sta poslali Združenim arabskim republikam noti, v katerih je izražena želja po izboljšanju odnosov med Iranom, Turčijo in ZAR.

WASHINGTON — Indija je dobila od ZDA posojilo v višini 20 milijonov dolarjev za nakup jelekla, ki ga potrebuje za uredniščenje petletnega gosp. načrta.

PARIZ — Belgija, Francija, Italija, Nizozemska in Zahodna Nemčija bodo začele izdelovati protiletalske izstrelke vrste »Hock«. Izstrelki te vrste ima nadzvočno hitrost, njegov učinek pa lahko seže do višine 18.000 m.

FRANCOSKI KOMUNISTI OBDOJAJO DE GAULLA

V Parizu se je zaključil XV. kongres KP Francije. Ob tej priložnosti so objavili poziv, naj francosko ljudstvo podvoji napore za izvolitev ustavodajne skupščine, ki bo vzpostavila in okrepiła demokracijo ter povedla francosko ljudstvo v boljše bodočnost, »vredno velike preteklosti Francije«. Poziv ostro obsoja De Gaullov režim in ga ocenjuje kot »režim osebnosti oblasti«, nato pa poudarja, da sedanja vlada zaostruje vojno nevarnost in da je močno naklonjena nemškemu militarizmu. Dalje navaja, da sedanji parlament ne predstavlja težnj francoskega ljudstva in obsoja nadaljevanje alžirske vojne. Kongres se je namreč zavzel za pogajanja, na katerih bi dosegli prenehanje alžirske vojne na osnovi priznavanja pravice Alžircem do samoodločbe. Za generalnega sekretarja je bil ponovno izvoljen Maurice Thorez.

ŠE EN NARAVNI BISER PRIBLIŽAN OBISKOVALCEM

Škocjanske jame vabijo

V soboto, 4. julija ob 9,30, slovesna vpeljava električne razsvetljave v jamah

Kdor je pil vodo iz Nila, se vrne k Nilu. Za nas bo veljalo, da tisti, ki je šel skozi Škocjanske jame, se bo še in še vrnil v ta prečudoviti podzemeljski svet.

Škocjanske jame so kakor lepa in dobra knjiga, ki v njej vedno znova najdemo kaj novega.

Škocjanske jame so odlični primer za proučevanje kraških pojavov.

Škocjanske jame so preproste fantastično romantične divjine. Če smo začudeni nad velikostjo in nad številnimi kapniki Postojnske jame, nas divji pogled v temne soteske ter velikanske in mrke prostore, na dnu katerih besni in se peni šumeča Reka, naravnost prevzame. Z občutkom nemoči in neobgljenosti strmino nad tajinstveno silo narave, ki nam je v teku vekov pričarala to strahotno močvirje. Hodimo skozi skalne soteske, pod ogromnimi navpičnimi ali previsnimi stenami ter nad vrtoglaviimi prepadi, včasih sredi enih in drugih. Usta onemijo ob bučanju slapov in komajda jecljajo ob jezirih, ki se globoko pod nami lesketajo v daljni pravilni deželi.

Škocjanske jame vabijo... Včeraj in danes. Celo stoletje so jih naskakovali drzni speleologi in utirali pot stotisočim obiskovalcem — novim in

takim, ki so se vračali. Neutrudni raziskovalci so osvajali ped za pedjo domovje podzemeljske Reke. Vsak košček nove steze, vsak most, vsak prehod je bil krona velikih naporov. Boj se traja in bo trajal, dokler ne bo iztrgana zadnja skrivnost.

Škocjanske jame vabijo... Danes bolj kot včeraj. Kjer je oko odpovedalo, je pomagala sveča, petrolejka, nato karbidovka. Danes — elektrika. Do včeraj je obiskovalce spremljal vodnik, ki je s karbidno lučjo osvetljeval kapnike, bazen s človeškimi ribicami, visoke strope, dupline, ogromne sobane, Reko... Danes je nameščenih sto trideset svetlobnih teles, ki omogočajo pogled na doslej nevidne detaje.

Škocjanske jame so elektrificirane. To je nova, velika zmaga nad temo podzemlja in neprecenljiv uspeh v vztrajnem prizadevanju, ki se za izboljšanje našega turizma zlasti stopnjuje v poslednjih nekaj letih.

O suhi vrednosti električne naprave govore številke. Skupni znesek investicije znaša 24.078.000 dinarjev. Od tega kredit iz republiškega investicijskega sklada 17 milijonov, udeležba OLO Koper 5,8 milijona, udeležba bivšega ObLO Divača pa nekaj nad 2 milijona dinarjev.

Zamisel o elektrifikaciji jam je dobila konkretnije oblike v letu 1956, ko je bivši ObLO Divača ob vsestranski podpori OLO Koper in polnem razumevanju Izvršnega sveta LRS naročil načrt.

Izvajalec del je podjetje »Elektro-Signal« Ljubljana, ki je tudi izdelalo načrt.

Vsem navedenim, kakor tudi upravniku zavoda »Škocjanske jame« tovarišu Milanu Bandelju, ki ima pri izvajanju načrta nemajhno zaslugo, gre vse priznanje in zahvala.

Borba v Škocjanskih jamah in okrog njih traja dalje in je sedaj osredotočena v to, da bi bil obisk v jamah čimbolj ugoden, zunaj jam pa počitek in razvedrilj čimbolj brezskrbno.

Na kratko: SAP Turist-biro Ljubljana ima v načrtu izgradnjo oziroma namestitve dvigala skozi brezno Okroglico v vas Škocjan, ki je prekrasna razgledna točka nad Veliko dolino. SAP Ljubljana bo tudi organiziral stalne izlete v Škocjanske jame. Investicija za dvigalo bo znašala okrog 17 milijonov dinarjev.

Ob vstopu v jame je predvidena gradnja novega gostišča, za katero je že izdelan glavni projekt. Objekt bo veljal okrog 23 milijonov dinarjev.

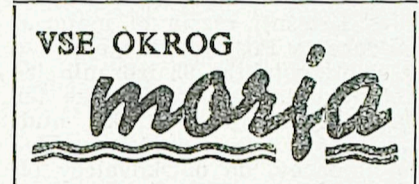
Ze letos bo s sredstvi okrajne uprave za ceste v Kopru asfaltirana cesta, ki pelje od nove ceste Divača—Kozina v Matavun, to je v neposredno bližino vhoda v jame.

Škocjanske jame vabijo... Danes in jutri.

Otvoritev elektrifikacije bo 4. julija 1959 — na Dan borca ob 9.30. Med obiskom jam bo igrala godba DPD »Svoboda« Divača. V popoldanskih urah bo ples na prostem.

Zabava bo tudi v nedeljo, 5. julija, popoldne. Ta dan bosta nastopila pevski zbor in godba na pihala s Proseka pri Trstu.

Škocjanske jame vabijo. Vedno in znova. —er

POMORSTVO ST. 6/1939

Uvodne strani zajetnega zvezka so posvečene Dnevu mladosti. Prikazuje v sliki in besedi naše pomorščake pri maršalu Titu. Opis stavke pomorščakov leta 1923 je prispevek za 40-letnico KPJ. Med številnimi strokovnimi članki in poročili naj omenimo le primerjavo med Reko in Trstom ter Probleme v svetovnem pomorstvu, dalje članek o morju v novejši hrvatski književnosti ter objavo dveh novih dokumentov o kap. Iva Visina poti okoli sveta. Vsebina zvezka je bogata in pestra.

V slovenščini je dr. B. V. prikaz »Litostroj in naše ladjedelnice«, Viktorja Pirnata črtica »V Sutivanu je bil preplah« in Ludovike Kalanove pesem »Morje poje«. Prilogi kot običajno: Vestnik Združenja pomorskega brodarstva in Bilten pomorstva. — nm —

AVSTRIJA — EGIPT

Pomorska trgovina med Avstrijo in ZAR se je doslej odvijala večinoma preko Trsta. Do tja je prihajalo avstrijsko izvozno blago po železnici in čim se ga je v tržaških skladiščih primerno nabralo, je šlo dalje z ladjo po Jadranu in Sredozemskem morju. Te vrste prevoza blaga je stal Avstrijo 700 šilingov za tono. Zdaj se je Avstrija odločila, da bo z lastnimi ladjami po Donavi izvažala blago v luke Bližnjega vzhoda. V kratkem bo odprla progo Dunaj oziroma Linz — Aleksandrija, pri čemer ji pride to na prevoza le na 600 šilingov, čeprav bo trajala vožnja po Donavi, Črnem morju, Dardanelah, Egejskem in Sredozemskem morju polne štiri tedne.

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Ob dveh velikih uspehih na Koprskem

Ko je te dni zasedal IV. kongres Zveze komunistov Slovenije, je bilo na njem govora o velikih dosedanjih uspehih na področju gospodarstva. S podrobnimi analizami je bilo prikazano, kakšno stopnjo razvoja smo doslej dosegli, kje so pomanjkljivosti in kakšne naloge nas še čakajo. Zadevni kongresni material nam daje dovolj jasno sliko slovenskega gospodarstva, ki je v sklopu celote v stalnem porastu in razvoju.

Kot vemo se tudi sedaj ne moremo spuščati na tem mestu v podrobnosti, saj je in bo za to list dal na razpolago dovolj prostora drugje. Ne moremo pa mimo ugotovitve, da je v zvezi s tem razvojem, ki ga kaže celotno gospodarstvo, doseglo posebno vidne uspehe tudi gospodarstvo koprškega področja. Kot sestavni in neločljiv del naše države je morda v tem pogledu gospodarski razvoj koprškega področja še bolj izrazit kot drugje. Čeprav še ne v celoti zgrajeno, kaže koprsko področje že dovolj jasne obrise tega, kar naj bi bilo tu še zgrajenega in ustvarjenega v prihodnjih letih, in sicer na področju industrije, trgovine, turizma in gostinstva, zlasti pa kmetijstva. Kot posebno vejo gospodarskih dejavnosti moramo šteti seveda pomorstvo, ki doživlja svoje prve uspehe na poti razvoja v tej smeri.

Pred kratkim smo govorili o velikem uspehu, ko je začela poskusno obratovati na tekočem traku tovarna motornih vozil »TOMOSA«. Temu dogodku je bil dan poseben gospodarski in tudi politični pomen, ki je ob otvoritvi

bil navzoč tovariš Tito z našimi najvišjimi predstavniki. Tak podarek je bil tudi potreben, saj predstavlja novi objekt v vseh pogledih pridobitev za te kraje, ki bo imela danes še nepredvidljive posledice na razvoj našega gospodarstva in socialističnih odnosov pri nas.

Skoro istočasno je bil zabeležen drug važen dogodek, ko je splavala v morje nova velika ladja »Splošne plovbe«. Pred leti se je — pod drugim imenom sicer — skrivalo v ozki ulici Pirana majhno podjetje z označbo »pomorsko«. Od tedaj dalje pa iz leta v leto raste novo pomorsko podjetje pod gornjim imenom, ki se širi v svojih pomorskih dejavnostih in ki z vedno večjim številom ladij po vseh morjih prevažata naše in tuje blago. Čez leto ali dve bo to podjetje imelo za skoro 150.000 ton nosilnosti ladij, vse bodo moderno in sodobno opremljene z vsemi potrebnimi udobnostmi — zlasti za mornarje. Med njimi bo tudi tovornjača z več kot 18.000 tonami. Tako bo slovensko trgovsko ladjevje doseglo kmalu tretjino tonaže predvojne jugoslovanske trgovske mornarice, kar nam je lahko v ponos.

Oba omenjena dogodka, to je otvoritev »TOMOSA« in splavitev »Korotana«, kakor je novi ladji »Splošne plovbe« ime, sta — kot vidimo — uspeha v vrsti uspehov, ki smo jih lahko dosegli samo v naši socialistični državi. Oba sovpadata v čas IV. kongresa ZKS, ki je kot nosilec borbe za osvoboditev in za gospodarsko obnovo ter dvig dala ne le smernice, temveč tudi svoje sile. Po-

men teh uspehov, ki seveda niso ne prvi ne zadnji, je morda še bolj očiten, če pogledamo nekoliko okoli sebe. Ni se treba ozirati daleč, ko lahko vidimo in čitamo o težkem položaju tržaškega pristanišča, o stalnih mezdnih borbah in težavah tržaške industrije, o velikih štrajkih pomorščakov in drugem. Vse to je, kakor vidimo, v nasprotju z rastjo pri nas, to je neposredno v soseščini omenjenih dogodkov. —dt—

Tovariša Albina Dujca, predsednika OLO Koper in dolgoletnega političnega delavca vsi dobro poznamo. Kakor biografijo tovariša Kajtimira, smo mu njegovo že objavljali v našem listu, zato je ne bi ponavljali. K izvolitvi v Revizijsko komisijo CK ZKS tudi tovarišu Dujcu vsj iskreno čestitamo!

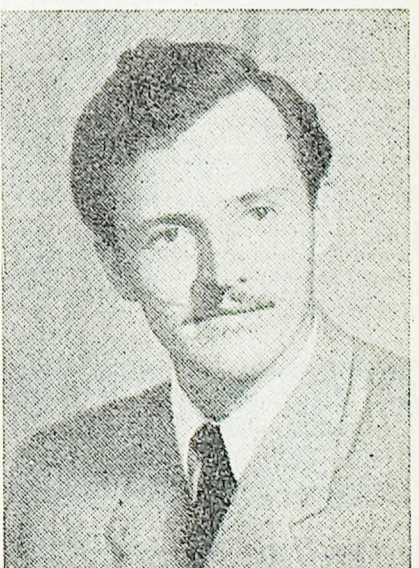
Člani CK ZKS iz koprškega okraja

Član Centralnega komiteja ZKJ in sekretar okrajnega komiteja ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir je bil na IV. kongresu ZKS minuli teden izvoljen v Izvršni komitej CK ZKS. To visoko zaupanje, ki ga je tovarišu Kajtimiru izkazal za njegovo dosedanje politično delo najvišji republiški politični forum, veseli tudi nas in se z iskrenimi čestitkami pridružujemo splošnemu veselju z željo, da bi tovariš Kajtimir ostal še dolgo med nami!

Tovarišica Marija Aljančič-Polda je bila rojena 11. februarja 1923 v hiši malega kmeta v Lazcu pri Idriji. Po končani šoli je kmalu prišla vojna in Polda se je januarja 1943 aktivno povezala v OF, maja bila sprejeta v KP in je vso vojno delovala kot politični aktivist. Bila je članica okrožnega NOO in članica okrožnega komiteja KP za severno Primorsko. Tudi po končani vojni je bila veskoti na političnem delu na Primorskem, od leta 1949 pa v Beogradu in nato v Makedoniji do septembra 1955, ko se je z družino preselila v Koper. Od tedaj je srečujemo na raznih dolžnostih. Bila je do letošnje pomladi članica OK ZKS Koper. K izvolitvi v CK ZKS tudi naše iskrene čestitke!

Tovariš Jože Božič je bil rojen v proletarski kovinarski družini na Jesenicah 18. junija 1926. Tudi sam se je izučil za ključavničarja, hkrati pa je še kot mlad fant delal že leta 1942 za OF. Marca 1943 je postal član SKOJ. Med vojno je opravljal razno politično dolžnosti. Od leta 1944. je bil sekretar SKOJ v Gradnikovi brgadi. Po vojni je bil eno leto v partijski šoli, nato v službi, pri CK KPS, zatem pa je delal po okrajnih komitejih ZKS na Jesenicah, v Kamniku, Ljubljani, Novi Gorici in Kopru, zdaj pa je sekretar občinskega komiteja ZKS v Izoli, član OK ZKS Koper in aktiven delavec v drugih političnih in oblastvenih forumih ter v organih družbenega upravljanja. Od leta 1953 do 1957 je bil tudi član CK LMS. Njegov konjiček je delo na področju telesne vzgoje in športa. K izvolitvi za člana CK ZKS tople čestitke!

Nabratko

V TUJINI VLADA VELIKO ZANIMANJE ZA NAŠA MOTORNA VOZILA. Predvsem se zanimajo zanje v Siriji, Spaniji, Bolgariji in na Poljskem. V teku pa so sedaj pogajanja za prodajo 200 avtomobusov, 200 tovornjakov in 320 častj za trolejbus, ki naj bi jih še letos izdelala tovarna avtomobilov v Pribouju za Brazilijo, Etiopijo, Argentino, Izrael in Poljsko.

1690 KG JE ZNAŠALA LANI PROIZVODNJA ZLATA V NAŠI DRŽAVI. Zlato pridobivamo v glavnem kot postranski proizvod pri predelavi drugih rud, zlasti pri elektrolizi bakra. Vrednost lani proizvedenega zlata je ocenjena na milijardo 200 milijonov dinarjev.

30 TISOČ TON RIZA BODO UVOZILA naša podjetja iz Burme na osnovi pred časom sklenjenega trgovinskega sporazuma med Burmo in našo državo.

JUGOSLOVANSKA KMETIJSKA BANKA JE RAZPISALA KONKURZE za dodelitev investicijskih kreditov za nakup plemenske živine iz uvoza, za ureditev centrov za gojitev plemenske živine in za zgraditev hlevov.

1401 TONO SVEŽEGA KONJSKEGA MESA smo IZVOZILI V PRVIH ŠTIRIH MESECIH LETOSNJEGA LETA. Vrednost tega izvoza je ocenjena na 122.000.000 dinarjev. Močno pa je nazadoval izvoz klavnih konj.

VELIKO ZANIMANJE ZA NAŠE TRAKTORJE V BRAZILIJU je povzročilo, da je Brazilija sklenila kupiti 500 traktorjev tipa »Zadrukar« in 2200 raznih priključnih strojev. Predvideno je tudi, da bodo Brazilci stalni odjemalci traktorjev naše proizvodnje.

RAZSTAVA IZDELKOV OB KONCU ŠOLSKEGA LETA V POSTOJNI

Afirmacija pouka tehnične vzgoje

V dneh od 24. do 28. junija je bila v Postojni vsakoletna razstava šolskih izdelkov otrok osnovne šole in ondotne vaješke šole.

Razstava, ki si jo je v štirih dneh ogledalo več kot 2000 obiskovalcev, je letos vsestransko presenetila tako v tehničnem pogledu kakor v pogledu očitnega napredka kakovosti razstavljenih izdelkov.

Medtem ko se razstavljalci v oddelku, kjer razstavlja osnovna šola, poprej niso nikdar izvil iz tradicionalnega prikazovanja sicer prikupnih akvarelov, duhovitih igrač pa najraznovrstnejših priložnostnih izdelkov otrok, je na letošnji razstavi doživel popolno afirmacijo predvsem material, ki so ga otroci izdelali pri pouku tehnične vzgoje, kar je nedvomno odraz reformnih novosti, ki smo jih začeli vnašati v osnovno šolo. Zanimivo je, da so si navdušeni obiskovalci med papirnati izdelki v raznih tehnikah, učili za fiziko, izdelki iz naravnih materialov, maketami plovilnih in letalskih modelov itd. lahko ogledali tudi miniaturni

Kaj pravijo drugod...

DOLENJSKI LIST

NESREČNA NEDELJA

Kronika nesreč v našem okraju je zapisana v soboto, 21. junija, s črniimi črkami. Neurje, ki se je razbesnelo nad Belo krajino, dolenskimimi griči in Spod. Posavjem, je terjalo kar šest žrtev. Ob 17.40 je strela udarila v stanovanjsko hišo na Tančič gori št. 41 in ubila 21-letno Katarino Murin. Ob 17.30 je strela med neurjem ubila 22-letnega vojaka Ljubisa Otmarkovskega na cesti med Meverlanom in Crnomljem. Tretjo žrtev je terjala strela ob 18. uri, ko je udarila v hišo Slavka Volčjanška na Libni 21 pri Krškem in ubila njegovo sestro Ljudmilo Požgaj iz Zagreba, ki je bila na obisku.

Isti dan okoli 20. ure je utonila v naraslem potoku pri Mrčnih selih 64-letna Marija Zvonar iz Mrčnih sel pri Senovem. Vračala se je z dela; medtem ko so drugi preskočili potok, se je Zvonarejeva napotila čez brv, na kateri ji je po vsej verjetnosti spodrsnilo in je padla v potok. Našli so jo naslednji dan kak kilometer pod brvjo. Pol ure pozneje so se vračali med neurjem iz Armeškega v Senovo 30-letni Albin Urh, njegova 3-letna hčerka Bojana in žena Ivanka. Na mostičku pri Senovem sta oče in hči nesrečno padla v narasli dovški potok in utonila.

pomurski vestnik

PROIZVODNJA BREZALKOHOLNIH PIJAC V MURSKI SOBOTO

Tovarna mlečnega prahu v Murški Soboti je pred kratkim pričela z izdelavo osvežujočih pijač. Oranžado prodajajo pod imenom »Rezka«, limonado pa bodo prodajali pod imenom »Lina«. Obe prodajajo po nizkih cenah in dostavljajo s svojimi kamioni v vse kraje Pomurja.

Ta odločitev tovarne je vsekakor pravilna, saj je kvalitete limonade v Pomurju stalno primanjkovalo, hkrati pa je to novi korak v borbi proti alkoholizmu.

GLAS GORENJSKE

S PODKUPOVANJI NE BO ŠLO

Ze na tekmi med Jesenicami in Graficarjem iz Ljubljane je bilo govora o nekakšnem podkupovanju, češ, predstavnik Graficarja so ponudili Jesenicam toliko, da bi jim prepustili igro. — Tudi Slovan, oziroma njegovi predstavniki, so se oglasili s podkupnino. Stvar je bila namreč v tem: eden od omenjenih dveh klubov je moral, skupaj z Jesenicami, zapustiti slovensko consko ligo, in to je bil povod za podkupovanje.

Nogometni klub Jesenice je zadevo prijavil pristojni Zvezi in pričakuje rešitve. Hkrati je v svoji prijavi izrazil sum v realnost izidov posameznih tekem. Predstavnik Graficarja in Krma so celo navajali, češ da je to splošen pojav in da se to dogaja v vseh ligah. Naj bo tako ali drugače: ta pojav je skrajno nešporten in v nasprotju z našimi moralnimi normami.

sesalec za prah, vrsto telefonov in drugih električnih aparatov, katerih delovanja so na razstavi demonstrirali učenci iz razreda učitelja Marjana Malca. Le-ta zasluži za ves trud, ki ga je vložil v pouk tehnične vzgoje, kajti na razstavi smo videli le delček njegovih prizadevanj, javno priznanje.

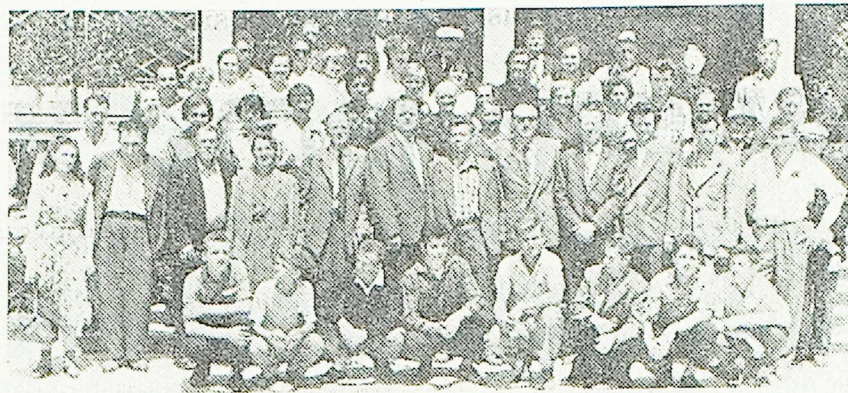
Tudi o razstavnem oddelku vaješke šole bi veljalo zapisati mnogo več, kot lahko pove droben kroničen zapis. Predvsem imamo v mislih nenehno rast kvalitete pouka na vajejski šoli ter povečano skrb delovnih kolektivov za praktično vzgojo in strokovni dvig znanja naših vajencev. Letošnji razstavn material vajencev v Postojni te ugotovitve v celoti potrjuje. 92 izbranih izdelkov oblačilne, kovinarske ter lesno-industrijske stroke nudi tako pester prerez enoletnega dela vajencev, da obiskovalcev ob koncu razstavnih predalov ne preseneti več niti hidravlična dvigalnica, preizkušena za dvig 8 ton, ki predstavlja nedvomno kvalitetni višek razstavljenih izdelkov. Dvigalnico sta izdelala vajenca pivškega »Javora« Alojz Kavčič in Stane Čelhar.

Letošnjo razstavo so postojnski vajenci in osnovnošolska mladina posvetili 40. obletnici ustanovitve KPJ in SKOJ, odprta pa je bila v dneh zasedanja IV. kongresa ZK Slovenije. M. A.

Izreden uspeh postojnskih maturantov

Prejšnji četrtek se je od gimnazijskega študija in svojih profesorjev poslovilo 55 abiturientov postojnske gimnazije.

Pri maturitetnih izpitih, ki so jih opravljali od 16. do 24. junija, so dosegli izreden uspeh, saj je zrelostni izpit opravilo kar 93 %

Udeleženci na občnem zboru gluhih koprškega okraja v Kopru te dni. Med gosti sta v sredi sekretarja okrajnih zborov ZB in ZVVI Mirko Glavina in Jože Colja

SESTALI SO SE GLUHI KOPRSKEGA OKRAJA

Dne 19. junija je bil v Kopru občni zbor okrajne organizacije gluhih. Prisostvovalo mu je okrog 60 članov iz raznih krajev našega okraja. Svoje zastopnike so poslali: GO Zveze gluhih Jugoslavije za Slovenijo, okrajni odbor ZGJ za Ljubljano, okrajni odbor ZVVI, okrajni odbor ZB, občinski odbor RK v Kopru in tajn. za zdrav. in soc. varstvo OLO Koper ter zavod za gluho mladino v Portorožu. Posebno razveseljiva pa je bila prisotnost absolutov osemletke Zavoda za gluho mladino v Portorožu, ki so prvič v življenju imeli priložnost prisostvovati občnemu zboru in se tako srečati z delom, ki ga bodo v svoji organizaciji opravljali.

Iz poročila, ki ga je podal tajnik okraj, odb. ZGJ v Kopru, tov. Gojak Milan, je razvidno, da je organizacija krepko zaorala v ledino. Dobro so povezani z Zavodom za gluho mladino v Portorožu, imajo že svoje stalne poslovne prostore in dom, v katerem

se gluhi zbirajo in tudi bivajo, v polnem času pa sprejemajo gluhe na letovanje ob morju.

Po nepopolnih podatkih je v našem okraju 250 gluhih in gluhonemih oseb, če upoštevamo pri tem tudi gence iz Zavoda v Portorožu, ki pa niso vsi iz našega okraja. V našem okraju je stalno zaposlenih 17 gluhih odn. gluhonemih, ena je zaposlena kot pisarniška moč, vsi ostali pa so zaposleni večinoma kot sezonski ali uslužnostni delavci. Bile so in še so težave zaradi pedsodkov v raznih podjetjih, ki se branijo sprejeti gluhega na delo. Vendar se v tem pogledu opaža izboljšanje. Podjetja, ki so že sprejela v svoj delovni kolektiv gluhega člana, so z njim zadovoljna in se ne branijo sprejeti na delo še druge gluhe, če so razpoložljiva mesta, saj so se naši gluhi izkazali s svojo sposobnostjo in vestnim delom tako v tovarni pohištva Stil kakor v dekorativni-plekarski zadrugi v Kopru in pri avtopodji. »Slavniki«.

Cilj organizacije je vključiti v redni šolski pouk vse gluhoneme otroke in jih nato usposablja za poklic. V ta namen se že ukvarjajo z mislijo ustanoviti vajejsko šolo z raznimi delavnici, kjer bi se mladina izučila poklica. Le na ta način bo gluhi enakovreden član naše družbe in mu bo dana možnost skupno delati za skupnost, katera mu daje možnost se usposobiti za poklic.

Marsikdo navzočih, ki je prvič prisostvoval takemu zborovanju gluhih, kjer se je seznanil tudi z odličnimi uspehi, ki so jih dosegli zavodski genci izven šole, zlasti v šahu, v raznih panogah športa in s kulturno-prosvetnim delovanjem, je odhajal s prepričanjem, da jim naša socialistična skupnost omogoča njihovo usposobitev za samostojno življenje, česar se gluhi tudi zavedajo.

NAJVEČJA PERUTNINSKA FARMA V SLOVENIJI, ki je v Zalogu pri Ljubljani, bo do konca maja dala na trg prvih 15000 piščancev za cvrtje. Zmogljivost farne bo po popolni izgradnji prihodnje leto znašala milijon piščancev letno.

V POGON SO TE DNI SPUSTILI HIDROCENTRALO »GOJAK« V BLIZINI OGULINA. Ta hidrocentrala je vključena v energetske sistem zahodne Hrvice in Slovenije ter bo dajala okrog 200 milijonov kilovatnih ur električne energije na leto ter je opremljena izključno z izdelki domačih podjetij.

OBVESTILO

Te dni so se raširile govorice, da so v Borštu (občina Koper) kače pičile in usmrtili dva otroka. Ugotovljeno je, da so te govorice neresnične in opozarjamo vsakogar, ki bi jih širil, da bo proti njemu uveden upravno kazenski postopek.

Iz pisarne TNZ Koper

Boljši časi za lesni obrat Bač

Med tremi obrati pivškega Javora je bil Bač vse do nedavna glede organizacije dela in uspehov proizvodnje na zadnjem mestu in je bolj životarl kakor pa uspešno napredoval. Vzrokov je bilo več — od zastarelosti obrata do pomanjkanja strokovnega kadra in delovne discipline.

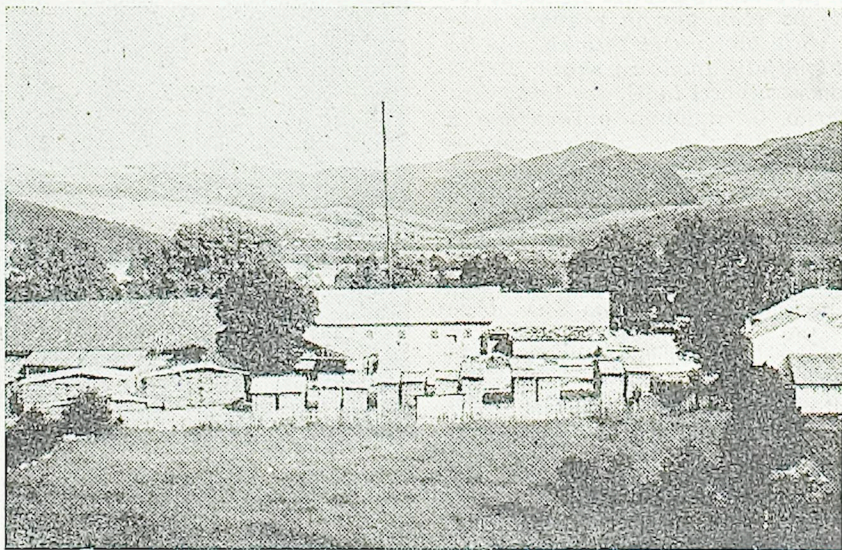
Zadnjih šest mesecev se je stanje precej popravilo. Delovni ko-

lektiv obrata, ki lani ni mogel doseči plana, je letos v prvih petih mesecih presejal normo za 19 odstotkov, v istem času lani pa je dosegel samo 82 odstotkov plana! Izboljšanje je na vseh področjih, zlasti pa pri znižanju delovnih ur za posamezno izdelke. Lani so potrebovali 2 uri in 15 minut za izdelavo stola, a letos so znižali čas izdelave za eno uro!

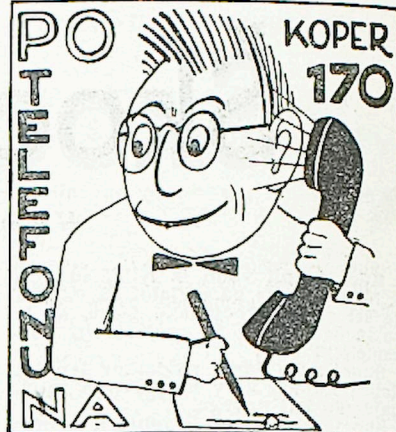
Lani so potrebovali za m³ zabojev 20 ur in 30 minut, letos samo še 13 ur in 30 minut, na žagi pa so čas izdelave m³ rezanega lesa zmanjšali za petino. S takim gospodarjenjem bo letošnji plan v podjetju, ki postavlja število 202 milijona dinarjev vrednosti, skoraj gotovo presežen in bo tudi učinek na posameznika porasel. Trenutne perspektive podjetja so ugodne, saj ne more niti zadostiti naročilom. Podjetje se želi uveljaviti tudi v inozemstvu in že sedaj je naročenih 5000 otroških stolov, pričakujejo pa tudi druga naročila iz Nemčije in iz Anglije.

V podjetju se je tudi izboljšala delovna disciplina, rezultati letošnjih strokovnih tečajev so bili boljši od lanskih. Posebno moramo pohvaliti ureditev obratnega bifeja, kjer bodo dobili delavci malico, in ureditev dvorane, ki bo služila vsem organizacijam za sestanke, predavanja, prireditve.

Najbolj presenetljivo dejstvo je prav to, da se je podjetje v šestih mesecih krepko postavilo na noge in da izvršuje planske naloge uspešno. Prihodnost tega obrata je rožnata, izdelki so kakovostni, naročil pa toliko, da jih proizvodnja komaj izpolnjuje. M. S.

Obrat Bač tovarne Javor v Pivki

KOPER 272: Minuli teden je bil v Kopru sestanek občinskih sanitarnih inšpektorjev in tehnikov, na katerem so razpravljali o delu občinskih sanitarnih inšpektoratov koprškega okraja. Med razpravo je bilo ugotovljeno, da so znatno izboljšali metode dela, kar se odraža v izboljšanju higienskega stanja objektov družbene prehrane in v večji čistosti javnih lokalov. So pa še vedno razne pomanjkljivosti v delu občinskih sanitarnih inšpektoratov in na tem posvetovanju so bili sprejeti načelni sklepi o prioriteti reševanja najbolj perečih sanitarnih problemov, predvsem v zvezi z začetkom turistične sezone in o zaostritvi odpravljanja subjektivnih napak. Svetnik republiškega sanitarnega inšpektorata Milko Križman je na tem posvetovanju tolmačil izvajanja upravnega postopka sanitarne inšpektoratske službe kot upravne službe.

KOPER 293: Ljudska univerza v Kopru je med 18. februarjem in 26. majem priredila 12 predavanj z zunanjepolitičnega, gospodarskega, poljudnoznanstvenega in kulturnega področja. Predavanjem je prisostvovalo skoraj 5 tisoč obiskovalcev, večinoma dijakov. Podobna predavanja bo Ljudska univerza nadaljevala že sredi septembra po načrtu, ki ga sedaj pripravljajo.

KOPER 110: Ta teden so opazili v bližini Reza pri Zusterini 2,5 m dolgega morskega psa, dve morski mišji od Pirana pa 5 m dolgega morskega psa. Kopalce opozarjamo na previdnost in jim priporočamo, naj ne plavajo proti odprtemu morju.

KOPER 256: Stanovanjska skupnost IV. mestne četrti v Kopru je 1. julija odprla na Cankarjevi cesti mlekarno. V njej bodo prodajali pasterizirano mleko v zaprtih steklenicah vsak dan od 6. do 9. ure. Gospodinjam priporočamo, raj povedo prodajalki v mlekarni, koliko mleka bodo dnevno potrebovale, ker bo v zalogi le naročena količina mleka.

KOPER 190: Kulturno-prosvetna skupina sindikalne podružnice ČZP Primorski tisk bo 4. julija gostovala s prisrčnim komedijo francoskega komediografa Henequena »Sladkosti rodbinskega življenja« v Marezigah, v nedeljo bo isto delo uprizorila v Ravnu, prihodnji teden pa bo obiskala bolnike v bolnišnicah v Ankaranu in Valdoltri.

KOPER 225: Prejšnji teden je na koprskem učiteljskišči opravilo učiteljski diplomski izpit 13 kandidatov, od katerih bo večina nastopila učiteljsko službo v našem okraju. V jeseni pa se bo vpisalo v prvi letnik toliko kandidatov, da bo potrebno odpreti dva prva letnika.

PIRAN 51-30: Nocoj, nekaj pred 20. uro začne tradicionalni partizanski napad na Piran. Prireditve organizirajo pripadniki Zveze borcev, predvojaške vzgoje in ZROJ piranske občine. Po napadu je ob 21. uri na Tartinijevem trgu svečana akademija, nato pa kar na trgu veselo ljudsko rajanje. Naslednji dan, v soboto, 4. julija ob 17. uri pa bo na Belem križu velik miting, posvečen Dnevu borca, po mitingu pa veselo ljudsko rajanje. Prireditve je pripravila krajevna organizacija ZB na Belem križu.

KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA P

ZAČELE SO SE III. POLETNE PRIMORSKE PRIREDITVE

Poudarek na folklori in glasbi

Za preteklo soboto je bila napovedana predstava P. I. Čajkovskega »Labodje jezero« v izvedbi baleta ljubljanske Opere. To naj bi bila otvoritvena predstava letošnje III. poletne sezone Primorskih prireditiv. Drugi začetni akord pa naj bi bila znana Puccinijeva opera »Madame Butterfly«, prav tako v izvedbi SNG Opere iz Ljubljane. Predstave so bile napovedane še za Izolo, Piran in Postojno, žal pa je do poznega popoldneva trajajoči

naliv pokvaril predvideni načrt. Z letošnjim okvirnim programom poletnih prireditiv smo sicer seznanili naše bralce že pred časom, vendar pa so medtem pri sklepanju pogodb nastale nekatere spremembe. Novega predsednika upravnega odbora Zavoda Primorske prireditve Črtomira Kolenca smo naprosili, da nas je v kratkem razgovoru seznanil z dokončnim programom in težnjami, ki jih je imel Zavod pri njegovi sestavi.

ri in nekatera turistična društva. V bodoče bo treba še bolj zainteresirati za pomoč Primorskim prireditivam tiste ustanove, ki so neposredno povezane z razvojem turizma in imajo od njegove rasti tudi korist. Prav vsaka predstava je namreč pasivna in jo je treba dotirati, pa če je še tako razprodana. Samo primer: operna predstava stane več kot pol milijona dinarjev in če je koprski glavni trg, ki sprejme največ obiskovalcev, poln, je inkaso 300 tisoč dinarjev. Torej je treba razliko kriti.

Kot smo že povedali v uvodu, je slabo vreme v soboto malce spremenilo predvideni začetek letošnje poletne sezone. Tako je bila otvoritvena predstava v Kopru v nedeljo, 28. junija. Otvoril jo je podpredsednik ObLO Koper Harko Rajner, navzoče domače in tuje občinstvo pa so pozdravili in seznanili s programom v štirih jezikih: slovenščini, italijanščini, angleščini in nemščini. Potem je stekla predstava

Letošnje III. poletne Primorske prireditve je otvorila ljublj. Opera. Izvajali so Čajkovskega balet LABODJE JEZERO in Puccinijevu opero MADAME BUTTERFLY. Dirigenta pomnoženega opernega orkestra sta bila dr. Danilo Svara in Rado Simoniti, režiserja Mile Jovanović in Ciril Debevec. Zaradi slabega vremena so nekatere predvidene predstave odpadle. Tako je bilo »Labodje jezero« le v Kopru (v nedeljo, 28. junija), »Madame Butterfly« pa le v Izoli (v ponedeljek, 29. junija).

— Na sliki prizor iz »Madame Butterfly« (Vilma Bukovčeva).

Razgovor s predsednikom upravnega odbora Zavoda Primorske prireditve Črtomir Kolenecem

Fiziognomija letošnjih prireditiv, je dejal tovariš Kolenec, je prilagojena osnovnim namenom poletne sezone, to je kot podpora in poplmenjenje našega turizma. Zato je poudarek letošnjega repertoarja na folklori, ki je za tuje pač naša najzanimivejša posebnost, ter na glasbenih prireditvah. To velja za vso sezono. Dokončni program? — Seveda potrjuje zgornjo trditve: skupina Dalmatincev RTV Zagreb, pojejo in plešejo, akademska folklorna skupina France Marolt iz Ljubljane, ki smo jo lani spoznali kot kvalitetnega tolmača našega folklornega bogastva in ki je trenutno na enomesecni turneji po Franciji. K folklorni zvrsti sodi končno še Gotovčeva opera »Ero z onega sveta« in Papandopolova »Zetev« v izvedbi reške Opere »Ivan Zajca«. Tujo folkloro nam bo predstavila znana španska plesna skupina Fiesta Flamenca, ki je na uspehi turneji po številnih državah.

Druga glasbene prireditve? — Sezono je pričela ljubljanska Opera z »Labodjim jezerom« P. I. Čajkovskega in z znano Puccinijevu opero »Madame Butterfly«. Predvidoma bo ta ansambel sezono tudi zaključil, in sicer s koncertno izvedbo komične Donizettijeve opere »Don Pasquale«. Sodelovali bodo najboljši ljubljanski solisti. Med temi opernimi žanri pa se bodo zvrstile še druge glasbene prireditve. To bo velika revija popevk v priredbi RTV Ljubljana, pri kateri bodo sodelovali naši najboljši pevci in pevke zabavne glasbe. Na sporedu bodo nagrajene popevke s

festivalov v Opatiji leta 1958 in iz San Rema leta 1959. Morda bo uspelo pridobiti na poseben nastop tudi vidne italijanske pevce lahke glasbe. In končno bomo imeli tudi letos v okviru Primorskih prireditiv mednarodni plesni turnir, ki je že dve leti lepo uspel.

Torej bo poletna sezona brez dramskih prireditiv? — Ne popolnoma. V Piranu prav gotovo ne moremo brez priljubljenih Goldoni-Ruplovih »Primorskih združah«, ki so vsako leto na programu in vedno znova v posrečeno ponajbolj obliko navdušujejo domače in tuje gledalce. Letošnja uprizoritev naših stalnih gostov, tržaškega SNG, bo v popolnoma naravnem okolju na piranski Punt, brez vseh kulis. V to zvrst sodi samo še Držičeva komedija »Tripeče de Utočje« v izvedbi Mestnega gledališča iz Ljubljane.

Naše bralce bo gotovo še zanimalo, koliko predstav bodo imeli v svojem kraju. — Z dvanajstimi ansambli je sklenil Zavod pogodbe za 30 uprizoritev. Največ predstav bosta imela Koper in Piran, 8 do 9, Izola in Postojna 4 do 5, dalje Portorož 3 in Ankaran 2. Poskrbljeno bo za prevoz iz bližnjih krajev k predstavam, ki bodo samo v Kopru ali Piranu.

Samo še zadnje vprašanje, ki pa je pogosto odločilne važnosti: finančna sredstva? — Za poletno sezono so preskrbljena. Zavod je dobil dotacijo OLO Koper in Izvršnega sveta LRS, svoj delež pa so prispevali tudi zainteresirani občinski ljudski odbo-

Razstave ob zaključku šolskega leta

II. osnovna šola — Izola

Od 21. do 25. junija je bila odprta šolska razstava II. osnovne šole v Izoli. Šolski izdelki so bili razstavljeni v 6 učilnicah. Ze na prvi pogled je bogata razstava napravila na obiskovalca zelo lep vtis. Osupnila je okusna razporeditev in ubranost, kakor raznolikost in pestrost izdelkov.

V nižjih razredih so otroci z lepljenjem, izrezljanjem in modeliranjem izdelali ljubke predmete iz gline, lesa, mavca in plastelina, vse to v zvezi s spoznavanjem narave in družbe. Zanimivi so bili poskusi s čopičem in vodenimi barvicami, brez pomoči svinčnika. Risbe so izražale vtise iz otrokovega okolja, šolskega življenja in doživljanja. Motive jim je nudilo tudi morje in pristanišče. Ze v II. razredu so izdelali iz lesa in plastelina razne skupinice, tako vrtnarstvo, gozd, pčmlad, igre, Rdečo kapico i. dr. Učinkovita je bila pestrost barv. Zelo skrbno in lično so bili izvršeni pisarni izdelki, opremljeni z okraski. III. razred je pokazal poleg raznih predmetov zelo posrečene izdelke s školjkami in mnogo risb v velikem formatu, predstavljajoč prirodo, morje, ladje, tovarne in industrijo rib. Odlikujejo se delovni zvezki z lepimi ilustracijami vsebine. Isto so

imeli učenci IV. razreda v velikih mapah, ki so prikazovale tesno povezavo s spoznavanjem narave in družbe. Izdelali so tudi lepe škatle, okrašene s školjkami, tako tudi izdelke iz gline in lesa: gobe, sadje, skupine palčkov. Posebno ljubek je bil palček, ki je sekal drva pred svojo kočjo-gobico. Lepo so izdelali električno in rudnik ter lesno industrijo. Razstavili so več obsežnih herbarijev. Veliko je bilo lepih risb z najrazličnejšimi motivi. Tudi v V. razredu je prišla do izraza tehnična vzgoja in tesna povezava z življenjem kakor v ostalih, le da se je v izdelkih pokazala še neka dovršenost in preciznost, bodisi v uporabi školjk, kakor predmetov iz nylona in slame ter lesa. Zanimivi so bili praktični izdelki: krmilnica za ptičke, škorceva hišica, računski rekviziti. Ženska ročna dela pa so bila zastopana kar z garniturami in različnimi vezanimi. Izredno lepe so bile risbe. V VI., VII. in VIII. razredu so izdelali mnogo zemljevidov v večjem formatu. Raz-

stavljeni so bila tudi dovršena izdelana učila za prirodopis. Prav tako za prirodopis so se odlikovali posebno lepi zvezki, v katerih je bila učna snov poleg besedila še ilustrirana z akvareli. Zelo bogate so bile v teh razredih zbirke risb. Pozornost so zbuvali razni umetniški načini izražanja, tako smisel perspektiv, ornamentov v čudovitih barvnih kompozicijah, kot motivi prostega risanja.

Šolska razstava v Izoli je verno zrcalo dela in lepega uspeha, ki so ga dosegli učenci v teku šolskega leta, za kar je bilo treba veliko poglobljanja, zanimanja, doslednosti in pridnosti. Ob enem je pa tudi izraz priznanja dobremu šolskemu vodstvu ter vsem učiteljem, ki so vložili v to delo mnogo prizadevnosti, veliko truda in dobre volje. K. L.

»SLOVENSKI JADRAN«
v vsako hišo
Slovenskega Primorja

ZA KVALITETNEJŠI RAZVOJ Ljudskoprosvetne DEJAVNOSTI

Vrsta tečajev v Kopru

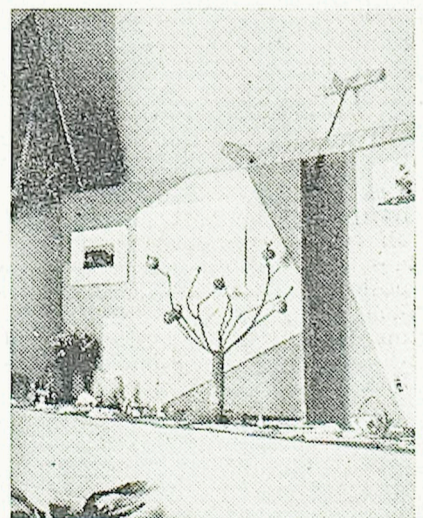
Kot smo na kratko že poročali, prireja v letošnjih poletnih mesecih Svet zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije v Kopru vrsto tečajev za ljudskoprosvetne delavce.

Prvi tečaj za začetnike režiserje ter za vodje izobraževalnih odsekov pri Svobodah in prosvetnih društvih se je začel 25. junija in bo trajal do 5. julija. Obeh tečajev se je udeležilo okrog 75 tečajnikov, ki so razdeljeni v skupine po 20 tečajnikov. Iz našega okraja se je udeležilo režiserskega tečaja 14 ljudskoprosvetnih delavcev, od tega 4 letošnji absolventi učiteljskega. Sploh je opaziti med udeleženci režiserskega tečaja največ učiteljev in mladine.

Pozneje bo še nadaljevalni štirinajstredni tečaj za režiserje, dalje enotedenski tečaj za člane in vodje glasbenih in dramskih sosvetov, za vodje poklicnih delavskih in ljudskih univerz, za predsednike in tajnike občinskih svetov in za vodje izobraževalnih odsekov v društvih. Poseben tečaj bo še za predsednike delavskih in ljudskih univerz v občinskih središčih.

OBVESTILO
VSEM SVOBODAM IN PROSVETNIM DRUŠTVOM

Republiški zlet Svobod in prosvetnih društev v Celju, ki je bil napovedan za 5. julij, je preložen na 12. julij. Opozorjamo vse Svobode in društva na to spremembo.

Detalj z razstave v Portorožu

Vzgojni zavod Elvire Vatovec — Portorož

Ob koncu vsakega šolskega leta priredi kot vse šole svojo razstavo tudi Vzgojni zavod Elvire Vatovec v Portorožu. Letos so jo priredili v mali dvorani Ljudskega doma v Portorožu. Svoje izdelke so razstavljal učenci vseh razredov: zvezke, ročna dela in drugo. Razstavni prostor je bil zelo lepo ureden, razstavljeni predmeti pa so bili potrdilo dobrega uspeha učencev in pravilne poti njihovih pedagogov.

Otvoritvena predstava v Kopru — P. I. Čajkovski: Labodje jezero

Glasbeni zgodovinarji pripovedujejo, da je ruski skladatelj Peter Iljič Čajkovski skomponiral leta 1871 za otroke svoje sestre balet z naslovom »Labodje jezero«. Na prigovarjanje direktorja moskovske velike Opere je pozneje to delo komponirano na znano nemško pravljico, razširil in razvil v pravo gledališko delo. Toda po premieri leta 1877 v Moskvi se je ta balet prašil pri opernih arhivarjih, dokler ga nista rešila koreografa Marius Petipa in njegov asistent Lev Ivanov. Bilo je to že po smrti

Čajkovskega, toda od takrat je balet »Labodje jezero« na repertoarju baletnih gledališč širom sveta. Celih 38 let so ga plesali in isti koreografiji, režiji, dekoraciji in kostumih.

Skupaj z nesmrtno glasbo Čajkovskega potuje torej po svetu vsa leta v bistvu tudi koreografska zamisel Petipa in Ivanova in tudi slavni koreografi sveta jo le malo spreminjajo. Ljubljanska uprizoritev je delo beograjskega gosta Mileta Jovanovića, ki je režijsko marsikaj krajšal in spremenil. Dirigent je bil dr. Danilo Svara. Žal lepa glasba Čajkovskega ni prišla do prave veljave, kljub pomnoženemu opernemu orkestru in kljub dobro izbranimu akustičnemu prostoru pod oboki koprške Lože.

Vsebina baleta »Labodje jezero« je romantična nemška pravljica o ljubezni kraljeviča Siegfrieda in začarani kraljičine-laboda, Odette. Tej ljubezni nasprotujeta čarovnik in njegova hči Odilia, ki kočje kraljeviča zase. Toda vsa zvičajnost ne pomaga, čarovnijo je premagala ljubezen, Odette in njene prijateljice imajo zopet človeško podobo.

Pri baletni izvedbi te pravljice je precej dekorativnih in okvirnih plesov, najlepši prizori pa so plesni labodov, ljubavni plesi Odette in Siegfrieda, Odilijino zapeljevanje. Snov nudi skratka dovolj možnosti, da pokaže baletni ansambel svojo zmogljivost in dognanost v solističnih in skupinskih plesih.

Predstava »Labodje jezero«, ki smo jo videli v Kopru, je bila nekoliko spremenjena ljubljanska uprizoritev, ki je doživela svojo premiero pred 2 letoma. V glavnih vlogah so plesali: Metod Jeras, Vlasto Dédović, Milica Buhova, Slavko Eržen, Tatjana Remškarjeva, Stane Polik in Jaka Hafner. V skupinskih in solističnih sodelovali še drugi člani opernega baletnega zbora in gojenci Srednje baletne šole.

Izvajalci so počeli pri koprskem občinstvu priznanje tudi na odprti sceni. Z. L.

Nabrodbe 1.

VII. LJUBLJANSKI FESTIVAL

Zadnjega junija se je začel VII. ljubljanski festival. V pestrem umetniškem programu bodo nastopili ansambel ljubljanske Drame in Opere, orkestra Slovenske filharmonije in RTV Ljubljane, sodelovali pa bodo še operni in baletni ansambel iz Zagreba in baletni ansambel z Reke. Zanimivost festivala bo nastop mlade pianistke Dubravke Tomšič, ki se je vrnila iz Amerike. Na posebnem večeru opernih arij bodo sodelovali najboljši jugoslovanski operni pevci, ki nastopajo v številnih opernih hišah doma in v tujini. V času festivala bosta tudi dve razstavi, in sicer »Razvoj slovenske dramatik« in »Srednjeveške freske v Sloveniji«.

SOCIALNA TEMATIKA V JAKOPIČEVEM PAVILJONU

Konec junija so odprli v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani razstavo grafik in risb s socialno tematiko. To naj bi bil tudi eden izmed doprinosov k proslavam jubilejnega leta ZKJ. S svojimi deli sodeluje 23 avtorjev. Razstava bo potujoča in bo po Ljubljani obiskala še Piran, Slovenj Gradec, Maribor, Ptuj, Brežice in Novo mesto.

»SEDMINA« NA FILMSKEM PLATNU

Slovensko podjetje Viba-film bo pričelo že avgusta ali septembra snemanje po znanem, večkrat nagrajenem romanu Bena Zupančiča »Sedmina«. Scenarij piše avtor, režiser pa bo France Kosmač. Film bo imel naslov »Pozdravi Marijoe«.

SONČEK

(Odlomek iz knjige ZA ZAPAH, ki je izšla pri založbi Obzorja v počastitev 40-letnice ZKJ)

Ko so pripeljali Vido v zapore ljubljanskega sodišča in jo pahnil v celico, je skozi rešetke na okno siljalo sonce. Težka, z železjem okovana vrata so se s trusjem zaprla za njo, ključavnica je zaskrtila in zaphi so zarožljali.

Vida je neodločno obstala pri vratih. Nič ne velja se vzemirile in dolge trepalnice so skušale zavrovati oči pred žarko svetlobo sonca, ki jo je vso objelo in se odbijalo od njenih svetlih las. Sop žarkov pa je skoraj vodoravno sijal nanjo in jo vedno bolj slepil. Razen bleščeče poti pred seboj ni videla ničesar. Obrčala je glavo na desno in levo kot človek, ki ne ve, kam bi krenil. Na

JOSIP RIBIČIČ

obrazu se ji je prikazal nasmeh, na pol smehljaj zadržal, na pol odsev vedrosti in neuklonljivo življenjske sile.

Nekje v temnem kotu je zašumela slamnjača in ženski glas je komaj slšno presegal tišino:

«Sonček!»
Taktak je kot na povelje oživel ves prostor na desni in levi.
«Sonček! Sonček!» se je z vseh strani oglašila vesela dobrodošlica.

In Vidu je ostal vzdevek Sonček za ves čas zapora.

Iz mraka na desni je stopila ena izmed petih zapornic, ki so že dolgo skupaj prenašale tegobe zapora. Preizkusila je noviko:

«Smrt fašizmu!»
Pet parov oči se je zastrmel v novinko in čakalo. Sonček pa je priprla oči, nasmeh ji je izginil z lic, obraz se ji je zresnil.

«Svoboda narod!» je svečano in odločno odgovorila.

V celici je završelo, zapornice so se zgrnele okrog nje. Deset rok se ji je spržilo nasproti in jo objemalo, da se je vrtela kot vrtačka po celici. Naposled se je znašla na stolčku ob dekletu, ki ji je prva vzdela novo ime.

«Tako, in zdaj povej! Kako, kdaj, zakaj?» je rekla dekletu in ji položila roko na rame.

Sonček je nekajkrat zamižala, da bi se znebila bleščečega odseva, ki ji je še vedno plesal pred očmi in ji zastiral pogled. Potem ji je pogled obstal na vsaki izmed zapornice posebej, ko da jih tehta in ocenjuje. Srce ji je bilo polno hvaležnosti zaradi toplga, priskega sprejema in ji je govorila: «Povej, zaupaj, laže ti bo!» A pamet se je upirala.

«Preiskava je bila. Prejšnjo soboto je odgovorila. »Pa so našli v kuhinji neke zbirke partizanskih pesmi in menda tudi nekaj orožja. In so aretirali moža in mene. Zdaj hočejo, da povem, od kod pesmi in od kod orožje. Tepejo me, a kako naj povem, če ne vem! Se sanja se mi ne, od kod naj bi bilo tisto prišlo v našo kuhinjo!»

«Saj, Sonček, saj!» se je nasmehnila dekletu in pomežiknila okoli stončjem jetnicam. «Tudi me ne vemo, zakaj smo tu! Nobena ne ve! In je prav tako! Če bi vedela, bi potegnila za sabo celo verigo. Vsaka beseda, ki ti jo izpuzajo iz ust, je odveč! Zato ne smeš nič vedeti, ampak prav nič, pa amen! In nikomur ne zaupaj. Tudi nam ne... Morda kasneje, ko nas spoznaš... Ja, saj res: kaj pa mož?»

«Mož jim je ušel!» je dahnila Sonček in sklonila glavo, da bi skrila zmagovalni nasmeh, ki se ji je prikrdel na obraz. «Tako nenadoma je ušel in tako hitro, da sem bila še jaz presenečena. Skozi okno! V trenutku ga ni bilo nikjer več!»

«Krasno!» je vzkliknila ena izmed zapornic in sedla na drugo stran k Sončku. «Krasno! To so pihali, kaj? ... Al imata kaj otrok?»

Sončku so se ovlažile oči in pogled

NOVE knjige

KMEČKA KNJIŽNA ZBIRKA 1960

Kmečka knjižna zbirka, ki jo je prej izdajala založba 'Kmečka knjiga' v Ljubljani, bo izšla letos v založbi Oddelka za tisk in propagando Glavnice z združeno zvezo v Ljubljani. V zbirki bodo naslednje knjige: kmečki koledar za 1960 s pestro in zanimivo vsebino; znani roman srbskega pisatelja Branka Čosića «Daleč je sonce» (v prevodu Marjana Javornika), ki je preveden že v več tujih jezikov; poljudno in razumljivo pisani referat Edwarda Kardelja «Problemi socialne politike na vasi» ter kmetijskih strokovnih knjižic: «Reja krav moznice» (nž. Erik Eisel) in «Pridelovanje krme na njivah» (nž. J. Perovšek ter inž. J. Silc). Vseh teh pet knjig bo imelo več kakor 800 strani. Naročniki na znaša 450 din in jo sprejemajo poverjeniki pri kmetijskih združenjih. Zbirka izide konec novembra t. l. v nakladi okrog 30.000 izvodov.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA

Ker se mnogo naročnikov kmečke knjižne zbirke iz prejšnjih let zanima, kaj je z nadaljevanjem Zgodovine slovenskega naroda, ki jo piše dr. Bogo Grafenauer in so izšli trije zvezki je pri kmečki knjigi, obvešča Oddelka za tisk in propagando pri Glavnici z združeno zvezo LRS, da izide 4. zvezek Zgodovine v knjižni zbirki prihodnje leto in zatem bodo izhajali v tej zbirki redno tudi ostali zvezki do zaključka (predvidenih skupno osem zvezkov).

ji je splaval nekam skozi omrežje na oknu. V duhu je videla košarico na štirih kolesih, v košarici med belimi blazinicami pa debeloličnega fantka, ki si zavzeto ogleduje prste svojih rok.

«Enoga! Janezka!» je dahnila in si z desnico pobožala levico, ko da je glavica njenega kodrolasca. «Se nekaj dni, pa bi shodli. Zdaj se plazí se po vseh štirih... Tudi govori že poskušaj! Ko so me odpeljali, je zalogal in stezal ročice proti meni. »Ma, ma, ma!» je javkal... Se posloviti se nisem mogla od njega. Karabinjerji so bili divji, ker jim je mož ušel in ga niso mogli več najti...»

«Kdo pa skrbi zdaj za Janezka? Mož ne bo smel več domov. Dobil bi ga! Okrog hiše bodo najbrž še dolgo oprezali razni detektivski.»

«Moja mati je pri nas, Janezek ji je še bolj pri srcu kot lastni otroci. Zaradi tega sem brez skrbi. Le...» je dahnila Sonček in glas se ji je prelomil. Ustnice so ji zatrepetale in oči ji je zadržalo hrepenenje po malem telescu nehotenjenca.

«Saj ne bo večno trajalo!» se je oglašila zapornica z najbližje slamnjače in odločno zamahnila z roko prazno, ko da bi hotela odpoditi žalost, ki se je bila priplazila v celico. Ošvrknila je s pogledom okoli stolčice in nejevoljno zamrmrala: «Naj se raje odpodijo in oddahne! Kaj bi brskali po ranah!»

Sončku se je od takrat le redkokdaj spet skalo oko. Vse nadaljnje dni je je bila sama vedrost in nasmehjanost. Ko da so jo sončni žarki prvega dne napojili s svojo toploto in svetlobo. Njen nasmeh in dobra volja sta odganjala temne misli in težke slutnje iz celice in vlivala v srca srčnost in pogum. Še takrat se ji ni izbrislal ob razgledu, ko se je vračala do kraja utrjena z zasliševanjem. Bil je kakor nasmeh bojevnika, ki je srečno prestal nevarnosti in zmagal v hudi bitki. Njen pogum je bil nepremagljiv, jetnice so gledale nanj z občudovanjem, bile so uverjene, da bi mogel razmakniti stene tesnega zapora. Kadar koli je šla katera izmed drugih zapornic na zaslišanje, se je za njo vedno pripravila v celico mrčna skrb: ali bo vzdržala? Ali se ne bo kam zapletla? Ko pa je odhajala Sonček, so vedele vse ostale jetnice, da ne bosta njena zvestoba in njen pogum nikoli klonila.

«Ne vem, kako to,» je po nekem dolgem in mučnem zasliševanju dejala in hudomušno ji je zaplusala v oči, «Ne vem, kako to... čim bolj me mrevarijo, tem bolj se v meni vse upre in tem manj se bojim!»

In ko da ji je žal, da je preveč povedala, je hitro dodala: «Pa saj tudi nič ne vem! Od kod naj kaj vem? Da jim to ne gre v trde butice!»

«Saj, saj!» se je zasmehljala jetnica iz kota. «Če ne veš, ne veš, amen! Kjer nič ni, še zlojde ne more nič najti! Pa naj še tako razgraja in rentaji! Ampak odnehali ne bodo tako kmalu, veš! Sele ko bodo zares spoznali, da je vse zaman, bodo počeli kričati!»

puštili in ti napravili kakih deset let jece. Samo ne kloni medtem, samo ne kloni!»

«Danes je bil poleg tudi grdogled fašist. Prinesel je s seboj neke fotografije in hotel, da jih prepoznam. Ko je on začel, je slo kar zares. Kar ni dosegel z besedo, je skušal dogoniti z bičem!» je dejala Sonček in se z roko previdno dotaknila desne strani pleč.

«Govori, banditka, govori! Mi smo zmagovalci, vi premaganci!» je skušala oponašati fašista, ki jo je zasliševal. «In svrk po plečih! Pa spet: govori, banditka! Svrc, svrc!»

«Poznamo to, poznamo!» se je Sončku približala najstarejša zapornica. «Jutri ali pojutrišnjem ti bodo rekli: No, zdaj pa vse vemo! Tvojeječa moža smo ujeli in je vse priznal! Torej priznaj tudi ti in govori! In tako bodo šlihi vate, dokler se ne bodo naveličali in te obsodili. Pa še takrat bodo zapihali od zelene jezce, ker boš smeje sprejela tistih deset ali dvajset let. — Tega namreč ne morejo razumeti! Seveda, ko pa se jim še sanja ne, da jih bo vrag kmalu vzel! Le glavo pokoncu, Sonček! Še nekaj mesecev, pa boš spet lahko objela svojega Janezka... Zdaj pa pokaži, če te niso prehudoti!»
Hudo so jo, zelo hudo! Na razgalje-

nih desnih plečih so se križale marogaste črte, tu pa tam je iz njih lezla kaplja krvi in puščala za sabo rdečo sled. Nabrekli pleča so morala skeletu, čeprav ni Sonček trenila z očesom, ko so jih njene tovarišice izmile in obvezale.

«Sonček!» je med obvezovanjem vzkliknila najmlajša in se začudeno zastrnela v Vidin vedri obraz. «Ali te nič ne boli?»

«Seveda boli!» se je nasmehnila Sonček. «Tako kot živ ogenj peče!»
«Pa se ti nikoli ne jočeš?» se je mladenka še bolj začudila.

Sonček si je zapela bluzo in legla na svojo slamnjačo. Podprla je glavo na desnico in pogledala dekletu, ki je stala pred njo in jo še zvedavo in začudeno gledala.

«O, pač!» je odgovorila. «A nikdar pred nasiljem in le malokdaj pred prijatelji, posebno ne pred takimi, ki jim je samim dovolj hudo!»

V celici je nastala tišina. Vsaka izmed zapornic se je pogrznila v lastno gorje. Le težki koraki karabinjerja na hodniku in rožljanje ključev v rokah čuvajk je motilo molk v celici.

Nenadoma je ženski glas prekinil tišino in preglašil ropot na hodniku. Prihajal je od zuna, iz ulice in planil skozi okno v celico.

«Vidaaa! Vidaaa!»
«Vidaaa!» je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

«Vidaaa! Vidaaa!» je spet zategnilo skozi okno.

Sonček je bila prva, ki je planila na noge. Začudeno je obstala in se zastrmel v okno. Oči so ji žarele od pričakovanja.

Naši filmi

Med filmi, ki jih bodo predvajali letos na puljskem filmskem festivalu, je tudi film beograjskega podjetja Avala z delovnim naslovom PRIMER V TRAMVAJU (prizor iz filma na sliki). Posneli so ga večinoma v Beogradu, v atelijih. Zgodba se vrti okoli upokojenega univerzitetnega profesorja, ki je mož principov. Ena izmed njegovih načel je: ne mešati se v politiko, stati ob strani. Toda to življenjsko vodilo se je prelomilo v času vojne, ko je mesto postalo bojišče, na katerem sta se spopadli dve sili, ilegalci in okupatorji. Nenavaden dogodek in tramvaju je profesorja vrgel s tira, da ni več hodil mirno mimo raznih objav, prepovedi, seznamov ustreljenih, sabotaž in drugih diverzantskih akcij. Še posebno ne, ko je zvedel, da je tudi njegova hčerka povezana z gibanjem.

Glavno vlogo, profesorja Simonovića, igra Milivoje Živanović, razen njega pa še Nada Škrinjarić, Nada Agaračin, Milan Srdoč, Pavle Vujisić in drugi. Režijo so zaupali Nikoli Tanhoferju.

VETER IN DREVESA

(Odlomek iz I. dela knjige ČUDEŽNA POMLAD, ki je izšla pri založbi Borec v Ljubljani. Oprema Vlasto Kopač in Nace Mihevc)

Ti pomladanski meseci leta 1942 so znani kot meseci pomladanskega poleta Osvobodilne fronte, pomladanske ofenzive slovenskih partizanskih čet, meseci rojstva prvega slovenskega svobodnega ozemlja.

To je bil dejansko čudovit in, vsaj zame, najzanimivejši in najbogatejši čas v vseh štirih letih osvobodilnega boja. Toliko dinamike in burnosti je bilo v prekipevaločih dogodkih, da jih je bilo težko slediti in usmerjati. Borbeni in revolucionarni zanos ljudskih množic, kakor da ni poznal meja!

Tam, kjer še ni bilo terenskih odborov ali pa smo jih prej samo imenovali, ne pa volili, smo jih zdaj volili na množičnih sestankih in aktivisti kar niso utegnili obiskati vseh vasi, kamor so nas vabili. Terenski in višji odbori OF so začeli vse bolj javno vršiti svojo politično in oblastno funkcijo. Novi in novi partizani so se dnevno z vseh strani zlivali na Kremenjek, le redki brez puške ali kakšnega drugega orožja. Zaščitniki so začeli patrolirati po svojih vaseh in okolici, najpogumnejši pa so se lotili tudi italijanskih patrolj na železnici ali cesti. Italijani so na vrat na nos zapuščali nekatere manjše postojanke — v štiškem okrožju Zagradec ob Krki — in se začeli mrižno utrjevati v svojih oporiščih vzdolž dolenske železnice in ceste.

Tako rekoč preko noči, da se skoraj zavedli nismo tega dejstva, je nastalo strnjeno osvobodeno ozemlje. Le dve poglavitni prometni žili v ljubljanski pokrajini so si Italijani na vse moč več načine prizadevali zadržati v rokah. Sicer pa tudi ti okupirani koridorji do poletne ofenzive niso bili nikakršna zapreka v našem gibanju z enega na drugo področje osvobodjenega ozemlja. Kar pri belem dnevu smo lahko brez večje skrbi prekorčili železnico ali cesto tudi v neposredni bližini okupatorjskih postojank — na primer Višnje gore. Štične in St. Vida.

Na velikonočno soboto, 4. aprila, sem prišel spet na Kremenjak. Takoj so mi povedali veselo novico, da so te dni ustanovili Prvo štajersko brigado s tremi bataljoni: 1. na Štajerskem, 2. in 3. bataljon tu na Kremenjeku. Tudi

sicer je bilo v taborišču imenitno razpoloženje, saj so imeli pot in drugih velikonočnih dobrot kar na kupe.

Drugi teden v aprilu 1942 nas doleti nesreča: Italijani so zaprli najprej tri člane okrožnega odbora OF Stična — Franca Zupančiča, Jožeta Šemeta in Vilija Švala, čez nekaj dni še četrtega — Jožeta Kosca. Videti je bilo, da se je izdajalski ples bele garde, ki ga že nekaj časa napovedujejo, začel. Vsi, ki se čutijo količkaj kompromitirane, silijo v hosto. Komaj zadržujemo ta plaz: vsi aktivisti bi hoteli izkopati bojne sekire in odhiteti na Kremenjek, ki je zdaj v prvem zelenem oblaku res zapeljiv. Pa ne vabi samo njih, kar vseppek odhajajo

RADKO POLIČ

fantje v partizane. Stane pa mi naroča: brez pušk in šotorskih kril naj ne prihajajo! Če si jih niso znali preskrbeti ob razpadu jugoslovanske vojske, ko je po dolenskih cestah ležalo orožje in drug vojaški material v izobilju, pa se naj zdaj potrudijo pri sovražniku.

V nedeljo, 12. aprila, se jih zbere v gozdu pri Dobravi nad Stično dvanajst: tu je stari puntar Edi Hrast iz Stične, Plankarjeva, Mežnarjev in drugi fantje s Pristave, Kalarij z Dobrave in Jože Fatur z Vira pri Stični. Popoldne ležimo v travi in imam z njimi prvo politično uro: partizanstvo ni samo romantika, temveč je to vojna in pravem pomenu besede, težka, krvava, blatna. Še več: s trenutkom, ko se po premisleku odločite za to častno pot, postane tako brezimni borci, »banditi« izven zakona, do katerih je sovražnik neumljeno surov. Še je čas, jim pravim, da se premislite in vsakdo se lahko takoj vrne domov.

Nekaj trenutkov je vse tiho in slišimo le veter, ki se igra s prvimi listi na brezah.

«Ostanete?»

«Ostanemo!»

«Dobro, zdaj si pa izberite časnasga komandirja in intendanta; vse šunke, klobase, kruh in kar vse še imate po nahrbtnikih, zložite tu po tleh, zakaj vsa hrana je poslej skupna; ves denar, ki ste ga prinesli s seboj, prav

tako izročite intendantu; in izberite si partizanska imena, jutri pa vam bodo povedali, če jih boste lahko obdržali, ali pa si boste morali izbrati druga, da ne boste vsi Luke, Veneti, Petri, Roki in podobno.

Vsi so imeli lepe, nove puške, dobro namazane in ves dan so jih pestovali in božali, odpirali in zapirali, obračali proti soncu in ponosno pramerjali, čigava cev se najbolj blešči.

V mraku se odpravim s to skupino novopoenih partizanov proti Kremenjeku: čez Griže, kjer se ustavimo pri Veselovih in pobremo še nekaj potrebnih, in potem naprej po običajni in najkrajši poti: pri Pecah čez železnico, čez Rdeči kal in Trnovico proti Srebotnicam. Tam neke pod Srebotnicami bomo v gozdu prespali, ker ne poznamo današnjega gesla za taboriščno stražo.

Zjutraj so rekruti že ob prvem svitanju pokonci. Meni pa se spi in mirim njihovo nestrpnost. Nekaj časa umolknejo in se delajo, da spijo; pa le za hip, zakaj zdaj ta, zdaj drugi spet spregovori, tretji prhne v smeh, kakor pač vsi otroci pred velikim potovanjem v nove, neznanne kraje.

Sonce je že precej visoko, ko pridemo na Srebotnico. Pri Kovaču zvm, da partizanov ni več na Kremenjeku, ponoči so odšli; kam, ne ve. Rekli so mu, če kdo pride, naj počaka, ker bodo poslali potuljo. Fantje so razočarani in vsi precej povesejo dolge nosove. Vseeno bi radi videli taborišče, pravijo. Dobro, pa si pojdimmo ogledat!

V taborišču: ognjišče, včeraj še živo pod Polhovo komando, je sedaj črno, hladno, zapuščeno; listje, seno, slama, tu so bili včeraj še šotori in ležišča; raztrgan suknič brez enega rokava; pod eno bukvičjo čevlji z zevajočimi ranami; če bi brskal naokrog, kdo ve, kaj bi še našel.

Novinci tavajo po bivšem partizanskem bivališču, ki je spet le navaden gozd s svojimi šumi in vzdihji, s sapami v vrhovih, s sončnimi prameni, ki se pretakajo med debeli, s črnim lazarjem, ki pravkar neprizadeto leze kdo ve, kam. Nekoliko mi je žal, da so doživeli to razočaranje, pa se tolažim s tem, da bodo pozabili, čim bodo prišli v taborišče.

OB DNEVU BORCEV NOB V JUBILEJNEM LETU ZKJ

Slovenska četa v Makedoniji

Slovenski borci so tvorili samostojno četo v I. kosovskem bataljonu I. makedonsko-kosovske udarne brigade (XV. proleterske), ki je bila odlikovana z Redom narodnega heroja

Vstaja proti okupatorju v Makedoniji se je začela kasneje kot v ostalih krajih Jugoslavije. Vzrok je bilo izdajstvo tedanjega sekretarja pokrajinskega komiteja Makedonije Satorova-Savta, ki je samovoljno priključil partijsko organizacijo Makedonije Bolgarski delavski partiji komunistov. Kljub temu je 11. oktobra 1941 prišlo do prve partizanske akcije v Prilepu, kjer je prilpeški partizanski odred napadel policijsko postajo in zapore. V decembru pa je bil ta odred razpuščen. V aprilu in maju 1942 sta bila ustanovljena dva oddelka na Veleško-Hruševskem področju, eden pa na Bitolskem terenu. V juniju je bil ustanovljen glavni štab narodnoosvobodilnega gibanja odredov Makedonije, potem ko je bil sestavljen nov komitej Pokrajinskega komiteja.

Ker se je ustanovilo že nekaj odredov, ki so precej aktivno delovali na Bitolsko-prilepskem področju, so Bolgari reagirali s terorjem in aretirali najbolj ugledne člane partije. Večina odredov so Bolgari razbili in začela se je nova kriza vstaje, ki je trajala od pomladi 1943. Tedaj je namreč prišel v Makedonijo Svetozar Vučković-Tempo, delegat CK KPJ in Vrhovnega štaba. Ustanovljen je bil Centralni komitej KP Makedonije, glavni štab in operativne cene. Ena od žarišč vstaje je bila v Zahodni Makedoniji, kamor je prišlo precej borcev — zlasti še po kapitulaciji Italije.

Običajno mislijo, da smo prišli slovenski borci v Makedonijo po kapitulaciji Italije — po kapitulaciji Italije, ko smo pobegnili iz vrst italijanske vojske. Vendar to ni tako. V slovenski četi je bilo 37 Slovencev in 8 Hrvatov iz Istre, od katerih je bilo nekaj ranjenih in 18 jih je padlo na bojnem polju. Večina teh se je bojevala že med obema vojnoma proti fašizmu, v Julijskih krajinah. Zato smo bili zaprti, internirani in razmeščeni v delavske bataljone, ki so bili v Albaniji in Grčiji, in na prisilnem delu. Tako se je razumljivo zgodilo, da je vsak od nas trpinov pobegnil takoj, ko je mogel. Tako smo neki pobegnili k partizanom v Albaniji in k Elasu v Grčiji že 1942. leta. Drugi pa so se že v prvi polovici 1943. leta povezali s terenci v zahodni Makedoniji in 2. meseca pred kapitulacijo Italije stopili v vrste partizanov v Debercu. Slovenska četa je že bila formirana 14. julija 1943 pri Glavnem štabu — imenovala se je »Slovenska četa« ter je 11. novembra 1943 bila vključena v prvi kosovski bataljon I. makedonske udarne brigade, ki je bila formirana 10. novembra 1943. Tako smo začeli slavno pot še pred kapitulacijo Italije skupina mož, ki so se kasneje imenovali »Slovenska četa« — »Jurisna četa«. Primorci, ki smo sestavljali to četo, smo bili med ostalimi borci I. makedonske brigade znani po svoji nesebičnosti, moztosti in junaštvu, ki smo ga kazali ob vsaki priložnosti. Zavedali smo se vedno, da se tudi na ozemlju Makedonije bojujemo za svobodo vseh Jugoslovancev, da se tudi z bojevanjem na daljnem jugu borimo za svobodo od fašizma zatirane Istre in Slovenskega Primorja. Eden najbolj znanih junakov v tej četi je bil Jože Podgornik. Bil je to človek — mlad po letih in izredno bister, pogumen, iznajdljiv, dober borec »Slovenske čete«, ki je često bila trde boje z Nemci, Bolgari in alban-skimi balisti.

Ena najbolj uspešnih akcij, ki jih je izvedla I. makedonsko-kosovska brigada in z njo slovenski »Jurisna četa«, je bil tako imenovani bogomilski marš, ki je trajal od 31. januarja 1943 do 14. februarja 1944. Brigada je imela nalogo, prebiti se iz sovražnega obročja z osvobojenega ozemlja. Krenili smo čez Kožuh planino, preko vasi Nikodim pri Prilepu, kjer smo se prvič spopadli s sovražnikom; skozi sneg in okroženost od volčjih tolpe; preko Bogomilskih tesni na Oraško Čuko; šli smo skozi snežne zamete in vihar, prebivali smo se skozi sovražne obročje in se spet približali Nikodimu. Toda sovražnik je bil zmeraj močnejši. Namesto počitka so padali borci, utrjeni, neprespani, lačni, premrzli, slabo oblečeni, iz borbe v borbo, iz obroča v obroč. In to pr minus 20 stopinj. In potem smo preko Bogomile prišli do Črne reke v upanju, da bo na drugi strani reke vse to nadčloveško trpljenje končano. Na-

še sile so bile na koncu. Teško je bilo celo vstati po počitku iz snega. In spet smo morali zavovarati vse prehode preko Črne reke, za nami pa so pritišali črni fašisti — in ostal je edini izhod prebresti Črno reko, prebresti pri minus 20 stopinjah! To, kar bi se vsakemu človeku zdelo v normalnem življenju nemogoče, to smo izvršili borci, ki smo bili nekateri že na pol mrtvi; od naporov in mraza. Tudi ledena Črna reka za nas ni bila nepremagljiva zapreka. Pot v Egejsko Makedonijo je bila prosta. In vendar nas je čakal še zadnji napot: marš čez planino Kožuh, ki je bil izveden v najbolj grozljivih pogojih in terjal novih žrtev. Več borcev je med potjo zmrznilo. Med njimi je bil tudi tovariš Valentinčič iz Podbrda, ki smo ga tovariši nosili do vrha Kožuh planine, pa je tam do smrti utrujen za vedno zaspal. Mnogim borcem so v snežnem metežu in v boju odpadli deli telesa. Njihova žrtve je omogočala velike uspehe, ki o njih človek lahko govori le z največjim spoštovanjem. Po vseh teh naporih se je edinica spet morala v Egejsko Makedonijo spopasti z Nemci. A to pot nam je priskočil na pomoč bataljon s tovarišem Zuferjem Musićem na čelu. Odbili smo napad in kmalu dosegli še celo vrsto uspehov. Slovenska četa je bila znana kot jurišna po velikih junaštvih. Borbe v Bogomilu, Grahovem dolu, borbe na Karaorman planini, v Kičevu, Debru, Belasici, na Črni reki, Južnem Brodu, v Batunu, Larini, Germani, Bahovu, Trsteniku itd. so to često proslavile, da je postala povsod znana po uspehih, po velikih junaštvih in drzno izvedenih akcijah.

Slovenska četa pa je še naprej delovala v sestavi I. makedonske kosovske brigade v bojih za končno osvoboditve naše domovine. Ustanovile so se nove brigade in Kumanovska divizija. V neprestanih napadih na nemško divizijo »E«, ki se je umikala v oktobru 1944 proti severu, so osvobajali Makedonijo, ki je bila do druge polovice septembra vsa osvobodjena. Tako je skupina primorskih mož in fantov z ramo ob rami srbskih, makedonskih, črnogorskih, hrvaških in šiptarskih borcev kovala neporušljivo bratsko zvezo svobodnih jugoslovanskih narodov, ki je nihče ne more porušiti.

Se zmeraj imam sveže v spominu tovariša Slavka Gabrščaka, prvega komandirja istrske čete. Se zmeraj vidim, kako je umrl. Ni hotel zapustiti konja s tvorom municije, ko sta se prebijala dva kosmetična bataljona iz sovražnega obročja s planine Bukovik proti vasi Tajmiste blizu Kičeva. To je bilo 5. novembra 1943. Nikoli ne bom pozabil podobe tovariša Jožeta Podgornika, ki je bil doma iz Trnovega pri Gorici. V vseh bojih se je izkazal z iznajdljivostjo in junaštvom. Dobro se spominjam neke hude bitke z bolgarsko okupa-

torsko vojsko pri vasi Velmelj blizu Ohrida. Tedaj je tovariš Podgornik vdrl v bunkerje. Tovariš Podgornik se je bojeval junaško in prav tako junaško padel pri Raspuču ob vznožju planine Karaorman 12. junija 1944, ko smo uspešno branili Struško Melasijo, Karaorman in planino Slavvelj pred napadom Nemcev in alban-skkih balistov.

Skupinski grobovi so raztreseni po vsej Makedoniji, celo v Egejski Makedoniji. Za mnoge ne vemo, kje imajo grob, zlasti ne za tiste, ki so padli v bojih okoli Bogomile.

Na makedonskih tleh so nesebično žrtvovali kri Srbi, Črnogorci, Slovenci in Hrvatje in prav tako, kakor so to delali Makedonci do najsevernejših meja naše domovine pri zadnjih operacijah za njeno dokončno osvoboditev.

Brez števila je bilo v tej veliki epejski prigodi, ki so na najbolj prepričljiv način prikazovale nezlomljivo bratstvo in enotnost vseh jugoslovanskih narodov. Komunistična morala, globoka humanost, nesebično junaštvo in vdanost ideji svobode ter človeškega prepoveda — to so bile odlike, ki so krasile tudi makedonske borce. Slovenci, ki so se ramo ob rami borili z njimi za iste cilje, so bili živa priča tega bratstva in enakosti jugoslovanskih narodov. Pa ne samo živa priča — bili so aktivni činitelji tega dogajanja, saj so z lastno krvjo in življenji dajali znaten doprinos tej stvarnosti.

Na pohodu proti Bogomili (v Makedoniji se ga še danes spominjajo pod imenom Bogomilski marš), ki je za Makedonce to, kar je za Slovence pohod XIV. divizije na Stajersko ali

Del borcev Slovenske čete v Makedoniji leta 1944

kar je Sutjeska za Jugoslavijo, je v visokem snegu smirno utrujena klonila mlada borka. Ves pohod z nenehnimi bitkami je trajal petnajst dni skupaj in večina borcev tudi po nekaj dneh sploh ni zatisnila očesa. Komandant brigade Petar Brajević-Djuro, ki je pokazal naravnost nadčloveško vzdržljivost, je skušal borko obuditi, a vse zaman. Zauopal jo je borec Slovenske čete, ki so jo v snegu in zametih ter burji prenesli nekaj desetnih kilometrov daleč, da so jo lahko s snegom in umetnim dihanjem obudili, priklical nazaj v življenje. Dejansko je vstala od mrtvih. Na zadnjem obisku pri teh tovariših v Ohridu so se naši slovenski borci ponovno srečali z njo. Veselje je bilo obojestransko in še enkrat so obudili spomin na tiste hude čase.

Na umiku pred fašističnimi bolgarskimi četami je borec Slovenske čete zaostal v visokem snegu, ko si je

previjal noge. Ko je nato hitel za tovariši, je v snegu naletel na umirajočega makedonskega tovariša. Ni mogel pomagati, čeprav ga je kos pota podpiral in mu vlival poguma, naj zdrži. Vendar pa je kljub temu mladi Makedonec omagal in izdihnil v rokah slovenskega tovariša in so-

borka. Ko se je brigada prebila proti Debru, so njene borce tamkaj navdušeno pozdravili domačini. Neka Makedonka jim je postregla s vsem, kar je pač premogla. Pri tem je poizvedovala po svojem sinu, ki je še mlad odšel v partizane. Povedala je, da mu je ime Marko in ga tudi opisala. Borec iz Slovenske čete je uvidel, da je to prav tisti mladi tovariš, ki je podlegel hudim naporom Bogomil-skega marša. Srce mu ni dalo, da bi trpeči materi povedal resnico — rekel ji je, da je sina spoznal med pohodom in da je le-ta ostal v Makedoniji za vezo... Zidar

SPOMINI NA OSVOBODILNI BOJ V JUBILEJNEM LETU ZKJ

Najhujši dan za partizanske Artviže

20. julij 1944 bo ostal prebivalcem partizanske vasice Artviže v Brkinih v žalostnem spominu. Tega dne so Nemci drugič požgali vas in pobili 5 mladih ljudi ter enega starčka, nekega mladeniča pa odpeljali in njegova usoda še danes ni znana.

Ponoči 18. julija je bataljon Istrskega odreda dobil nalogo, naj pri Artvižah prepreči Nemcem pohod čez Brkine. Naša obveščevalna služba je namreč zbrala podatke o pripravah nemškega pohoda od Kozine preko Rodika na Artviže. Nemci so verjetno vedeli, da so na osvobojenem ozemlju v Brki-

nih močne partizanske enote, saj je bil tam Istrski odred, bataljon VDV, partizanska bolnišnica Zalesje in komandi mesta Materija in Ilirska Bistrica. Zato je naš bataljon dobil nalogo, da za vsako ceno prepreči sovražniku pohod v Brkine.

Utaborili smo se približno 1500 metrov pod Artvižami. Naslednjega dne, 19. julija, sva s komandantom bataljona razmestila patrulje in izvidnike. Opoldne smo zvedeli, da nameravajo Nemci vdreti v Brkine 20. julija. Zato smo takoj izdelali načrt napada. Naš bataljon je štel nekaj več

kot sto partizanov. Več kot petdeset je bilo razporejenih v izvidniške skupine, ki so kmalu zvedele, da so Nemci spremenili smer svojega pohoda. Odločili so se, da bodo krenili preko Brezovice. To vest so nam potrdile tudi mladinke - kurirke iz Rodika: Albina in Sabina Race ter Silvana Babič. Z njimi sta bila tudi pionirja Joško Bradač iz Kačič in Sergej Salvi iz Rodika. Po krajšem razgovoru z njimi smo jim svetovali, naj se vrnejo domov skozi Vareje v smeri proti Divači.

Opoldne je bataljon zasedel položaje. V taborišču so ostali samo kuharji in stražar. V sasedi smo imeli težko Bredo, protitankovsko puško, štiri angleške strojnice, vsak izmed nas pa je imel puško. Medtem ko je komandant bataljona France Mlakar šel na ogled položaja južno od Arvtiž, sem jaz krenil v zahodno smer.

Nebo se je začelo temniti. Pripravljala se je nevihta. Vidljivost je bila izredno slaba. Šel sem proti Artvižam. Medtem so se Nemci že približali vasi. Pri cerkvi in artviškem hribu sem se nenadoma znašel v njihovi sredi. Čim so me zagledali, so takoj streljali name, jaz pa sem jo ucorl, kolikor so me noge nesle. V jarkih sem iskal zaklonišča in, čeprav se je za menoj usula toča krogel, sem odnesel zdravo kožo. Tedaj so se oglašili tudi naši. Vnela se je borba in za trenutek nisem vedel, ali sem obkoljen ali pa sem izven bojnega meteža. Začel je padati dež in bliskalo in gmelje je. Partizani, ki so bili v sasedi, so neusmiljeno tolkli po Nemcih dve uri in jih končno le prisilili, da so zapustili svoje položaje.

Zaradi tega poraza so Nemci pobesneli. Zažgali so vas, ubili so starčka, Duda po domače, nato pa zverinsko mučili naše kurirke in oba pionirja, ki so jih na poti ujeli. Žive so jih nabadali na bajonete in jih ob goreči hiši postrelili.

V vas sem se priplazil, ko so Nemci že odšli. Deževalo je. Ljudje so bili vsi premočeni in z grozo v očeh so gledali gorečo vas in mlade žrtve. Živina je v gorečih hlevih tulila od opeklin. Bil je strašen prizor.

Drugi dan smo odpeljali žrtve v sosednjo vas in jih pokopali. Požgane Artviže pa so ostale nema priča velikega zločina, ki so ga Nemci napravili 20. julija 1944 v tej hrabri partizanski brkinski vasi. Jože Znidaršič

„Sladkorna akcija“ v Lokvi

Nemcem ter izdajalcem naših narodov se je bližala zadnja ura. Zmagajoča jugoslovanska vojska je razbila zadnje ostanke okupatorjevih sil in se krepko spoprijela tik pred zaključkom druge svetovne vojne z nemškimi, ustaškimi, četniškimi in belogardističnimi tolpmi, ki so pustošile po domovini. To pustošenje je bil brezuspešen poskus na smrt ranjenih zverih, da bi, preden bi sama podlegla, zadala našemu ljudstvu še svoj zadnji udarec.

Bilo je aprila 1945. Takrat se je okupator čutil najbolj varnega le v mestih in večjih naseljih. Utrjeval je svoje postojanke in v njih, do zob oborožen, varoval razen lastnega življenja še naro-

pano blago. Ena izmed takšnih postojank je bila tudi v Lokvi pri Divači. V njej je skrival velike zaloge sladkorja, moke, olja, masti, oblek in obutve. Za te zaloge je zvedel štab Istrskega odreda, ki je križaril kot sestavni del 30. divizije IX. korpusa po Brkinih.

Druga četa Istrskega odreda je bila v začetku aprila v bližini vasi Dane, ki leži med Škocjanom in Rodikom. Pripravljala se je na zadnji spopad z okupatorjem, ko je bila nenadoma obveščena, da je glavnina nemške vojske zapustila Lokev in da je v vasi ostalo samo 30 vojakov, ki čuvajo bogato skladišče živil. Komandir čete Ivan Pezdirc-Cankar je izbral 30 partizanov in z njimi v trdi noči prekoračil železniško progo ter cesto med Kozino in Divačo.

Še tisto noč smo izdelali podoben načrt napada na skladišče. Terence Jože Ban-Sam in obveščevalec Tone sta krenila v vas, da bi si podrobneje ogledala položaj. Drugo jutro pa smo krenili v smeri Gročana—Vrhpolje—Pesek. Kako veseli smo bili terencev iz Lokeve, ki so prihitali z izdatno malico in nam povedali marsikatero podrobno o stanju v vasi, da smo naš načrt čimbolje izdelali. Obveščevalec Tone in terence Sam sta zopet krenila v vas ter sta izbrala tri pare konj in tri velike kmečke vozove, s katerimi bi odpeljali sladkor. Ugotovila sta obenem, kje imajo Nemci glavno skladišče, kako bo moč najlaže priti do njega, kje naj postavimo zasede in kdaj bi

bilo najbolj primerno uničiti telefonske linije med Lokvami, Sežano, Divačo in Bazovico.

Vse je bilo do podrobnosti pripravljeno. Nestrpno smo čakali trenutka, ko bi začeli z eno izmed najbolj drznih akcij. V Predložah so nam vaščani pripravili izdatno večerjo in okrog 21.30 ure smo krenili proti Lokvam.

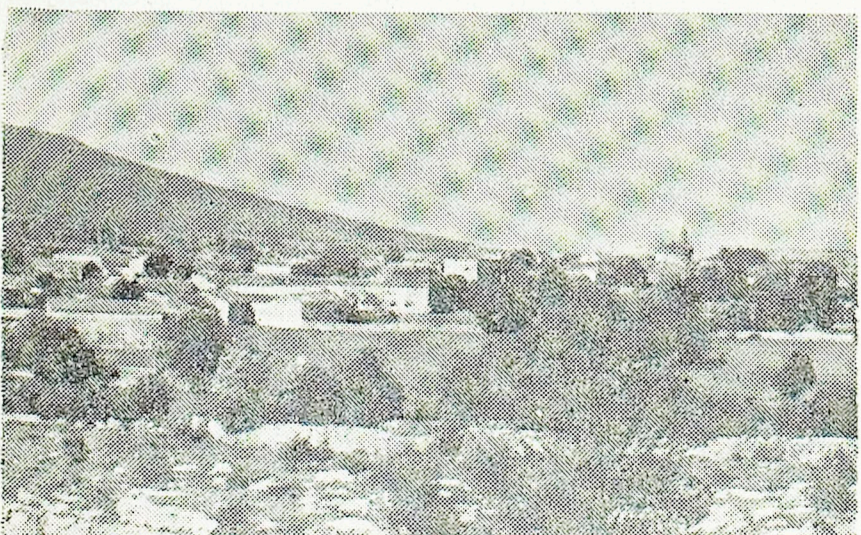
V največji tišini smo se pritihotapili do postojanke. Bil je 18. aprila 1945. Nemški stražar je — čim je opazil partizansko strojnic — zbežal v postojanko, obvestil posadko o našem prihodu in z njo vred zbežal skozi okno v temno noč.

Takoj smo postavili močne zasede na cesti proti Bazovici, Sežani in Divači. V dobri uri smo naložili na vozove več kot 400 kg sladkorja, žal pa nismo mogli izprazniti tudi skladišča oblek in obutve. Medtem ko smo mi natovarjali sladkor, pa so mladinci in mladinke popisali zidove ter hiše z narodnoosvobodilnimi gesli.

Vaščani so bili zelo začudeni nad našo drzno akcijo, le bali so se maščevanja Nemcev. Res, drugi dan so Nemci pridrveli v Lokev, toda maščevali se niso. Zavedali so se svoje nemoči in odpeljali samo tiste, česar mi nismo mogli.

Sladkor smo takoj prenesli v partizansko bolnišnico, nekaj pa smo ga razdelili med Brkince.

Bila je to drzna, vendar zelo uspešna akcija naše čete, katere se prav radi spominjamo vsi njeni udeleženci, pa tudi domačini vedo še danes povedati marsikaj o njej. Z. J.

Vas Lokev pri Divači, kjer je bila znamenita »sladkorna akcija«

SPOMINI NAŠIH ŽENA IZ ČASA NOB

Spoznala sem vrednost skupne borbe

Ko smo pred letom pričeli zbirati spomine naših žena, ki so največ doprinesle v naši borbi za osvoboditev izpod nacifašizma, smo na sestanku, ki je bil v Sežani, razen drugih seveda povabili tudi Justo iz Krajne vasi, ki jo je v času narodnoosvobodilne borbe poznal ves Kras, saj je bila med najboljšimi organizatorkami SPZZ odborov po vaseh. Vsa zadovoljna se je povabila odzvala ter takoj pripomnila, da je že sama velikokrat premišljevala, kaka škoda je, da se pozabljajo dogodki iz naše velike narodnoosvobodilne borbe. In Justa, kljub temu, da ni več mlada, da ima doma precej dela, je ponovno hitela po vaseh do tistih žena, za katere je vedela, da so bile aktivne v času NOB, ter zapisovala njihove spomine.

Tudi svoje spomine je zapisala in iz teh spominov je razvidno, kako veliko je bilo njeno trpljenje v času italijanske okupacije, ko so divjali fašisti po naših vaseh, strahovali mirne prebivalce in jih gospodarsko uničevali, da bi si prilastili njihovo zemljo.

Ko je leta 1941 Italija napadla Jugoslavijo, je Justa, kot mnogi drugi tiho, upala, da je prišel dan rešitve. Veliko je bilo njeno razočaranje ob razpadu Jugoslavije. Ko pa je slišala, da se po gozdovih zbirajo borci in pripravljajo oboževanje upor proti sovražniku, se je upanje zopet pojavilo. Slišala je, da so se tudi na Krasu že pojavili organizatorji in tedaj je bila njena največja želja, da bi jih spoznala in da bi jim lahko pomagala.

Prve partizane je srečala jeseni leta 1942 med Lukovcem in Kobjeglavo. Med njimi sta bila Darko Marušič-Blaž in Stjenka. Približno deset dni kasneje pa je prisostvovala širšemu sestanku, ki je bil v gozdu na Kosmatem vrhu. Od tedaj dalje je pričela aktivno delati za OF, bila je predana in tudi pripravljena na vsako žrtve. V zgodnji pomladi leta 1943 je imela povezavo s četami, ki so se kretale po Krasu, ter je pomagala pri zbiranju hrane. Meseca maja 1943 je peljala med borce dve mladinki, ki sta dobili navodila za organizacijo mladine. Do kapitulacije Italije sta organizaciji žena in mladine delovali skupaj pod vodstvom OF in KP.

Kmalu po kapitulaciji Italije so na množičnem sestanku izvolili Justo v vaški odbor SPZZ in je bila odgovorna za zbiranje prehrane. Se istega meseca je bila sprejeta v KPJ in to je bil najlepši dan v njenem življenju. Istočasno pa je bila izvoljena tudi v vaški odbor OF in odgovorna za socialno skrbstvo. Meseca decembra 1943 pa je že bila vključena v okrožni odbor SPZZ za Kras. Tedaj se je pričelo njeno delo po terenu. Hodila je po vaseh, vodila množične sestanke in obravnavala z ženami probleme v zvezi z našo vojsko. Vaški odbori so bili postavljeni po vseh vaseh in žene so bile zelo aktivne in požrtvovalne. Dostikrat so dale zadnje, kar so imele, za naše borce.

V letu 1944 je prevzela odgovornost tudi za organizacijo RKS. V te odbore se je vključilo preko 80 odstotkov žena. Žene so pridno zbirale denar in obleko, kar je bilo razdeljeno večinoma pogorelcem iz Štanjela in Kobdilja.

Pri Justini je bila leta 1944 tudi centralna vojaška javka. Sem so prihajali kurirji od IX. korpusa, prinašali so pošto, od tam dalje pa jo je nosila v Trst največ sama. Pomagali sta ji dve kurirki, in sicer Marija Brbičeva iz Tupelč in Marija Uršič iz Krajne vasi. Dostikrat je bila vodič raznim funkcionarjem in borcem, med katerimi se spominja Antona Vratuša-Vrana, Lidije Šentjurčeve, Matevža. Preko te javke so potovali tudi tržaški aktivisti,

ko so šli na razna zborovanja ali sestanke na PNOO. Imela je stalne stike z okrožnim odborom SPZZ za Trst. Tu preko je šla tudi prehrana za tržaške aktiviste.

Leta 1944 meseca junija se je udeležila kot delegatka pokrajinske konference SPZZ na Štjaku.

Bila je tudi na tridnevni partijski konferenci meseca aprila leta 1944 v Kobjeglavi in na tridnevni partijski konferenci v začetku leta 1945 v Ivanjem gradu. Leta 1944 se je udeležila okrožne konference SPZZ na Vipavskih Preserjih in v jeseni leta 1944 zasedanja Okrožnega odbora NOO v Gojačevem. Leta 1945 je dobila odlikovanje za junaško zadržanje pred sovražnikom, in sicer Orden zasluge za narod III. stopnje. V imenu AVNOJ ji ga je podelil komandant tovariš Borštinar.

M. M.

NEKAJ RECEPTOV ZA PRIPRAVO RIB

PIKANTNE RIBE

1 kg rib, 1/2 kg paradižnikov ali 15 dkg paradižnikove meze, 1 jedilna žlica gorčice, tovorov list, poper, korenčiče (peteršilj, zelena, korenček), 5 dkg margarine, 4 žlice kisle smetane, sol, limonin sok.

Očiščene in razpolovljene ribe, dobro namažemo z gorčico in s paradižnikovo mezo ter združimo z nastignim korenčičem. Nato jih predenemo na krožnik, zelenjavo pa malo zalijemo in prekuhamo, potem pa okusimo z limoninim sokom, po okusu osolimo, popopramo, dodamo kisló smetano in zlijemo na ribe. Serviramo ohlajeno jed.

RIBE S PARADIŽNIKOM V SOLATI

1/2 kg rib, 40 dkg paradižnika, 1 čebula.

Majoneza: 1 rumenjaki, 1 jedilna žlica limoniniga soka ali kisa, sol, 1/4 litra olja, čebula, zelen peteršilj, gorčica.

Očiščeno ribo združimo, ji odstranimo kosti, nato jo zrežemo na manjše dele, ji dodamo na kolesčke narezan paradižnik in na listke narezano čebulo. Vse to polijemo z majonezo, ki jo odšaviemo z dobro sesekljano čebulo, z zelenim peteršiljem in z gorčico. Pred serviranjem naj se popolnoma ohladi.

NADETE RIBE

1 kg morskih rib očistimo, jim odstranimo kosti (da dobimo zrezke), jih osolimo in pokapamo z limoninim sokom. Na vsak zrezek položimo rezino hamburške slanine in ga tesno zvijemo v klobasico. Nato v kozici segrejemo 5 dkg olja ali presnega masla, položimo nanj pripravljene ribje zrezke in pokrite ca 15 minut dušimo v lastnem soku.

Omako pa pripravimo takole: Se vročim zvikom dodamo 3-4 žlice kisle smetane ali malo mleka in malo smetane. Lahko pa namesto smetane uporabimo tudi paradižnike.

(Po »Sodobnem gospodinjstvu«)

JUSTINA ZLOBEC iz Krajne vasi na Krasu

Revije za matere in gospodinje

»SODOBNO GOSPODINJSTVO« ŠT. 4

Cetrta številka »Sodobnega gospodinjstva« se v uvodu spominja pokojne Angele Ocepke, ki je veliko svojega časa žrtvovala borbi za razbremenitev delovne žene in matere.

Ančka Cerin piše o tečaju, ki ga je organiziral Okrajni zavod za pospeševanje gospodinjstva v Ljubljani za kuharice v menzah in obratih družbene prehrane, Dana Vodeb pa poroča o podobnem tečaju, ki ga je priredil Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Celju.

Tudi ta številka prinaša prispevek strokovnjaka o ravnanju z električnim štedilnikom. Zanimiv pa je tudi prispevek o različnih materialih, iz katerih je narejena kuhinjska posoda in o njihovem vplivu na hrano.

Za pozdraviti je praktičen nasvet o preoblekah tapetiranega pohištva, ki nezaščiteno postane kmalu umazano in oguljeno.

Kdor rad s svojim delom sam pripelje k olepšanju svojega stanovanja, bo vesel nasvetov, ki jih bo prebral v članku o polaganju linoleja,

Siroko črtasto blago za poletni komplet: bluzo, krilo in ribiške hlače. Za počitnice, pa kamorkoli smo namenjeni, bo to kaj praktično.

SONČEK

(Nadaljevanje s 6. strani)
rešetke in iskala z očmi. Pogled ji je preskočil dvorišče, ki je ločilo samotno ulico od kaznilnice. Na pločniku je zagledala svojo mater z Janezkom v naročju. Srce ji je vztrepetalo v radosti.

»Janezek, Janezek!« je iztegnila roko skozi rešetko in pomahala. »Janezek! Pozdravi mamó, pozdravi mamó!«

Mali, debelušni kodroglavček je dvignil glavo, pogledal, pobreal od veselja z nogami in pomahal z rokami.

»Mama!« je potem zaklical s srebrnim glaskom.

Sončku so se zaiskrile oči od ponosa. Za trenutek se je obrnila od okna in pogledala tovarišice pod seboj, češ: ali ste slišale? Prvič v življenju je poklical svojo mamó!... In ko da bi hotela še bolj poudariti in razkazati svojo srečo, je še enkrat pomahala Janezku in zaprosila:

»Janezek, Janezek, pokličí mamó!«
»Mama!« je spet zazvenel otroški glas na ulici.

»Glejte! Babica ga je postavila na tla!« je vzklíknila ena izmed dveh ob Sončku in se z obrazom še bolj približala rešetki.

Res je babica postavila Janezka na tla. Nekoliko razkoračeno, a brez pomoči, je meško stal na pločniku. Babica se je odmaknila za nekaj korakov, počenila in z rokami vabla otroka k sebi. Janezek se je zazibal, nekaj trenutkov lovil ravnotežje in okleval, potem pa se je ojunatil in pogumno zdrbil proti babici. In ko je srečno premagal težko pot ter došel do varnega babičinega naročja, je iz njegovih ustec zažvrgetel pri-srčen smeh.

Z vseh oken v tretjem nadstropju kaznilnice se je sprožilo navdušeno ploskanje in ozračje je bilo polno vselega vzklíkaja:

»Živijo, Janezek! Zdravo, Janezek!«
Z dvorišča, kjer so se v gosjem redu sprehajali moški kaznjenci in se zvedavo ozirali na okna ženskih celic, kjer se je glava tiščala glave, je zagrmel glas karabinerja.

»He, tam gori! Proč od oken, če ne, bom streljal!«

Okna so se počasi praznila. Le Vida se je še krčevito držala železnih kričev in strmela v mater in otroka na ulici.

»Proč!« je še enkrat zavpil karabinjer in snel brzostrelko z ramen. Vida pa se ni mogla ločiti od okna. Z levico je odrinila prestrašeno tovarišico, ki jo je hotela potegniti v celico, in zavpila:

»Mati, ali je še zunaj?«

Babica je stisnila vnučka k sebi. »Se, se! Ne boj se!« je vzklíknila, jo hitro ubrala po ulici in zavila za prvi vogal.

Karabinjer je zaklel in grozeče dvignil puško. Vida pa je že bila skočila s stolčka na tla. Z njenega obraza je sijala sreča in zmagovalje. Videla je svojega otroka, slišala njegovo prvo besedo, gledala, kako prvič v življenju stopica po zemlji — in zvedela je, da je mož na varnem...

v vsako hišo Slovenskega Primorja

Majska številka revije »OTROK IN DRUZINA«

Majska številka revije obsega kar 40 strani. Nabralo se je veliko vprašanj posebno okoli stanovanjskih skupnosti. Tovarišica Vida Tomšič piše o otroških ustanovah v stanovanjskih skupnostih; to je pravzaprav odlomek iz njene razprave na aprilskem zasedanju Zvezne ljudske skupščine in zajemajo zdaj približno milijon prebivalcev v naših mestih in industrijskih središčih. In tu so že različna gledišča in težnje, pravi tov. Vida Tomšičeva, na katere je treba opozoriti, da bi pri izpolnjevanju zakona o stanovanjskih skupnostih hitreje napredovali.

Sploh je majska številka naše revije posebej posvečena povečani skrbi za družino.

Bliža se konec šolskega leta in za marsikoga bo važno vprašanje: Kam sedaj? Pomagali boste svojim otrokom izbirati poklic. To je težko in odgovorno. Nekaj misli in nasvetov boste našli v reviji. Tudi invalidno mladino moramo usposobiti za primerne poklice. Življenje v Domu invalidne mladine v Kamniku nam to msel potrjuje.

Med pedagoškimi članki vas bo gotovo zelo zanimalo, kaj piše dr. Leon Zlebnik o otrokovi domišljiji. Številka prinaša tudi nekaj izpiskov iz pism mladine. To so pisma, ki nas opominjajo in opozarjajo na to, kaj mladina od življenja pričakuje in kakšne so njene težave.

V pomenku s starši bodo mladi zakonci našli izčrpane napotke, kako naj spremljajo govor svojega otroka. Za razvoj otrokovega govora je najvažnejši čas od rojstva do izpolnjenega tretjega leta.

In še opozorilo, da je mesec junij mesec družine in gospodinjstva. Na zadnjih straneh revije je program Zveze prijateljev mladine Slovenije za ta mesec. Program je zelo širok in bogat.

Uspel izlet sežanskih žena

Društvo za pospeševanje gospodinjstva v Sežani je priredilo v »Mesecu družine in gospodinjstva« izlet, ki se ga je udeležilo 60 članic.

Po jutranjem odhodu iz Sežane so doživele žene prvo prijetno presenečenje v Idriji, kjer so jih sprejele tamkajšnje članice ženskega društva in predstavniki SZDL. Gostje so peljali na ogled rudnika živega srebra, muzeja in čipkarske šole. Sežanske žene so prijazne gostitelje povabile na obisk v Sežano in na ogled Škocjanskih jam.

Iz Idrije so izletnice nadalje-

Model za tiste, ki imajo rade ne-navadne kombinacije ali pa če nas k temu prisili svojevrstni vzorec blaga

— KOTIČEK ZA STARŠE —

ne tako... ampak tako

Mati (jezno): Sram te je lahko, smrklja! Da veš, prodala te bom kar tu v trgovini, ko si tako nesramna! Saj me je sram hoditi s tabo po cesti!

Metka: Prav nič me nimaš rada, mama, saj me samo kregaš!

Mati: Ni res, da te kregam vedno in tudi prav dobro veš, da te imam rada. Ni mi pa všeč, če se vedeš tako, da mi je nerodno.

Otroci se morajo vedno polno zavedati ljubezni staršev. Zato poskrbite, da kreganje in kazni ne bodo vzbudile v otroku dvom, da ga ne marate. Zadostovalo bo, da mu vedno pojasnite, kaj je zagrešil in kakaj ga kregate oziroma kakaj je kaznovan

Obnavljanje turizma v Izoli

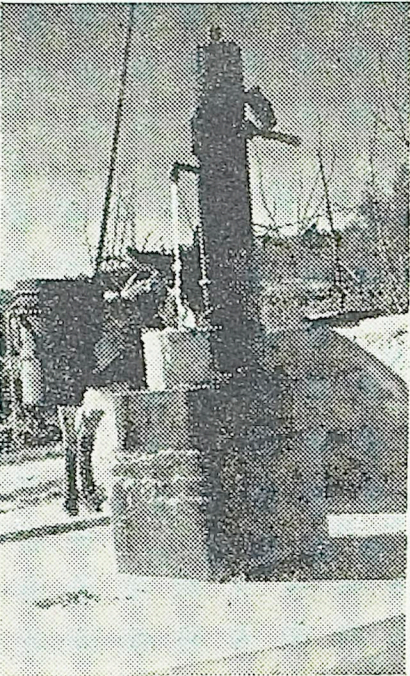
Čeprav se je začel po osvoboditvi turizem ob našem morju leto za letom krepkeje razvijati, je prijazna pa tudi zanimiva Izola hudo zaostala. Vsa zadnja leta sploh ni več veljala za turistični kraj. Resna prizadevanja za razvoj v turistično središče so se pričela šele lani. Uredili in z nasadi obdali so cesto do konca nekdanjega otoka, napravili novo kopalnišče s kabinami in okrepečevalnico, delovni kolektivi so pa postavili zraven še prve počitniške hišice. Ta prizadevanja se letos zelo uspešno nadaljujejo.

Turistično olepševalno društvo, ki je skoraj dve leti životarilo, so letos obnovili in se energično lotili dela. Skupaj z novo poslovalnico turističnega urada Slavnik je preskrbelo večje število zasebnih turističnih sob s 75 posteljami, a njihovo število še dalje raste in bo gotovo preseglo število 100 ležišč. Prva organizirana skupina 60 turistov, kateri bodo sledile v času sezone in še v sezoni nadaljnje, je že prispela. Napolnile so se počitniške hišice kolektivov in tudi hotel »Riba« ni prav nič v skrbeh za polno zasedbo nočitvenih kapacitet.

V zvezi s temi prizadevanji je dobila Izola tudi lepšo zunanjo podobo. Odstranili so veliko takega, kar je prej kazilo lepi videz cest in ulic, uredili nasade, obnovili pročelja nekaterih hiš ter zregulirali eno najvažnejših ulic. Turistično olepševalno društvo je razpisalo za 50.000 dinarjev nagrad za ocvetličene oken in balkonov ter določilo še nadaljnjih 20.000 dinarjev kot pomoč za nabavo cvetlic. Pri tem pomaga krepko tudi mestna vrtarinja, ki bo v kratkem uredila v mestu prepotrebno cvetličarno. Poleg tega je društvo naročilo maketo mesta, katero bo postavilo pri avtobusnem postajališču pred gostiščem »Turist«. V prihodnjih dneh bo uredilo pot do Simonovega zaliva, kamor se ho- di kopati mnogo domačinov. Za prihodnje leto pa namerava izdati skupaj s koprskim tudi prepotrebni krajevni prospekt.

To so razveseljivi znaki napredka, vendar so še stvari, o katerih bo treba resno razmišljati. V velikem parku ob morju stoji

stavba, ki je bila nekoč početniški dom avstrijskih železničarjev, zdaj pa je uradno poslopje ribje predelovalne industrije. Bilo bi več kot potrebno, da bi jo preuredili v hotel in vrnilo turizmu. Ker je v parku tudi lepa restavracija z vrtom, ki zdaj ni dobro izkoriščena, ob obali pod parkom pa opuščeno kopalnišče, bi mogoče postali ves ta prostor najidealnejše središče izolskega turizma, ki bi leto za letom privabljal zla-

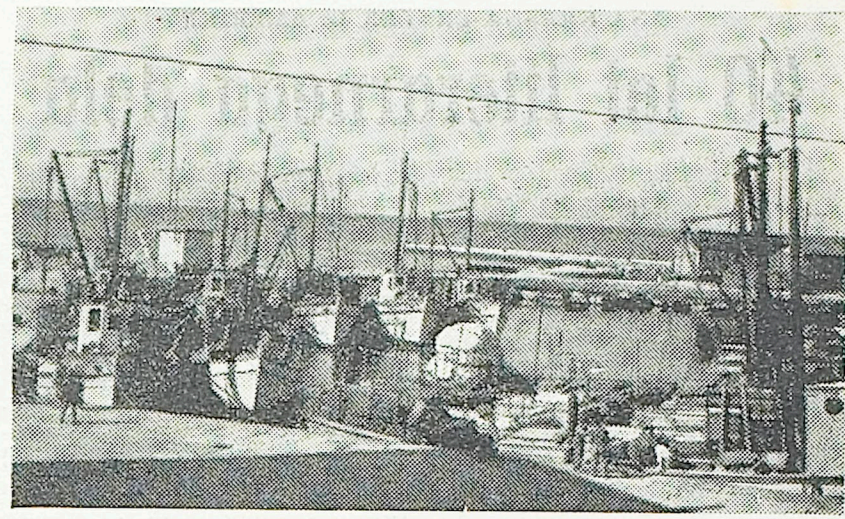

Prizor na gornji sliki kaj nazorno izpričuje vneto »varčevanje« z vodo v teh kritičnih dneh. Takih javnih vodnjakov in vodovodnih pip je vzdolž glavnega voda Istrskega vodovoda še več in bilo bi prav, če bi si tudi koristniki teh javnih vodovodov prizadevali za čim smotrnejšo porabo in maksimalno varčevanje z vodo, dokler ne bo to vprašanje uspešno rešeno

sti domače ljudi, pa tudi obiskovalce iz tujih držav.

Uresničenje tega načrta ne bi terjalo ne preveč časa in tudi ne preveč stroškov, ki bi se mimo drugega lahko tudi kmalu amortizirali. Treba bi bilo le poskrbeti, da dobe pisarne ribje industrije drugo, manj dragoceno streho. V načrtu je sicer gradnja novega središča v Simonovem zalivu, toda to je še muzika bodočnosti. Velika finančna sredstva, ki bi jih uresničenje zamisli terjalo, še vrsto let ne bodo za Izolo zmogljiva.

R-r.

Izolsko pristanišče z ribiškimi ladjami

OB KRITIČNEM POLOŽAJU ZARADI POMANJKANJA VODE NA OBALNEM PODROČJU

NI ŠE PREPOZNO ZA UKREPANJE

Iz nujnih navodil uprave Rižanskega vodovoda, če hočemo pravočasno preprečiti katastrofo Redno in marljivo vzdrževanje vodovodnih armatur. Reguliranje ventilov pri vseh iztokih tako, da bo možen minimalen iztok vode. Gre predvsem za pomivalna korita, za umivalnike v hotelskih sobah, v umivalnicah in podobno. Pri pisoarjih, ko se ne uporabljajo, bi se morala voda zapreti. Vse prhe na morskih kopalniščih bi morale

imeti natezno napravo, ki sama zapira iztok, regulacijski ventil za prho pa naj bi se priprl. Vodometi na vodovodni tlak so za naše razmere nedopustni, zato jih je treba preurediti na sistem kroženja vode s pomočjo male električne črpalke (kot n. pr. v Portorožu). Hladilnike na vodno hlajenje je treba preurediti na zračno hlajenje. Vodo za hlajenje strojev v industriji je treba regenerirati vsaj tam, kjer je to možno.

Izredni ukrepi, ki naj bi ublažili posledice pomanjkanja vode, bi bili: Zmanjšanje potrošnje vode do skrajnosti, pri zalivanju javnih parkov in nasadov. Prekinitev dobave vode za vrtnarstvo in kmetijstvo sploh. Podražitev vode, porabljene preko dovoljenih normativov. Če bi vsi potrošniki vode v obalnem pasu dosledno upoštevali ta navodila, bi se znatno zboljšala preskrba s pitno vodo, morda bi celo odpadla potreba po ostrejših ukrepih. V primeru opuščanja ukrepov za skrajno štednjo pitne vode pa bo tlak v vodovodnem omrežju vse poletje padal, po stanovanjih, bolnišnicah bo podnevi decela zmanjkalo vode, kar bo povzročalo hujše bolezni in močne izpade v proizvodnji naše industrije. VARNUJMO Z VODO VSI IN POVSOD!

OPOZORILO

Uprava RIŽANSKEGA VODOVODA KOPER predvideva, da bo v prihodnjih tednih večkrat zmanjkalo vode, zato opozarja imetnike bojlerjev, hladilnih naprav za mehanizmom, ki delujejo na vodno hlajenje, naj pravočasno izklapljuje električne priključke!

Komen čaka na restavracijo

V novem Zadružnem domu v Komnu stoji že dolgo neizkoriščeni prostori, namenjeni kombinirani restavraciji in kavarni. Elaborate za ureditev tega novega gostinskega lokala je izdelalo že svoječasnno na lastne stroške domače turistično društvo in se zavzemalo tudi za potrebni kredit, katerega pa po upravnih spremembah ni dobilo. Tako stoji prostor prazen, Komen pa, ki ima zlasti ob nedeljah in praznikih znaten obisk iz Trsta, ostaja brez primernega gostišča.

V zadnjem času so se pojavili predlogi, naj bi gostinsko stisko v Komnu, kjer so imeli nekoč sedem gostiln, rešili z obnovitvijo zasebnih obratov. Ker pa ni verjetno, da bi mogoče kateri koli izmed zasebnikov urediti sodobnim higienskimi in turističnim potrebam ustrežajoči gostinski lokal, bi bilo nemara vendarle potrebno najti neki način, da bi uredili in odprli restavracijo v Zadružnem domu, ki bo v korist lokalnemu turizmu in občini. —ar.

OB ROBU GOVORIC, RAZPRAVLJANJ IN PISANJA

STARI ALI NOVI KOPER?

V zadnjem času so se v javnosti pojavili vneti zagovorniki starega Kopra. Postavili so se na stališče, da bi morali staro mesto na bivšem otoku ohraniti tako, kakršno je izoblikoval srednji in rani novi vek. Zato naj ne bi tu nič rušili in nič novega gradili, ali pa vsaj redke nove stavbe prilagodili starim. Novi delj mesta naj bi nastali na niže od morja ležečem svetu ter na semedelskih in škocjanskih obronkih. Še prav posebej pa so se ti zagovorniki starega Kopra postavili proti gradnji stolpnice ali »nebotičnikov«. To stališče jim je narekovala zavzetost za starine, ki je vsekakor vredna hvale, je pa v našem primeru žal le eden izmed činiteljev, ki more odločiti o usodi nekdanjega otoškega Kopra. Če želimo seči vprašanju res do dna, se moramo najprej vprašati, kaj ta naš stari Koper stvarno predstavlja in kaj bi morali v bodoče storiti, če bi se odločili, da ga ohranimo takega, kakršen je.

Otoški Koper je dobil svojo nedavno podobo s postopno rastjo v

času kunjunktur od nekako 12. stoletja, ko je prišel iz beneške pod avstrijsko upravo. Skoraj polduroga stoletje se nato ni bistveno spremenil. Za časa Avstrije je zrastle v njem le nekaj uradniških stanovanjskih hiš, sezidanih v značilnem stilu, znanem iz drugih avstrijskih krajev. Po letu 1918, ko je Avstrijo zamenjala Italija, pa niso zgradili v starem mestu nobene hiše več.

Takšen je Koper dočkal osvoboditev. Tipično zaostalo naselje z nekaj starimi plemiškimi in meščanskimi palačami ter hišami, cerkvami in samostani sredi množice kmečkih in ribiškimi prebivališči, ki so le nekateri celo dvo do trinadstropna, a naseljena le v nadstropjih. Ker so hiše brez kleti in večinoma celo brez vsakih pravih temeljev, predstavljajo pritičljiva samo slab nadomestek za različne srambe in ropotarnice, ali pa so po večjem delu le velike in praktično neuporabljive veže.

Ogromna večina teh hiš je enodružinskih. Stanovanjski prostori v mnogih so le v silji uporabni, ker so temni in vlažni ter tudi sicer nehigieni. Cele četrti so brez vodovoda, čisto celo brez stranišč. Kanalizacijo predstavljajo z zevajočimi kamnitimi ploščami pokriti primitivni jarki. Nemalo teh hiš je tako primitivnih in dotrajanih, da podobnih ne najdemo nikjer več. Med njimi ni malo razpokanih ali celo nevarno nagnjenih. Če pa k temu še prištejemo, da so ulice celo komaj dva metra široke ter zato brez zraka in sonca, se moramo zelo resno vprašati, kaj naj z vsem tem počnemo?

Zagovorniki podobe starega Kopra predlagajo, kakor smo že povedali, naj se ga ne bi dotikali. Mesto naj bi ostalo kakršno je, v kolikor pa bi vmes le gradili nove stanovanjske ter druge stavbe, naj bi jih prilagodili stilu starih. Če pa bi se odločili za to, bi morali gotovo nad tisoč opisanih hiš temeljito popraviti in vsaj notranje popolnoma prenoviti. Za ta dela bi potrebovali mnogo milijard dinarjev, vendar bi tudi potem vanje le težko spravili stanovalec, ki si žele vsaj nekaj sodobne udobnosti, zraka in sonca. K temu bi morali potem pristeti še nekaj sto milijonov dinarjev za novo kanalizacijo, vodovod, elektriko in drugo, ker sedanje napeljave na ustrezajo več.

Tu pa nastane vprašanje, kje dobiti za to potrebne milijarde, ki bi služile — tudi do zadnje pare uporabljene — samo enemu edinemu namenu: historičnemu, nikakor pa ne

praktičnemu. Denarnih sredstev v take namene ne zmorejo in ne bodo nikoli zmogli ne občina ne okraj in ne republika. Če pa teh sredstev ni in bi bila — celo če bi jih zmogli — nekoristno uporabljena, nam ostaneta le dve mogoči rešitvi: da prepustimo stari Koper razpadanju ali da ga podreimo in zgradimo na njegovem mestu novega.

Menimo, da ni razsodnega človeka, ki bi si upal ob poznavanju stvarnega položaja zagovarjati prvo možnost. Mogoča in življenjska je pač samo druga. Hiše starega, otoškega Kopra se morajo umakniti novim, sodobnim, udobnim stanovanjskim, poslovnim in uradnim zgradbam, kakor so se že umaknile na Belvederu. Ostanete naj le res arhitektonsko ali zgodovinsko pomembne zgradbe, ki so itak že odbrane in zaščitene. Kot celoto pa je seveda treba ohraniti sedanji Titov trg in nemara še Cevljarsko ulico. Kazalo pa bi še pripomniti, da tudi zaščita posameznih stavb ne bi smela biti preširoka. Noben Koprčan ne bi n. pr. vedel povedati, zakaj in čemu naj bi še dalje ohranjali bivše skladišče soli na sedanjem Pristaniškem trgu, v katerem je zdaj gostišče »Tavernax in Colnarna. Vsak ljubitelj lepšega Kopra si želi, da bi ta zgradba čimprej izginita in napravila prostor modernji stavbi, ki bi zaokrožila podobo svoje okolice.

Če pa stari otoški Koper izgine in ga zamenja novi, moderni, kar se bo po neizprosni nujni postopoma tudi zgodilo, bi bilo nesmiselno zahtevati, naj se nove stavbe po svojem stilu prilagode preteklosti. Čemu neki naj bi se prilagajale nečemu, česar jutri sploh več ne bo? Ze sedanje delno prilagajanje na prenovljenem Belvederu izgublja spritno tega svoj stvarni smisel. Zato se samo po sebi rešuje tudi vprašanje, ali naj graditi Koper na tem svojem območju stolpnice in nebotičnike ali ne. Značaj prostora naravnost terja visoke zgradbe. Ker so trdna tla omejena, jih kaže kolikor bolj mogoče dobro izkoristiti.

Koper ni navadno okrajno mesto, kakor mnogi še vedno zmotno mislijo, marveč bodoče središče vse Primorske. Koper raste in bo tudi v bodoče rastel. Če bi mogli zgraditi dovolj stanovanj, bi že v nekaj letih dobil vsaj stoozdrstven prirastek svojega prebivalstva. Zato bo treba seveda tudi prav resno začeti misliti, kako usposobiti od morja niže ležeče polje med starim mestom in predmestema Semedelo ter Škocjanom za nadaljnjo rast Kopra. Sedanja vrzel ne bo mogla ostati neizkoriščena. —ar.

PRESTRANEK

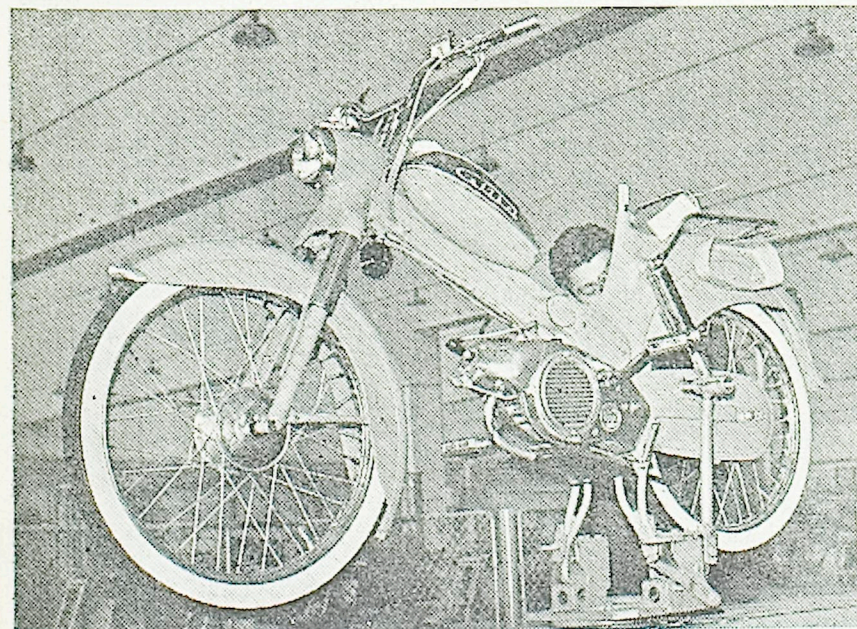
V četrtek, 25. junija, je bila v Kulturnem domu na Prestranku prireditev za zaključek šolskega leta.

Preživeli smo dve nadvse prijetni uri ob nastopu učencev osemletke, ki so s svojim izvajanjem navdušili napolnjeno dvorano. Zborna in solo petje, recitacije, kratka igrice, baletne točke, mali harmonikaš in predvsem prisrčni in sproščeni nastop učencev prvega razreda, vse to je prisotne navdušilo in morebiti se je marsikateremu od staršev obenem s solzo ganotja utrnula tudi misel, da včasih premalo spremljamo rast in napredek naših otrok, ki tako vedro in nasmejano stopajo v življenje. Morebiti prav doma izgine dobra volja z njihovih obrazov... Ta nastop nam je ponovni dokaz, da so na Prestranku dobri pogoji za kulturno in telovadno udejstvovanje šolske mladine, le da nam za fizikokulturo manjka telovadnica, ki je spritno velikega števila otrok nujno potrebna, če naj se razvijajo po načelu: zdrav duh v zdravem telesu!

Učiteljskemu zboru naše šole, ki prizadevno uči in vzgaja našo mladino, izrekamo toplo zahvalol
Mama iz Prestranka

MLADI HARMONIKARJI iz Maribora so gostovali v Kopru

Včeraj je zaključil 11-dnevno turnejo po obalnih krajih našega okraja pionirski harmonikarski zbor DPD Svoboda Maribor-Pobrežje. Okrog 70 harmonikarjev, starih 5 do 13 let, je pod vodstvom Jožeta Matjašiča navdušilo številne poslušalce s peštrnim sporedom skrbno naštudiranih narodnih in partizanskih pesmi. Nastopili so dvakrat v Kopru, nato v Izoli, Portorožu, Piranu, Ankaranu, zaigrali so tudi gojencem Industrijske-kovinarske šole in delovnemu kolektivu tovarne TOMOS. Največ hvaležnih poslušalcev pa so imeli med oskrbovanci bolnišnice v Valodoltri, ki ne bodo pozabili njihovega koncerta in obiska.

Tiha in srednje skromna želja nas vseh pred začetkom dopustov: imeti takle Colibri, ki ga pravkar dokončujejo v tovarni Tomos v Kopru

ANA KRASNA-PRAČEK IZ AMERIKE

40 let literarnega dela

Med ameriškimi Slovenci in tudi v revijah in časopisih svoje stare domovine. Pesnici Anni Krasni-Pracek želimo še mnogo let plodnega dela pri širjenju slovenske besede med našimi rojaki v Ameriki.

J. Zupančič

Anna Krasna-Pracek je po rodu iz Dolge poljane na Vipavskem in rojstni kraj je zapustila takoj po prihodu fašistov na oblast. V Ameriki se je predvsem posvetila novinarstvu, razen tega pa tudi literarnemu delu. Ze 40 let piše v glavnem pesmi, v katerih opisuje slovensko zemljo, obuja spomine na Vipavsko in prikazuje težko življenje slovenskih delavcev v Ameriki. Njena pesniška beseda je preprosta, v srce segajoča, morda nekoliko spominja na pesniški izraz pesnika kraških borov Srečka Kosoveca, ki ji je bil vpliv angleških socialističnih pesnikov.

Ta naša pesnica-rojakinja iz sončne Vipavske je ob prihodu v Ameriko krepko poprijela za delo v slovenski delavski organizaciji, pri Jugoslovanski socialni zvezi, pri Prosvetni matici in nenehno obiskuje slovenske kolonije, v katerih širi slovensko besedo. Njeno literarno delo je zelo obsežno, le drobca pa ga je zbranega v dveh knjigah pesmi, ki sta vzbudili veliko pozornost med našimi rojaki. Rada se oglašuje s krajsimi sestavki

NOVOSTI V STUDIJSKI KNJIŽNICI V KOPRU

Vidmar Milan: Problemi razpetine v električnem daljnovodu. Ljubljana, SAZU 1959.

Dorer Marjan: Volumenske izpremembe pri strjevanju sadre. Ljubljana, SAZU 1958.

Komar Jelena: Uporabnost koruznih odpadkov za fermentacijo. Ljubljana, SAZU 1958.

Vovk A.: Rezilna in oblikovalna orodja v tehniki stancanja. Ljubljana, »NP« 1959.

Jenko Franc: Hidrogeologija in vodno gospodarstvo krasa. Ljubljana, DZS 1958.

Zbornik za pomorsko pravo. Zagreb, JAZU 1957.

Analni Jadranskega instituta. Zagreb, JAZU 1958.

Dokumenti o zločinima talijanskega okupatorja. Sibirnik 1945.

Pincič Niko: Kvarnerski otoci u reportažama. Rijeka, »Novi list« 1955.

Perroni Felice: Inventario generale delle carte conservate nel R. Archivio di stato di Trieste e nella sezione d'Archivio di Fiume con note storico-archivistiche. ANMIG, Trieste 1953.

Ahazel Matija: Pesmi po Koroškem inu Štajerskim znane. 1938.

Vpliv migracije za širjenje TBC. SZS Koper, 1959.

Družbeni plan občine Koper za leto 1959.

SPOŠNE POMORSKE REVIEJE IN REVIEJE, KI SO V ZVEZI Z MORJEM

- Pomorstvo
- Naše more
- More
- Morsko ribarstvo
- Mornarički glasnik
- Brodogradnja
- Vjesnik luke
- Bliten pomorstva o radu sindikata
- Vjesnik udruženja pomorskog brodarstva
- Oglas za pomorce

CASNIKI SPOŠNE VSEBINE HUMORISTIČNI LISTI

- Borba
- Celjski tednik
- Delavska enotnost
- Dolenjski list
- Glas Gorenjske
- Glas Loške doline
- Glas Istre
- Jež
- Kmečki glas
- Ljubljanski dnevnik
- Ljudska pravica
- Matajur
- Mladina
- Novi list, Rijeka
- Novi list, Trst
- Novinar
- Pavliha
- Politika
- Pomurski vestnik
- Primorske novice
- Primorski dnevnik
- Ptujski tednik
- Slovenski Jadran
- Slovenski poročevalec
- Slovenski vestnik
- Soča
- Tedenska tribuna
- Tribuna
- Večer
- Sedem dni
- Zavaski tednik
- La voce del popolo

Radio-KOPER

NEDELJA, 5. julija: 8.00 Kmetijska oddaja: »O pitalskih živine pri KZ — 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Naša nedeljska reportaža: »Signal je odprt« — 9.15 Zabavni zvoki — 13.30 Sosedni kraji in ljudje — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavne melodije.

PONEDELJEK, 6. julija: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasvetj — 13.45 Zabavna glasba — 14.30 Sportni pregled — 14.40 Izbrane melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Slovenske narodne.

TOREK, 7. julija: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasvetj — 13.45 Odlomki iz oper — 14.30 Šola in življenje: »Koprski pionirji ob 40. obletnici ZKJ« — 14.50 Glasbena medigra — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Narodne pesmi in plest.

SREDA, 8. julija: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasvetj — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Kulturni zapiski — 14.40 Narodni odmevi — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.40 Zabavne popevke.

ČETRTEK, 9. julija: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasvetj — 13.45 Operetna glasba — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Ob 40. obletnici ZKJ — 15.40 Beneške narodne pesmi.

PETEK, 10. julija: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasvetj — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Ženski vokalni kvartet — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Domače aktualnosti: »Kako izkoriščamo naše investicijske sklade« — 15.40 S. Gregorc: »Vaška sulta«.

SOBOTA, 11. julija: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasvetj — 13.45 Popevke in ritmi — 14.30 Revijijske melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.15 Iz delovnih kolektivov — 15.45 Dalmatinske popevke.

Kino

KOPER: 3., 4. in 5. julija francoski barvni film cinemascope PORTUGALSKE PERICE, 6. in 7. julija vzhodnonemški film HUDIČEV KROG, 8. in 9. julija španski film SMRT KOLESARJA.

IZOLA: 3. julija ameriški barvni film ARTISTI IN MODELI, 4. in 5. julija vzhodnonemški film HUDIČEV KROG, 6. in 7. julija jugoslovanski film VRATA OSTANEJO ODPRTA, 8. in 9. julija angleški barvni film cinemascope GLOBOKO SINJE MORJE.

ŠKOFIJE: 4. julija sovjetski film v ROVIH STALINGRADA, 5. julija sovjetski film LENINGRAJSKA SIMFONIJA, 8. julija angleški film INSPEKTOR ISČE NERED.

SMARJE: 4. julija jugoslovanski film LAZNI CAR, 5. julija angleški film INSPEKTOR ISČE NERED, 8. julija vzhodnonemški film HUDIČEV KROG.

PIVKA: 4. in 5. julija ameriški film POKLICAL JE TUJEC, 8. in 9. julija italijanski film ŠKODA, DA SI TAKA.

SEZANA: 4. in 5. julija ameriški barvni film DIMNI SIGNAL, 7. in 8. julija japonski film SEDEM SAMURAJEV, 9. in 10. julija jugoslovanski film VRNIL SE BOM.

NAPOVED VREMENA

ZA ČAS OD 3. DO 10. JULIJA 1959
Nestanovitno vreme, ki je doslej prevladovalo v Evropi, polagoma izgublja svojo moč. Zato lahko pričakujemo, da bo v juliju toplo, res pravo poletje. Poslabšanje vremena bo mogoče le v popoldanskih urah, ta teden morda 7. julija.

Tedenska prometna kronika

Zaradi neprimerne hitrosti na mokri cesti je na ostrem ovinku pri Planini trčil Peter Dolenc z avtomobilom, ki je last Avtoservis iz Ljubljane, v avtomobil Bogomirja Rinka iz Ilirske Bistrice. Pri nesreči ni bil nihče poškodovan, le materialna škoda je ocenjena na 60.000 dinarjev. V soboto dopoldne je Alojž Prek iz

Ljubljane s tovornim avtomobilom, ki je imel prikolico, v Dolnji Bitnji sekal oster ovinek in na levi polovici vozišča trčil s potniškim avtomobilom Avstrijca Armina Huberja. Tudi ta nezgoda ni terjala telesnih poškodb, materialna škoda na potniškem vozilu pa je ocenjena na več kot 250.000 dinarjev.

Zaradi nepredvidne vožnje je Anton Škrinjar pri Kozini zavozil z motornim kolesom čez cesto in se težko poškodoval.

V nedeljo popoldne je motorist Franc Vrtovec iz Sezane vozil skozi Lokev. Nepričakovano pa je cesto prečkal dve leti star Rado Skok. Trčenje je bilo neizbežno in otrok je dobil hude telesne poškodbe. Ugotovljeno je, da ni kriv nesreče motorist, saj je vozil s primerno hitrostjo in je tudi v zadnjem trenutku skušal preprečiti nezgodo.

Na Ljubljanski cesti v Postojni je v ponedeljek proti večeru prehitel Ludvik Uršič s tovornim avtomobilom nek potniški avtomobil. V tistem trenutku je z nasprotne smeri pripeljal Ljubljančan Anton Cernivec ter z motorjem trčil v tovornjak in obležal mrtev. Njegov sopotnik Janez Vehovec pa je trčil z glavov okovje kasona tovornega avtomobila in je njegovo zdravstveno stanje zelo kritično.

Mali oglasi

Dne 6. junija 1959 je bila izgubljena KARDANSKA OS 1. diferenciala od Kopra do Izole. Poštenega najditelja prosimo, da jo vrne proti nagradi na upravo lista.

POZOR — POZOR! V skladišču »LONDONTEx« v Trstu, ulica Galatti 18 (pri glavni pošti), je razprodaja velikih originalnih bund po tovarniški ceni 3.600 lir, blago za suknje po 1.300 lir, blago za obleke po 1.500 lir, popelin (dvojnje širine) za moške obleke po 850 lir, nepremočljivi plašči za ženske in moške po najnižjih cenah v Trstu. Moška in ženska konfekcija je najcenejša v trgovini RICCARDI, ulica Cesare Battisti 12 in v ulici Carducci št. 37, Trst.

DVKOLESA od 7.000.— dalje, **CIKLOMOTORJI** od 44.000.— dalje ter **VESEPE** in **MOTORJE**, nove ter rabljene, Vam nudi tvrdka MARCON, Trst, Ulica Pietà 3. Pošljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

RAZPIS ŠTIPENDIJ

Po 25. členu Temeljnega zakona o štipendijah, razpisuje Komisija za štipendije pri Občinskem ljudskem odboru Sezana naslednje štipendije:

- 1 za študij na zobotehnični šoli (I. letnik)
 - 1 za študij na farmaceutski fakulteti (I. do III. letnik)
 - 2 za študij na VPS — germanistika (angleščina) (I. letnik)
 - 1 za študij na VPS — matematika - fizika (I. letnik)
 - 1 za študij na VPS — risanje (I. letnik)
 - 2 za študij na učiteljski (moški, I. letnik)
 - 1 za študij za knjižničarko
- Prosilec naj do 20. avgusta 1959 vložijo kolkovano prošnjo (180.— din državne takse in 95.— din lokalne takse ter vsako prilogo 25.— din državne takse) in predloži:
1. potrdilo o vpisu v šolo
 2. izjavo o gmotnem stanju (obrazec OD)
 3. potrdilo o višini otroškega dodatka
 4. mnenje mladinske organizacije in SZDL.
- Prednost pri dodeljevanju štipendije imajo otroci PB in ZFN ter ostali dijaki iz naše občine.
- Komisija za štipendije **OBLO Sezana**

OBVESTILO

Komasacijska komisija pri Občinskem ljudskem odboru Koper obvešča vse udeležence komasacije na območju rižanske doline, da so razgrnjeni elaborati o cenitvi zemljišč in kultur za katastrske občine: Lazaret, Ankanan in Škoflje na sedežu Geodetskega zavoda v Kopru — Belveder št. 1.

Strokovnjak, ki bo tolmačil prizadetim v elaboratu zbrane podatke, bo na razpolago od 1. julija do 10. avgusta 1959 vsak dan od 7—12.

Elaborat o cenitvi zemljišč in kultur za katastrsko občino Dekani bo razgrnjen na sedežu krajevnega urada v Dekanih od 25. julija do 10. avgusta 1959.

Vsi udeleženci komasacije, in sicer: lastniki, skupni zastopniki in začasni skrbeniki bodo dobili pismen poziv s točno določenim dnevom, uro in krajem razgrnitve.

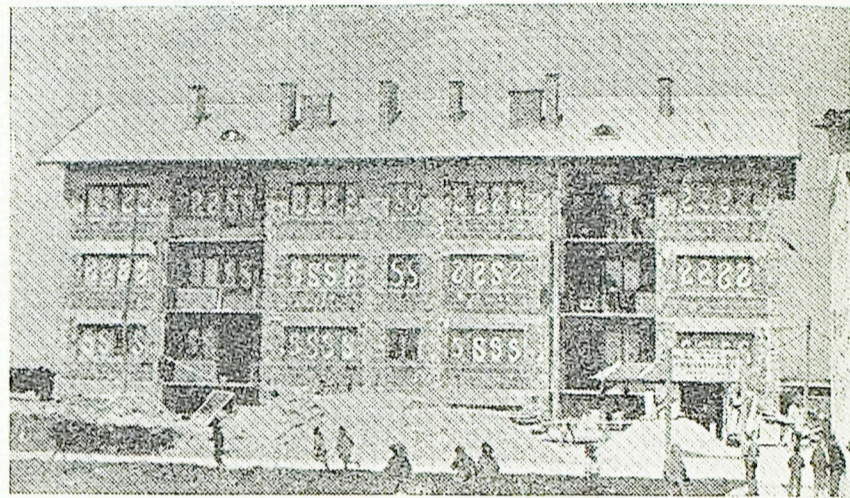
Vsi udeleženci komasacije imajo pravico, da v 15 dneh po poteku roka za javni vpogled prijavijo pri komasacijski komisiji svoje ugovore in pripombe v smislu 13. člena Uredbe za izvrševanje zakona o komasaciji kmetijskih zemljišč (Uradni list LRS. št. 33/58).

ZGLEDI PLASIMO

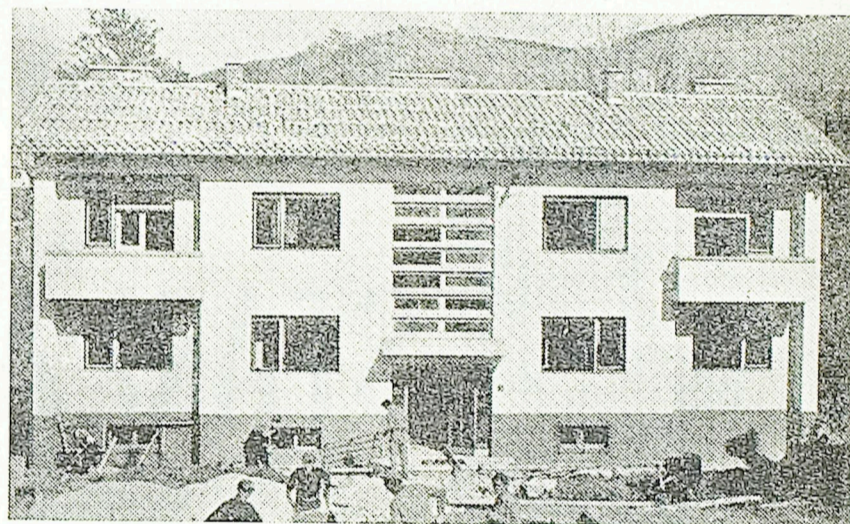
Lanska katastrofa nemške bojske ladje PAMIR je Dance tako oplašila, da so njihovi službeni krogi resno razmišljali, ali ne bi šolsko ladjo trgovske mornarice, jadrnico DANMARK, opustili oziroma jo porabili kot usidrano učilišče. Zdaj so se končno odločili, da bo ladja plula še nadalje. Za njen pregled in klasifikacijo je država odobrila 1,2 milijona kron. Zveza brodarjev pa je za njeno vzdrževanje zvišala svoj prispevek nekako za 600.000 kron.

DALJNI VZHOD ZA ČSR

Celinska Češkoslovaška se ne udejstvuje le v rdečem trgovskem prometu, njene ladje plovejo tudi po velikih morjih širom po svetu. Gradnja jh zanjo celo daljna Japonska. Letos bo za ČSR izplula iz ladjedelnice v Osaki že peta moderna pomorska enota. 13.000-tonska ladja bo dolga 150 in široka 19 metrov ter bo plula s brzino 14 morskih milj. Opremljena in urejena bo po najnovejših zahtevah morjeplovstva. Vzdrževala bo progo med evropskimi lukami in Daljnim vzhodom.

Lesni kombinat Javor je dogradil za svoje delavce v Prestranku lep stanovanjski blok, v katerega se bodo srečni stanovalci še letos vselili. Enako stanovanjsko hišo pa bo Javor še letos spravil pod streho tudi v Pivki.

Sest takih četvorčkov je zrastle v Ilirski Bistrici v zadnjem času. Očveč je praviti, da jih je veliko premalo in kako srečni so tisti, ki se bodo vselili v nova stanovanja. Razen teh je zgrajenih še nekaj stanovanj in tudi to naše mesto se vedno bolj uspešno otepa stanovanjske krize

Barba Vane pravi

Red je, da začnem vedno pri naši metropoli, če je le kaj pomešti. In tokrat je! Podnevi še še, ponoči pa je hudo, ker je 2 nekaterih ulic in trgov izginila vsaka javna razsvetljava. Pa ja menda ne varčujejo tudi pri elektriki — se je spraševal dobrodušen turist, ki je v trdi temi koloval čez Titov trg in se spotikal ob razmazani tlak. Še dobro, da je vsaj malo svetilo iz kavarnne Lože na trg. Če ne ravno dobro svetilo, slišalo pa se je, kako stalni gostje zabavljajo, ker se je podražil kapucin za pet dinarjev pri enem, ker se je podražilo mleko za sedem dinarjev pri cellem litru. Sicer pa pravijo, da se bo to izravnalo pri čisti kavi, ki se bo bojda pocenila tudi pri skodelici nekaj dinarjev, ker se je pri kilogramu za nekaj sto.

V Karlijevi ulici sta kar dve poslovatnici Mesoprometa — številka 2 in 3. Ob enajstih dopoldne v ponedeljek sem se s prijateljem, ki si je žezele svezih jetrc, ustavil v številki 3, kjer so nama naročili, naj se oglasina ob štirinajstih. Res sva prišla deset minut čez drugo nazaj — toda glej ga šmenta — mesnica je bila zaprta. Stopila sva v sosedno — številka 2. Tam je pravkar mesar pripravljaj lepe zavoje in zavitke

po eno ali več kil lepega mesa — gotovo po prednaročilu svojih strank, kar je prav in lepo. Pobarala sva ga, kdaj bo mesnica odprta, da bi tudi midva prišla do mesa. Dobila sva lakoničen odgovor: »Bo, kadar bo!« Kakor Pavliha včasih. Seveda nisva imela časa čakati na to in sva zato raje ostala brez jetrc.

Ko sem že pri mesarjih, so mi o njih ali o enem izmed njih povedali lepo zgodbo tudi v Prestranku. Leto dni je mesnica sploh počivala (mesarji), nato je nekaj časa poslovala, pred 14 dnevi pa nenadoma spet prenehala z vsako dejavnostjo — brez predhodne odpovedi. Tako nenadoma, da je ostalo v njenem hladilniku še vse meso, mesar pa se je nekam izgubil. Hladilnik je nekaj dni deloval, kar sam, nato pa so mu ukinili električni tok. Posledica? Čez nekaj dni je iz mesnice zasmrdelo in zaudarjalo po vsem Prestranku in se še zdaj ni razkadilo — kako in kaj bo z mesnico, pa bi želele prestranske gospodinje čimprej zvedeti.

No, in ko smo že v Prestranku, pa skočimo še v Postojno. Tamkaj je čuti zadnje čase hude pritožbe meščanov čez vse mogoče vandale, ki uničujejo in brezvestno poškodujejo mestne na-

sade in parke, ki jih je Zavod za komunalno dejavnost v zadnjih nekaj letih s tolikšnim prizadevanjem in stroški uredil v mestu. V parkih in drugod so bile postavljene tudi klopi in košare za odpadke. Vse to je nič kako napoti nekaterim »ljubiteljem« reda in čistoče. V Gregorčičevem drevoredu, pa okoli otroškega igrišča in še drugod je nekaj mladih debel povsem olupljenih in narezanih — nekatera so se celo že posušila. Kdo so ti »glodalci«, ki uničujejo vse to? Človek bi mislil, da ima Postojna nič koliko »bezprizornih«, vendar pa temu ni tako. Vsi ti škodljivci so otroci, katerih starši v nemalo primerih zavzemajo vidno mesto v javnem življenju Postojne in bi jim pač ne smelo biti vseeno, kakšno je mesto — kakor ni vseeno tistim, ki dajejo od sebe vse, da bi bila Postojna čim lepša in privlačnejša za oko. Pravijo pa, da reda ne bo vse dotlej, dokler občina ne bo po vzgledu Kopra nastavila mestnega stražarja, ki bo zaposlil tudi sodnika za prekrške — tedaj bodo prizadeti starši prav gotovo nekaj storili, da njihovi otroci ne bodo več rasli v nepravilni vrh. Na te stvari se bom tudi jaz na tem mestu še povrnul in bom povedal tudi za vse spremembe na boljše — če bodo kdaj nastopile.

Lepo pozdravljeni!
Vaš Vane

Rудар prvak - Koper drugi med mladimi nogometaši Slovenije

Ob velikem zanimanju občinstva so bila konec prejšnjega tedna v Koprju finalna srečanja za naslov mladinskega prvaka LR Slovenije v nogometu. Tekmam je prisostvovalo povprečno po 800 gledalcev, zadnji dan odločilnih srečanj za prvo mesto pa je bilo na igrišču nad tisoč ljudi.

Otvoritvena slovesnost je bila v četrtek popoldne ob 17., ko so pritekla na igrišče vsa štiri moštva: Koper, trboveljski Rudar, Maribor in Kranjski Triglav. Kapetan Rudarjevega moštva je nosil v rokah prehodni pokal Nogometne zveze Slovenije, ki ga je ob koncu tekmovanja spet sprejel iz rok predstavnika NZS.

Mlade nogometaše je nagovoril v imenu upravnega odbora Nogometne zveze Slovenije sekretar Vlado Deražič. Zaželel jim je mnogo uspehov v športni borbi ter naglasil, da na tem turnirju ne gre le za naslov mladinskega prvaka Slovenije, marveč tudi za slovensko mladinsko reprezentanco, ki se bo v juliju pomerila z drugimi republikami. Takoj nato se je začelo tekmovanje, ki se je nadaljevalo v petek in se zaključilo v nedeljo.

RUDAR : KOPER 4:1 (1:0)

Koprčanj se vso tekmo niso mogli otresti strahu pred renomiranim nasprotnikom. Igrali so raztrgano, nečisto, podajali in prepoznostno startali. Tudi Rudar ni pokazal nič posebnega, tako da je bila ta tekma vsekar najslabša na turnirju.

Gostje so imeli v prvem polčasu več priložnosti, vendar so le eno izkoristili. Največjo premoč so dosegli v sredini drugega polčasa, ko so tudi zabil tri gole. Koper se je otreles pritiska šele zadnjih deset minut, ko je tudi po Copu dosegel svoj časten gol. V Rudarjevem moštvu se je najboljši odlikoval Zlak, ki je zabil vse štiri gole. Pri Kopru ne bi mogli nomenega posebej pohvaliti. Treba pa je povedati, da je bil zelo slab rezervni vratar, ki je zakrivil najmanj dva gola.

MARIBOR : TRIGLAV 3:0 (1:0)

To je bila najlepša tekma na turnirju. Mariborčani so prikazali nogomet, kakršnega poostosi pogrešamo na naših igriščih. Videli smo kopico duhovitih kombinacij, lepe strele na gol s težkih pozicij, ostre starte na prvo žogo, hitro prenašanje igre s krila na krilo in še mnogo drugega. V drugem delu drugega polčasa so Mariborčani uprizorili pravo ekshibicijo in Kranjčani se imajo samo svojemu odličnemu vratarju Vagaji zahvaliti, da ni bil rezultat še enkrat višji v njihovo škodo. Za Maribor so bili uspešni Polner, Valter Breznik in Rutar. Najboljši igralec na igrišču je bil vratar Triglava Vagaja.

KOPER : MARIBOR 2:0 (0:0)

To je bila glavna senzacija turnirja. Prejšnji dan so prognizirali, da bo Koper izgubil z najmanj štirim do petimi goli; razlike. Toda namesto visokega poraza je Koper slavil zasluzeno zmago.

Ne tej tekmi se je pokazalo nekaj, kar prejšnji dan še ni prišlo do izražanja: Mariborčani so odlični tehničarji, vendar z zelo šibko kondicijo. V igri s Koprom so se gibal po igrišču kakor četa brez municije.

Toda uspeha Koprja ne gre pripisovati le slabši igri Mariborčanov. Domačini so namreč zaigrali povsem drugače kot proti Rudarju. Startali so ostro na prvo žogo ter uveljavili svoj preizkušeni sistem hitrih prodorov na kratke pasove. Bilj so v premoči v obeh polčasih in se imajo Mariborčani le svojemu odličnemu vratarju Vabiču zahvaliti, da niso izgubili še z višjo razliko.

Prvi gol je zabil Furlanič z ostrim strelom z razdalje 35 metrov, drugi pa je bil uspešen Brenc, ki je s kota streljano žogo poslal z glavo v mrežo.

RUDAR : TRIGLAV 2:1 (0:1)

Kranjčani so odlično začeli in bili ves prvi polčas v premoči. Gol je zabil v trinajsti minuti Dagarin.

V drugem polčasu pa je Triglav naglo popustil in Trboveljčanj so že v prvih petnajstih minutah po Valantu in Maku dosegli vodstvo. Rudar je imel do konca tekme še več priložnosti, ki pa jih ni izkoristil.

Tekmo je Triglav izgubil predvsem zaradi nekaterih igralcev, ki so v tehničnem pogledu zaostajali za celotnim moštvom.

KOPER : TRIGLAV 0:0

To je bila tekma izgubljenih priložnosti. Zlasti domačini so zapravili nekaj zlostotnih možnosti.

Obema moštva se je poznala utrujenost in proti koncu je igra povsem popustila v tempu.

RUDAR : MARIBOR 1:0 (0:0)

Odločitev je padla v osemnajsti minuti drugega polčasa, ko so Mariborčanj igrali z roko v kazenskem prostoru, Zibret pa je z nizkim strelom v desni kot realiziral enajstmetrovko.

Rudar je zmagal zaslužno, saj je bil oba polčasa v rahli premoči. Spet sta prišla do izraza kondicija in izvrstno sporazumevanje med igralci.

Toda tudi Maribor je pokazal nekaj izvrstnih potez, žal pa so bili napadalci neprecizni.

POSTAVE MOŠTEV

Rudar: Krajšek, Lukančič, Kerčak, Osolnik, Gradišek, Zibret, Mak, Majcen, Irt, Valant, Zlak, (Ahlin, Zagorc in Hodak).

Koper: Pirnat, Andrijaš, Hrvatini, Kodarin, Uljčnik, Medica, Gabrič, Furlanič, Čop Jerman, Vatovec, (Favento, Brenc).

Maribor: Vabič, Plavčak, Ferlinc, Čeh, Dreventa, Rupnik, Breznik, Valter, Arnejčič, Rutar, Karel Breznik, Polner (Šošarič, Kranjc, Loboda).

Triglav: Vagaja, Matkovič, Dolenc, Senk, Djurdjevič, Finžgar, Dagarin, Zumar, Selan, Renar, Zgajnar I, (Zgajnar II, Ratkovič).

NAJBOLJŠA MOŠTVA IN POSAMEZNIKI

Prva in hkrati najbolj razveseljiva ugotovitev v mladinskega turnirja v Kopru je vsekakor v tem, da smo gledali dober nogomet in da so mladi povsem izpolnili in celo prekosili pričakovanja javnosti. Z redki mi izjemami smo skoraj v vseh srečanjih gledali moderen nogomet, ki združuje ostrino, uljčnost, domiselnost in tehnično znanje. Videli smo nekaj napadalnih akcij, ki bi bile v čast vsakemu moštvu druge zvezne lige in nekaj obrambnih posegov na prav tak višini. Morda bi imeli le nekaj pripomb na račun kondicije. Toda hkrati bi zastavili vprašanje, ali ne bi bilo bolj primerno porabiti za tak turnir šest dni namesto dveh. Igrati v vročini brez pravega odmora bi bila huda preizkušnja tudi za starejše nogometaše. V tem pogledu je bil najbolj prizadet Koper, ki je moral vsa tri srečanja odigrati ob 17. uri.

Tega vsekakor ne moremo šteti v dobro organizatorjem.

Ce bi na kratko ocenili moštva, potem je treba povedati, da ima najbolj homogeno in vzdržljivo ekipo Rudar, tehnično najbolj podkovano Maribor, najbolj ostro Triglav in najbolj disciplinirano Koper. Koper je moštvo, ki s hitrimi in preprostimi kombinacijami osvaja teren, primanjuje pa jim tehničnega znanja in tudi kondicije. Ce upoštevamo, da nima trenerja, potem je drugo mesto zanje izreden uspeh. Skoda bi bilo to lovoriko arhivirati in zamuditi edinstveno priložnost, da se končno v Kopru izoblikuje kvalitetna nogometna enajstorica.

Ob upoštevanju vseh odigranih tekem bi bila najboljša enajstorica turnirja v Kopru nekako takale: Va-

bič (Mb), Plavčak (Mb), Medica (Koper), Čeh (Mb), Djurdjevič (Tr), Zibret (Rudar), Valter Breznik, Arnejčič, Rutar (vs Mb), Majcen (Rudar) in Vatovec (Koper).

KAKŠNA BO MLADINSKA REPREZENTANCA?

V razgovoru s funkcijarji Nogometne zveze Slovenije smo zvedeli, da bo prišlo v poštev za sestavo mladinske reprezentance le malo igralcev s turnirja v Kopru. Naši funkcijarji so se popolnoma pravilno postavili na stališče, da starejših mladincev nima pomena vključevati v priprave in so upoštevali le tiste, ki so bili rojeni po 1. septembru 1941. Tako bodo upoštevani s turnirja v Kopru naslednji igralci: Furlanič

(Koper), Vabič, Čeh, Plavčak, Valter Breznik in Arnejčič (Maribor), Vagaja (Triglav) in Zibret (Rudar).

Razen teh bodo upoštevali tudi najboljše mladince drugih klubov. Tako se bodo pripravljali v Mariboru še Gabrielčič (Izola), Černej (Nova Gorica), Gabrijan, Hleb, Černer, Unterreiter in Lepenič (Branik), Frič, Kravogelj, Skušek, Potokar, Puc (Ljubljana), Jesih in Klaus (Kladivar), Pinter in Franček (Kovinar), Bole in Daneu (Odred), Drmaš (Gračičar), Hlede (Branik NG) in Belan (Tržiš).

In za konec še lestvica letošnjega finala mladinskega prvenstva Slovenije:

Rudar	3	3	0	0	7:2	6
Koper	3	1	1	1	3:4	3
Maribor	3	1	0	2	3:3	2
Triglav	3	0	1	2	1:5	1

KOŠARKA

Realna uvrstitev Postojncanov

Postojna : Celje 58:43 (36:24)

V soboto in nedeljo je bilo v Ljubljani mladinsko prvenstvo Slovenije v košarki za leto 1959. Med osmimi finalisti sta si pridobila pravico nastopa tudi moštvi Partizana iz Tolmina in Postojne, ki sta na mladinskem prvenstvu Slovenskega Primorja v Ilirski Bistrici zasedli prvi mesti. Medtem ko se je Postojna nedeljskega prvenstva v Ljubljani udeležila, pa Tolminčanov iz neznanh vzrokov v Ljubljani ni bilo. Vsa nastopajoča moštva so bila na osnovi žreba razdeljena v dve skupini. Postojncani so zabeležili

izredno ostri konkurenci tele rezultate:

Maribor—Postojna 70:44
Olympia I—Postojna 89:18
Postojna—Celje 58:43

Ker so se v predtekmovanjih v svoji skupini uvrstili med štirim moštvi na tretje mesto, so naslednjega dne nastopili v borbi za končno razvrstitev na peto ozi-

roma šesto mesto. Tudi v srečanju z Olympio II. niso imeli dovolj moči za zmago. Srečanje so izgubili z 58:46 in se v končni razvrstitvi plasirali na šesto mesto. Najboljši igralci Postojne na republiškem mladinskem prvenstvu v Ljubljani so bili: Pella-schier (61), Makarovič (48) in Lipovž (23). M. A.

ODBOJKA

Občinska liga v Izoli

Kljub nestalnemu vremenu so bile v preteklem tednu odigrane tri tekme moške odbojbarske lige, ena pa je bila prekinjena. Zenske so odigrale eno tekmo.

Rezultati — moški: Kmetijsko gospodarstvo : ObLO — prosveta 0:3, Veslaški klub : Mehanotehnika 3:2, ObLO — prosveta : Mehanotehnika 1:3. Tekma med JLA in Veslaškim klubom je bila prekinjena pri stanju v 2:2 v setih. Veslaški klub je nepričakovano premagal moštvo Mehanotehnike, ki je vodilo v setih že 2:0, nato pa popustilo in celo izgubilo tri sete zaporedoma in izgubilo tekmo. Odločilnega pomena bo tudi izid prekinjene tekme med Veslaškim klubom in JLA, ker se oba po-

tegujeta za prvo, oziroma drugo mesto.

Do sedaj so bile odigrane tri tekme ženske odbojbarske lige: Partizan : Pletiljstvo — Kroj 3:0, Delamaris : Partizan 3:1 in Delamaris : Pletiljstvo — Kroj 3:0.

Razburljiva je bila tekma ženskih vrst Delamarisa in Partizana, v kateri so igralke Partizana vodile v prvih dveh setih s set žogo — 14:11 in 14:12 in oba seta izgubile — 16:14 in 17:15. Tako je ekipa Delamarisa odpravila najmočnejšega nasprotnika v ženski ligi.

Stanje po šestem kolu — člani: Partizan 10 točk (1), JLA 10, Gradbenik 8, Veslaški klub 6 (3), ObLO 6 itd. db

Razmah telesne vzgoje na IKŠ

Prišel je konec šolskega leta, to je čas, ko polagajo obračune dela in uspehov učencev, učitelji in drugi pedagogi. Tega dela sem se lotil tudi jaz. Omejil sem se na področje telesne vzgoje na Industrijski kovinarski šoli v Kopru.

Trenutno je na šoli 165 učencev (v III. razredu 50, v II. 63, v I. 53). V bodoče se bo število še povečalo. To so fantje z dokončano osemletno šolo — polni življenjske volje, moči in želja po uveljavljanju. Znano nam je, da fantje v teh letih radi tekmujejo. Pokazati hočejo svoje moči in sposobnosti bodisi duševne ali telesne. Zato pa jim je treba dati priložnosti. Mislim, da je telesna vzgoja najprimernejše področje. Tu imamo celo vrsto najrazličnejših tekmovanj, od

zavodskih do republiških, ki obsegajo toliko športov, panog in disciplin, da bi bilo preveč naštevati. Naloga telesne vzgoje pa niso samo tekmovanja. Važnejša naloga je vzgajanje človeka, v tem primeru učenca, kot celoto (duševno in telesno). Naša skrb ne sme veljati samo tekmovalcem, ampak vsem, tudi tistim, ki ne pridejo v poštev za tekmovanja.

Naj se tu dotaknem problema telesne vzgoje na vajenskih in industrijskih šolah. Predmetnik predpisuje v I. in II. letniku po 2 uri telesne vzgoje na teden. V III. letniku pa samo eno uro, kar je vsekakor premalo. Nekateri zagovarjajo to pčnost ur telesne vzgoje na teh šolah s tem, da imajo vajenci oziroma učenci že tako dovolj telesnega dela v delavnicah. S tem se ne strinjam. Dobre telesne vzgoje ne smemo istovetiti z delom, ki ga opravljajo v zaprtih prostorih; to delo je preveč enostransko in zato pomanjkljivo za dober telesni razvoj.

Neka znana angleška tovarna je napravila zanimiv poskus. Iz svojih vajencev je sestavila 2 skupini po 24 fantov. Ena skupina ni telovadila, druga pa se je urila dvakrat na teden po 45 minut med delovnim časom. Vadba je obsegala najrazličnejše vaje, gibalne naloge in šport. Po 9 mesecih so dognali pozitivno delovanje vadbe. Vajenci skupine, ki je telovadila, so za 50% več storili na dinamometru (priprava za merjenje moči) in bili dvakrat manj bolni.

Pred leti so na bivši srednji fizikalni šoli v Ljubljani primerjali skupino vajencev z dijaki srednjih šol in ugotovili, da so dijaki boljše in bolj vsestransko razviti in telesno spretnější od vajencev.

Industrijska kovinarska šola bo letos praznovala tretjo obletnico obstoja. Tri leta je kratka doba, toda za predavatelje in učence, predvsem III. letnika, dovolj dolga, da vedo povedati marsikatero bridko in se požežiti. Pogoj, v katerih so živeli, se učili in delali od ustanovitve do danes so bili nemogoči. Sobe, v katerih niso ustrezale osnovnim higienskimi in zdravstvenim predpisom. Internat,

v katerem so živeli in še živijo, nima niti ene učilnice. Na razpolago jim je samo majhna jedilnica, ki hkrati služi tudi za razne proslave (tamburaški zbor mora vaditi na hodniku). Delavnice sploh niso ustrezale zahtevam moderne šole. Pred dobrim mesecem pa si lahko videl, kako preznojeni učenci z nasmehom prenašajo težke stroje v novo, mogoče najmodernejšo šolo v Sloveniji — žal pa brez telovadnice. Šola je na severni strani Koprja z lepim razgledom na morje in na novozgrajeni del pristanišča. V nekem mislijo začeti še z gradnjo novega internata in tedaj se bo življenje učencev precej zboljšalo in s tem upam, da tudi uspehi ne bodo izostali, naj bo v šolskem ali izvenšolskem delu.

Veliko pomanjkanje učiteljev telesne vzgoje v Sloveniji se je odražalo tudi na tej šoli v prvih dveh letih. Bilj so brez rednega predavatelja. Tako je telesna vzgoja bolj živovarila. Letos so se razmere izboljšale, kar se pozna tudi po uspehih, ki so jih dosegli. Za pouk telesne vzgoje so izredno slabi pogoji. Na razpolago imajo stadion, ki je precej oddaljen. V zimskem času gredo v telovadnico od 6. do 7. zjutraj, kar je z zdravstvenega in pedagoškega stališča vsekakor prezgodaj. Zoge so edini rekviziti, ki jih imajo na razpolago. V ostalem jim nudijo pomoč TVD Partizan. Več kot polovica učencev je v športnih društvih in v TVD Partizan. Njihova vadba je precej raznolika. Sodelujejo in tekmujejo kot telovadci, atlet in v raznih športnih igrah.

Srednješolska tekmovanja, ki so se jih v tem šolskem letu udeležili, so pokazala prav lepe uspehe.

V jeseni je bilo okrajno prvenstvo v plavanju, kjer je sodelovalo moštvo 10 učencev. Kmalu za tem je bilo občinsko prvenstvo v odbojki in nogometu. Udeležili so se ga 4 šole. V odbojki so dosegli drugo mesto, v nogometu pa prvo. V kvalifikacijski nogometni tekmi za okrajno srednješolsko prvenstvo so po lepi in razburljivi igri premagali enajstorico Vajenske šole iz Izole, ki je bila sestavljena v glavnem iz igralcev I. moštva Izole in Koprja. Na okrajnem pr-

venstvu v Postojni so v finalu izgubili zaradi nesporazuma z organizatorjem (igrali so v copatih proti Postojncanom v nogometnih čevlji).

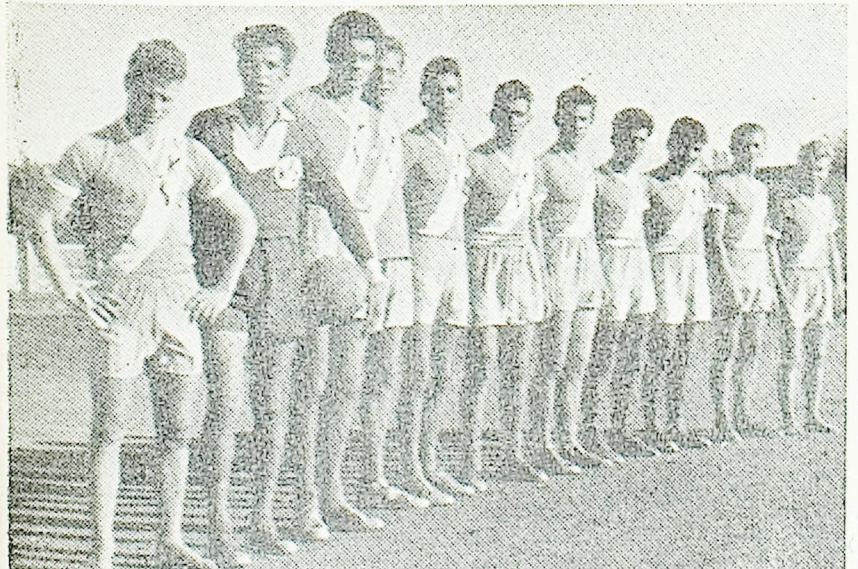
V počastitev praznika so imeli tekme z VS iz Izole v odbojki, streljanju in košarki. Zmagali so v prvih dveh tekmah. V košarki so izgubili. V aprilu je bilo srednješolsko okrajno prvenstvo v rodni telovadbi v Sežani. Učenci so se pridno pripravljali v izvenšolskih urah. Upali so na lep uspeh, ki bi ga po znanju zaslužili. Toda zaradi smole, ki so jo imeli na tekmovanju, so zasedli četrto mesto, kar pa tudi ni tako slabo.

23. aprila je bil nogometni turnir srednjih šol v Postojni. Na tem turnirju so dvakrat zmagali in enkrat igrali neodločeno. Zaslužno so osvojili prvo mesto in dobili lep pokal. V počastitev dneva mladosti so bile tekme z Izolo v odbojki, streljanju, šahu, nogometu in v teku na 1000 m. Zmagali so v vseh tekmah razen v nogometu. S podobnim programom so se udeležili okrajnega prvenstva nižjih strokovnih šol v Postojni. Bilo je na dan vajencev. Na tekmovanju je sodelovalo nad 120 tekmovalcev. Osvojili so vsa prva mesta, prejelj prehodni pokal in 5 diplom od okrajnega mladinskega komiteja. Kot zadnja preizkušnja v srednješolskih tekmovanjih je bilo okrajno prvenstvo v atletiki. Na programu je bilo 7 disciplin. V skupnem plasmaju so osvojili prvo mesto.

Razen navedenih tekmovanj so imeli tudi zavodska in medzavodska tekmovanja predvsem v okviru športnih dni. Pomerili so se v rokometu, odbojki, nogometu, streljanju, v krosu, v orientacijskem pohodu na 15 km in v atletiki. Atletskega prvenstva so se udeležili vsi učenci in vsak je tekmoval v dveh disciplinah. V celotnem tekmovanju je bil najboljši II. letnik. Iz vsega navedenega lahko povzamemo, da je med učenci veliko zanimanje za telesno vzgojo in prav toliko tudi pridnosti in sposobnosti.

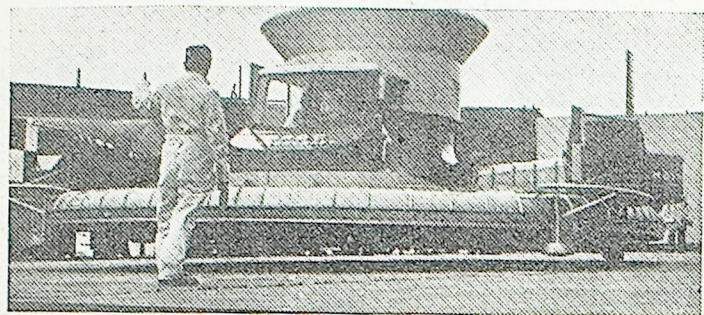
Z dograditvijo nove šole in internata se bodo pogoji za delo in učenje neprimerno zboljšali. Za popolni razmah telesne vzgoje pa bo nujno treba urediti interno telovadnico. Tako bodo gojenci lahko vadili v prostem času in deževju, zlasti pozimi, in tedaj bodo prav gotovo njihovi uspehi še lepši.

R. Z.

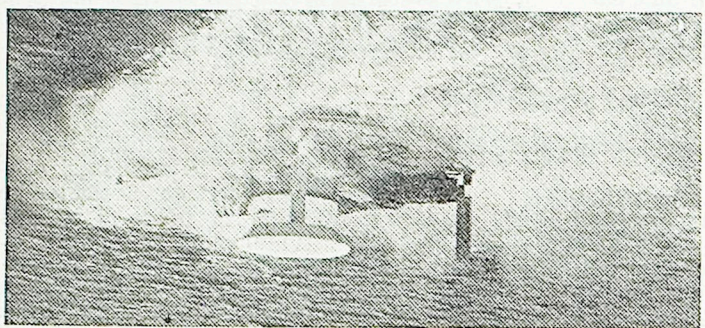

Nogometna vrsta mladih gojencev IKŠ v Kopru

Okno v svet ZANIMIVOSTI OD VSELEPOVSOD

V teh dneh so v Southamtonu v Angliji preizkusili epohalen izum: kombinirano zračno-povodno dvoživko. Znano je namreč, kako nemirno je morje v Rokavskem prelivu in kako trpijo tisti potniki, ki potujejo z ladjami iz Anglije v Francijo in obratno. Zdaj naj bi temu odpomogli s tem, da so izumili posebno ladjo, nekakšen podnos na zračni blazini, ki lahko plove po morju, v primeru potrebe pa se ob nemirnem morju dvigne nad vodo in vozi nad morsk gladino. Prototip vozila je poganjal 450 KS motor in so se poskusi popolnoma obnesli. Na zgornji sliki vozilo s konstruktorji, na spodnji pa med poskusno vožnjo po morju

RIBE NA SUHEM

V ustju indijske reke Ganges živijo ribice, ki so pravecete dvoživke. Razlika med plimo in oseko je tam tolikšna, da so se ribice, ki so nenadno ostale na suhem, v teku vekov prilagodile življenju na kopnem in v vodi. Nič jih ne moti, če ostanejo izven nje, ker vdihavajo zrak. Poležejo po skalovju in listju vodnih rastlin, se predajo sončnim žarkom in lovijo kukce, potem pa jih plima spet odnese v njihov prvotni element. Te množice ribic so po mnenju zoologov najzgovornejši primer, kako se živa bitja lahko vsemu privadijo in prilagodijo.

POMOČ TUJIM DRŽAVAM

Pred enajstimi leti, to je 1948, so ZDA pričele dajati pomoč tujim državam, in to v opremi, dolarjih in strokovnjakih. Trenutno podpirajo nekaj nad 60 držav, kot priznavajo sami. Njihovih gospodarskih in tehničnih strokovnjakov je po tujih državah nad šest tisoč.

Nekaj let kasneje je pričela tujim državam nuditi pomoč tudi Sovjetska zveza. Deležne pa je niso zgolj države vzhodnega bloka, temveč tudi 18 drugih držav. V zadnjih petih letih je po ameriških poročilih

SZ v ta namen potrošila nekako dve in pol milijarde dolarjev. Svojih strokovnjakov pa ima po teh državah malone tri tisoč.

— Oh, ta svet! Če ne bo na prihodnji postaji nihče izstopil, da bom lahko sedla, bom začela prepevati državno himno!

Vsa jajca niso jajčaste oblike

Izraz »jajčast« smo pravzaprav povzeli po obliki jajc naših domačih kur, ki so nam med pticami najbližje. Niso pa vsa jajca iste oblike, saj prav po njihovi obliki in barvi poznavalci lahko določijo ptičjo vrsto, ki ji jajčka pripadajo. Jajčka kljunačev in prosenk n. pr. imajo obliko biserov, medtem ko so jajčka pontrikov in lastovic na obeh koncih koničasta. Nočni sokol in kozodoj ležeta jajčasta, sove in vodomci pa skoraj čisto okro-

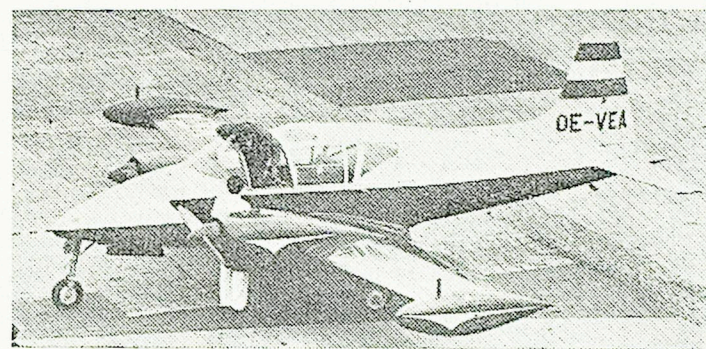
gla jajca. Majhni ptiči ležejo primeroma večja jajca kakor veliki. Največje doslej znano jajce imamo od noja velikana, ki je že nekako pred tisoč leti izumrl na otoku Madagaskarju. Eno njegovih jajc je zaleglo za 150 kurjih. Razen oblike in barve se jajca razlikujejo tudi še po kakovosti lupine.

Na jugoslovanskem ozemlju so znanstveniki doslej ugotovili 508 različnih ptic. Največ jih živi v Makedoniji. Njihov najboljši poznavalec je Beograjec Antonije Mič. Ptičja jajca zbira že nad trideset let in se postavi danes z zbirko, ki ji v Evropi skoraj ni para. Steje nad pet sto različnih jajc.

OTOK IZOBČENCEV

LAMPUR je neznaten samotni otoček nekje na Južnem morju. Rajski otoček, ki pa predstavlja svet zase, svet, ki se je na njem zbralo menda vse gorje, kar ga premore. Lampur je otok solza, dan in noč preži na njem smrt. Pet sto ljudi, izobčenih iz človeške družbe, života in njem, pet sto gobavih nesrečnikov, pregnanih neskončno daleč od svojih dragih. S polnim zaupanjem visijo na svojih zdravnikih, ki so jim prostovoljno sledili v samoto, da bi jim pomagali. Leto za letom verujejo nesrečniki v svoje ozdravljenje in živijo v upanju na ponovno srečno svidenje z dragimi svojci.

Vsakih dvanajst mesecev pristane ob otočku parnik GOOD HOPE. Dobro upanje. Pet dni se zaletavata in odbijata dva svetova — zdravi in bolni. Pet dni smejo bolniki sprejemati obiske svojih sorodnikov in prijateljev. Prihod ladje pomeni zanje vse, edino ladja jim lahko vrne svobodo. Toda le redki so deležni te sreče.

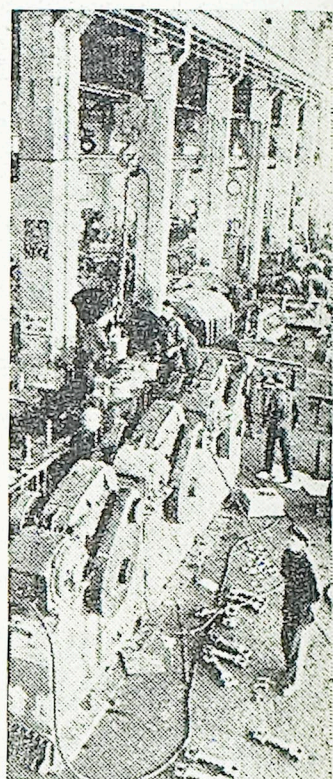
Zračno ljudsko vozilo (Volkswagen) so nazvali konstruktorji turistično letalo M 222 z dvema motorjema. Teško je komaj 1050 kg, vozi s hitrostjo 300 km na uro, porabi na 100 km 20 litrov goriva in lahko brez vmesnega pristanka prepelje pet potnikov 1300 km daleč. Doseglo bo lahko maksimalno višino 6400 m. To je prvo po zadnji vojni v Avstriji zgrajeno letalo (Simmering-Graz-Pauker-Werke) in pravijo, da ne bo stalo več kot 20 milijonov dinarjev.

IVAN MESTROVIĆ

Naš slavni rojak, kipar svetovnega slovesa, Ivan Mestrovic, ki živi v ZDA, je lani praznoval svojo 75-letnico. Za to priložnost je neko njujorsko založništvo nedavno izdalo bogato ilustrirano študijo o njegovih delih.

RIBJI RADAR

Prvi preiskavi »električnih lastnosti« električnega soma so ameriški zoologi odkrili presenetljivo dejstvo: Električni som oddaja prave elektromagnetne radarske valove ter se na ta način orientira v kalni in neprozorni vodi. Na zelo širokem valovnem traku oddaja lahko celo z enakomerno napetostjo, česar moderna tehnika tudi z najnaprednejšimi sredstvi še vedno ne zmora. Od preiskave električnih organov navedenega soma si fiziki obetajo prevrat v radarski tehniki.

Za sovjetsko kitolovsko oporišče »Sovjetska Ukrajina« so v rostovskem zavodu za strojogradnjo izdelali posebno vijačno stiskalnico, s pomočjo katere bo moči s hladnim postopkom, brez topljenja, izločiti iz ulovljenih kitov vso mast in olje. To je prvi tak stroj na svetu in bo veliko olajšal delo kitolovcem, ker ne bo treba na ladjah kuriti in s topljenjem pridobivati ribjo mast, marveč bo zdaj postopek veliko lažji in neprimerno bolj čist

Jack London: 55
SMOKE BELLEW

»Razglejta se! Čisto kakor bi bilo umito, kajne? Vsaka stvar na svojem mestu. Tegale žaganja in oblanja ne bi imel na tleh, če bi ne bilo zaradi mraza. Ampak oboje je čisto, vidite. Eh, morali bi si pogledati, kaj je v nekaterih kočah po tleh nastlano. Praveceti svinjaki, vam pravim. Kar se pa mene tiče, lahko rečem, da nisem niti enkrat obedoval iz nepomitega krožnika. Ne, gospod. Jaz ne pasem lenobe, rad delam in sem delal in zato tudi nimam skorbuta. To je resnica, ki jo lahko denete v pipo in pokadite.«

»To ste pa dobro pogodili,« je priznal Dimač. »Pa, kakor opažam, imate v koči samo eno ležišče. Kako, da ste tako malo družabni?«

»Najrajši bivam sam. Za enim je mnogo laže čistiti kakor za dvema. Ali mislite, da bi mogel trpeti poleg sebe takega pododejnega lenuha, kakršne ste videli drugod? Ni čuda, če so dobili skorbut!«

Mož je pravilno in prepričljivo razsojal. Dimač pa kljub temu ni mogel v sebi zatreti mržnje do tega človeka. »Kaj pa ima Lavra Sibley proti vam?« ga je na vsem lepem vprašal.

Amos Wentworth ga je ošinil s pogledom. »To je prenapeta ženska,« je rekel. »Sicer smo ji pa mi vsi več ali manj podobni. Ampak bog me obvaruj takih prenapetežev, ki nočejo pomivati svoje jedilne posode, in taki so vsi tukajšnji naseljenci.«

Nekaj minut pozneje je Dimač govoril z Lavro Sibley. Opiraje se na dve palici je bila počasi prilezla do njegove kože.

»Zakaj si pa nista prijatelja z Amosom Wentwort-

hom?« jo je tako iznenada vprašal sredi razgovora, da bi jo bil skoro ujel.

Njene zelene oči so se grenko zablistale, obraz se ji je skremžil v sovražne gube in njene razbolele ustnice so že trepetale, da izrekó nepremišljeno besedo. To da le nekaj stokov in neumljivih glasov je prišlo čeznje, nato pa je zbrala vse svoje sile in se obvladala.

»Sovražim ga, ker je zdrav,« je rekla, težko sopeč, »ker nima skorbuta. Sovražim ga, ker je skrajno sebičen, ker niti z mezincem ne migne, da bi komu pomagal. Sovražim ga, ker bi rajši videl, da vsi poginemo in segnjemo na mestu, kakor da bi nam prinesel vedro vode ali naročaja drv. Taka surovina je. Ampak le naj se pazi! Nič drugega ne rečem, naj se pazi!«

Vsa zasopla je odkrevsala svojo pot. Ko je čez pet minut Dimač stopil iz svoje kože, da bi nakrmil pse, jo je videl, kako je zapirala za seboj durí Amosove kože.

»V tej stvari tiči nekaj gnilega, Čok, nekaj zelo gnilega,« je rekel in pomenljivo pokimal, ko se je njegov tovariš prikazal na pragu in pljusnil v jarek vedro pomij.

»Kakopak,« mu je radostno pritrdil Čok. »Če se ne skidava kmalu iz tega kraja, se bova še midva nalezla te gnilobe. Boš videl, če kaj vem.«

»Ne mislim skorbuta.«

»Oh, potem pa gotovo misliš tisto božanstveno urok-njo. Zdi se mi, da bi ta babnica oropala celo mrtveca. Še nikoli nisem videl ženske, ki bi bila videti tako lakotna kakor tale.«

»Čok, naju je telesna vaja ohranila pri zdravju. Wentworth tudi. Videl si, kaj je lenoba napravila iz ostalih. Ukazati morava tem zgubam telesno vajo. V bodoče bo tvoja naloga skrbeti, da bo vsakdo imel s čim posla. Imenujem te za glavnega bolniškega nadzornika.«

»Koga? Mene?« je zavpil Čok. »Odklanjam.«

»Nak, odklanjal pa ne boš. Jaz ti bom za pomočnika, zato ker stvar ne bo šla čisto zlepa. Poskrbela bova, da se jim bodo tečaji počeno ugreli. Najprej morajo pokopati svoje mrtve. Najmočnejše prideliva pogrebno oddelku, malo slabše pa oddelku za nabiranje drv (ležali so zaviti v odeje, da bi prihranili kurivo). In tako naprej.

Vsak bo dobil delo po svoji moči. Potem pa borov čaj. Ga ne smeva pozabiti. Vsi stari severnjaki ga visoko cenijo. Ti travojedi pa najbrž še slišali niso o njem.«

»Pametno govoriš. Preden se bova mogla dvakrat ozreti, bova že dobila nekaj pesti svinca pod kožo.«

»Ker bi se to res utegnilo pripetiti, začniva pri tej stvari. Kar za mano!«

Še preden je minila ura, sta prebrskala vseh štiriindvajset koč in zaplenila vse strelno orožje, dvocevke, risance in samokrese s strelivom vred.

»Alo, vi pohabljeni,« je pozival Čok. »Le sem z vašimi pihalniki! Jih nujno potrebujeva.«

»Kdo to pravi?« so ju vprašali stanovalci prve kože, ki sta vanjo vdrla.

»Dva slavna zdravnika iz Dawsona,« je odgovarjal Čok. »In kar ta dva rečeta, se tudi zgodi. Le urno. Sem s puškami in ne pozabite na strelivo.«

»In čemu vama bo naše orožje?«

»Kaj še ne veste, da se po soteski bliža velika vojska mesojedcev z govejimi konservami? Potem pa tisti grozoviti napad z borovim čajem? Čuvajte se! No, le hitro!«

To je bil šele začetek dneva. Z največjo brezobzirnostjo sta prisilila trpeče vegetarijance, da so se začeli gibati. Kadar prigovarjanje in zmerjanje ni zaleglo, sta porabila surovo silo in potegnili uporneže z njihovih ležišč ter jih prisilila, da so se oblekli. Najkrepkejšje je Dimač odbral in jih določil za pokopavanje mrtvih. Drugi oddelek je odšel nabirati drva, s katerimi so potem tajali zmrzla tla, da je bilo mogoče izkopati grobove. Tretji oddelek je moral cepiti drva in jih raznašati po kočah. Tisti, ki so bili preslabi, da bi delali zunaj, so morali pomivati posodo, čistiti pode in prati perilo. Zopet drugi oddelek je bil odposlan v bližnji borov gozd, da naseče in pripelje domov borovih poganjkov, iz katerih sta hotela variti čaj.

Dimač in Čok sta bila sicer polna dobrih nad, pa vendar je bil položaj mračen in obupen. Najmanj trideset oseb je bilo tako hudo bolnih, da niso mogli zapustiti ležišč, kar sta »zdravnika« spoznala z grozo in nepopisnim gnusom.